

”*Se*-sana oli liian vaatimaton, kun ilmeni sielun löytymisen kulkimesta.”

Citröen 2CV -mallisten ajoneuvojen nimet ja nimenantoperusteet

Netta Kedonperä

Pro gradu -tutkielma

Suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Turun yliopisto

Toukokuu 2013

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

KEDONPERÄ, NETTA: ”Se-sana oli liian vaatimaton, kun ilmeni sielun löytyminen kulkimesta.” Citroën 2CV -mallisten ajoneuvojen nimet ja nimenantoperusteet.

Pro gradu -tutkielma, 97 s., 9 liites.

Suomen kieli

Toukokuu 2013

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää Citroën 2CV -mallisten ajoneuvojen nimiä ja nimenantoperusteita. Nimenantoperusteiden lisäksi tarkastelen sitä, kuka nimen on antanut ja missä yhteydessä sekä kenen kanssa ja millaisissa yhteyksissä 2CV:n nimeä käytetään.

Välitin tutkimuspyyntöni Suomen 2CV-Kilta ry:n keskustelufoorumille ja killan jaosten yhteyshenkilöille. Lisäksi lähetin pyyntöni jäsenlehti Nyttisten toukokuun 2011 numeroon. Vastauksen sain 57 henkilöltä. Vastausten pituudet vaihtelivat muutamista sanoista pitkiin kertomuksiin kyseisen 2CV:n historiasta. Suurin osa informanteista kertoi omistavansa useamman kuin yhden 2CV:n, joten nimitietoja kertyi yhteensä 175 ajoneuvosta (yhteensä 187 nimeä).

Eniten vastauksia sain koskien nimenantoperusteita, jotka jaottelin 13 kategoriaan. Suurin osa vastaajista osasi tarkasti kuvata, mihin 2CV:n nimi perustuu. Myös nimenantaja ja nimenkäyttötilannetta koskeviin kysymyksiin tuli paljon vastauksia. Kuvaukset nimenantoprosessin kestosta tai monimutkaisuudesta ovat osaltaan osoitus siitä, että 2CV on omistajalleen tärkeä, aivan kuin perheenjäsen, jollaiseksi usea vastaaja ajoneuvoaan myös nimittää.

Tutkimukseni paikantuu nimistöntutkimuksen alaan. Janne Seppälä (2008) on tutkinut autojen kansanomaisia nimityksiä. Tutkimusaiheellani on kuitenkin enemmän yhtäläisyyksiä lemmikkien nimiä tarkastelevien tutkimuksien kanssa. Heidi Laineen (1997, 73) tutkimuksessa suosituin valintaperuste kissanimelle on usein jokin nimenantajalle tärkeä esikuva. Esikuva on myös 2CV:n kohdalla useimmin mainittu nimenantoperuste. Sekä Laine että koirien nimiä tutkinut Anna-Stiina Tuomisto (1992) ovat tehneet kansani saman huomion, että epävirallisen luonteensa takia nimet antavat nimenantajalle mahdollisuuden humoristisuuteen ja leikkimielisyyteen.

2CV:n nimen vaihtamiseen vastaajat suhtautuvat sekä puolesta että vastaan. Hajontaa esiintyy myös nimenantamisen ajankohdassa: osa nimesi 2CV:n heti sen hankittuaan, kun taas toisilla nimeäminen oli pitkäkestoinen prosessi. Aineistoni perusteella 2CV:n nimesi useimmiten sen omistaja. Myös muut perheenjäsenet toimivat usein nimenantajana. Osa vastaajista kertoo käyttävänsä 2CV:n nimeä kaikissa tilanteissa, kun taas osa rajoittaa nimen käytön vain ystävä- ja perhepiiriin.

Yhteistä kaikille vastaajille on, että he pitävät 2CV:tä nimeämisen arvoisena. 2CV-harrastajille räätisitikka ei ole vain ajoneuvo – se on perheenjäsen.

Asiasanat: Nimistöntutkimus, nimeäminen, nimenantoperuste, Citroën 2CV, inhimillistys

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
1.1. Tutkimuksen lähtökohdat	1
1.2. Citroën 2CV ja harrastajat Suomessa	6
1.3. Aineisto	8
1.4. Aikaisemmat tutkimukset	9
2. Nimistä yleisesti	13
2.1. Mikä on nimi?	13
2.2. Nimen tehtävä	16
2.2.1. Identifiointi	17
2.2.2. Nimen muut tehtävät	20
2.3. Propriit ja appellatiivit	21
2.4. Etu- ja sukunimi	24
2.5. Lempinimi	27
3. Nimeäminen ja puhuttelu	30
3.1. Nimenannon historiaa	33
3.2. Nimenantaja ja -antaminen	34
3.3. Nimeämisperusteet	36
3.4. Puhuttelu	39
3.5. Inhimillistys	42
4. Aineiston analyysi	44
4.1. Nimen anto- ja muodostustavat	45
4.1.1. Nimenantoperusteet	46
4.1.2. Nimen vaihtaminen	66
4.2. Nimenantaja sekä nimenanto- ja käyttötilanteet	71
4.2.1. Nimenantaja	72
4.2.2. Nimenantotilanteet	76
4.2.3. Nimien käyttäjät	78
4.2.4. Nimien käyttötilanteet	80
5. Lopuksi	83
Lähteet	87
Liite	

Kuva Netta Kedonperä

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat

”Ihmisellä on elämässään vain kolme todellista ystävää: käteinen raha, vanha koira ja Rättisitikka.” (Krohn 1994, 13.)

Citroën 2CV:ihin (myöhemmin 2CV) asennoidutaan eri tavalla kuin muihin automalleihin. Monelle 2CV ei ole auto, vaan elämäntapa. Useat mieltävätkin 2CV:n perheenjäseneksi (Mikloweit 2009, 138). Ihmisellä on tarve osoittaa pysyvällä ja juuri tätä yksikköä varten tarkoitettulla nimikkeellä käyttäjän kannalta jotenkin tärkeät kohteet, henkilöt ja paikat. (Räikkälä 1972, 7.) Tästä syystä useimmat alan harrastajat ovat antaneet kulkimelleen nimen. He määrittelevät 2CV:n kulkimeksi, ei autoksi, minkä vuoksi käytän tutkimuksessani kyseistä ilmaisua.

Yksi tutkimukseni vastaajista kuvasi 2CV:tä seuraavasti:

”Rättisitikalla, viralliselta nimeltään Citroën 2CV, on useita lempinimiä. Puhutaan sätkäkoneesta, apinakiikusta, neljän hengen haalareista, ja vaikka mistä. 2CV:n omistajien keskuudessa yleisimmäksi olen havainnut vaikiintuneet käsitteet ’sätkä’ ja ’kuljin’. Yhtä mieltä ollaan siitä, että autoksi tuota kummajaista ei saa kutsua. Joskus erotellaan myös erikseen kuljin ja hyötykuljin. Epäselyä on, onko mikä tahansa 2CV hyötykuljin silloin kun siitä on jotain hyötyä, vai kutsutaanko hyötykulkimaksi vain 2CV:n pakettiautoversiota. Uudemmat 2CV:t jakautuvat kahteen rotuun: 2CV4 (nelkku) ja 2CV6 (kuutonen). Ero selittyy moottorien koolla: 425 ja 602 cm³. (Rantanen 2011, 8–9.)

Kuvaus osoittaa, että 2CV:hen suhtaudutaan humoristisesti, ja sen ja niin sanottujen tavallisten autojen välille halutaan varta vasten tehdä erottelu.

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää, millaisia nimiä suomalaiset Citroën 2CV -harrastajat ovat antaneet kulkimilleen. Tarkastelun kohteena ovat nimenantoperusteet, nimenantajat ja nimenantotilanteet sekä nimen käyttäjät ja käyttötilanteet.¹

Anneli Räikkälän (1972, 7) mukaan nimi on yksilön omin omaisuus. Se on hänen yksilöllisyytensä osoitin, hänen identiteettinsä sanallinen ilmaus. Nimen tärkeitä osaa ihmisen persoonallisuudessa kuvaavat monet sananparret *nimi on enne, rakkaalla lapsella on monta nimeä*. Samaa osoittaa Vanhan testamentin lause *nimi on kalliimpi suurta rik-*

¹ Tahdon kiittää äidinkielen opettajaani Aino Saaraa, joka antoi innoituksen suomen kieleen. Ilman hänen vaikutustaan tätä tutkielmaa ei olisi.

kautta. Toisaalta nimi on tajuttu symboliksi sanonnoissa ei nimi miestä pahenna, jos ei mies nimeä. Sanonnat hänen nimensä on laajalti tunnettu, jo hänen nimensäkin herättää kauhua, häpäistä hyvä nimensä, luoda itselleen nimi osoittavat, että nimen katsotaan edustavan koko henkilöä.

Nimi annetaan syntymän jälkeen ja ihminen kantaa sitä läpi koko elämänsä. Nimi on kantajansa eräänlainen käyntikortti. Haluaisimme tai emme, se sisältää paljon tietoa kantajastaan. Tämän vuoksi nimen valinta on niin tärkeää. Nimeä ei anneta noin vain, vaan sen valinnasta päätetään tietyin perustein. Esi-isämme ajattelivat, että nimi määrittää kohtalomme. Kielessä ei ole muuta sanaa, jolla on niin suuri merkitys meidän kohtaloomme ja luonteeseemme, jolla voi ilmaista niin voimakkaasti tunteita, ja jota käytetään niin usein. Pelkällä nimellä voi ilmaista pyyntöä ja käskyä, moitetta ja hyväksyntää. (Chastnaya-Leppäniemi ja Krabbe 2003, 3.)

Nimet ja nimeämistavat ovat merkittävässä roolissa jokapäiväisessä elämässämme. Lähestulkoon kaikki elämän osa-alueet ovat tekemisissä nimien kanssa. Yhteiskunnan jäsenenä meidän tulee muistaa niiden ihmisten nimet, joiden kanssa olemme kanssakäymisessä. Kaikilla käyttämillämme tuotteilla on nimet, kuten myös paikoilla, joissa käymme. Usein emme kuitenkaan tiedosta sitä roolia, joka nimillä on kielessämme ja elämässämme. (Nuessel 1992, 125.)

Nimistöntutkimuksen perusoletus on ollut filosofi Leibnizin ajoista *nomen est omen* (nimi on enne). Nimi ei ole mikään mielivaltainen äänneryhmä, vaan sillä on tai ainakin on ollut tietty merkitys, ajatussisältö. Mikään nimi ei ole siis syntynyt umpimähkään, vaan paikan ja sen nimen välillä on tai on ollut jokin syy-yhteys, joka tutkijan on saatava selville (nimen etymologioiminen). Jo pitkään on paikkoja ja henkilöitä nimittäessä käytetty tietoisesti tai tiedottomasti nimenantoperiaatteita, jotka on otettava huomioon nimistöntutkimuksessa. (Nissilä 1962, 39.)

Nimistöntutkimuksessa ihmisiin viittaavista nimistä käytetään termiä *henkilönnimi*. Tämä ohella on käytössä myös tieteellisempi termi *antroponyymi*, jonka taustalla ovat kreikan kielen sanat *anthropos* 'ihminen' ja *onyma* 'nimi'. Henkilönnimistön tutkimusta kutsutaan *antroponomastiikaksi* ja henkilönnimistöä *antroponymiaksi*. (Ainiala ym. 2008, 162.) Paikannimitutkimuksen ohella tärkeä onomastiikan ala onkin ollut henkilönnimistön tutkimus, *antroponymia* (Sjöblom 2006, 30). Henkilönnimiin on usein kät-

keytynyt arvokasta tietoa eri kulttuureista ja niiden historiasta, samoin kuin ihmisten uskonnollisesta, kielellisestä ja etnisestä taustasta. Siksi ne ovat jatkuvasti myös historian- ja kulttuurintutkijoiden sekä sosiologioiden mielenkiinnon kohteina. (Ainiala ym. 2008, 164.)

Nimistöntutkimuksen päähuomio on ainakin Suomessa kohdentunut paikannimien tutkimukseen eli *toponymiaan* ja jossain määrin myös henkilönnimitutkimukseen eli *antroponymiaan*. (Sjöblom 2000b, 143.) Suomalaisessa nimistöntutkimuksessa eläinyksilöiden nimiä ei voida pitää henkilönnimistöön kuuluvina, koska ne eivät viittaa ihmisiin tai muihin ihmisen kaltaisiin yksilöihin. Sen sijaan eläinten nimet muodostavat nimistöntutkimuksessa aivan oman nimikategoriansa henkilönnimien, paikannimien ja kaupallisten nimien tapaan. Samoin kuin henkilönnimiä, eläinten nimiä voidaan luokitella virallisiin ja epävirallisiin nimiin. Esimerkiksi rotukoirilla ja -kissoilla on yleensä sekä viralliset rekisterinimet että näistä poikkeavat epäviralliset kutsumanimet, ja toisinaan jopa lukuisia näihin pohjautuvia ja muunlaisia hellittely- tai pilkkanimiä. Sekarotuisilla koirilla on sen sijaan vain kutsumanimi ja mahdollisesti sen ohella erilaisia lempinimiä. (Ainiala ym. 2008, 267; 269.) Kaikilla eläinlajeilla, joita ihmiset ylipäänsä ovat nimenneet, tällaisia virallisia ja epävirallisia nimiä ei kuitenkaan ole, vaan usein käytössä on vain yksi kutsumanimi. (Ainiala ym. 2008, 267.) Aineistossani muutamalla 2CV:llä on sekä niin sanottu virallinen nimi että kutsumanimi, esimerkiksi *Tomaatti – Tomppa*, *Ventti – Vanhus* ja *Fleur de Lis – lätty*.

Amerikkalainen, ja voisi myös sanoa, että länsimainen yhteiskunta yleisesti, on usein kohdellut lemmikkejä kuin ne olisivat ihmisiä. Yksi selkeä merkki tästä on nimenantaminen eläimille. Nimeäminen inhimillistää eläimet. Kaikkien eläinten ei kuitenkaan mielletä ansaitsevan kunniaa saada nimeä, vaan ihmiset nimeävät vain yhteiskunnassa miellyttäväksi miellettyjä eläimiä. (Nuessel 1992, 116.) Sama piirre on havaittavissa myös autojen suhteen: räätisitikkaa pidetään yleisesti sympaattisena ajoneuvona ja siksi niille on annettu nimiä. Yksi informanteista perusteli 2CV:n nimeämistä seuraavasti: ”Nimeämiset johtuvat yleensä kahdesta syystä: 1. räätäreitä on yleensä suvussa/perhepiirissä enemmän kuin yksi, joten on helpompaa kommunikoida kulkimista kun jokainen on erikseen nimetty, vrt. jos puhuttaisiin esim. rekisteritunnusten perusteella: ’mikä siihen sun xls-574:ään nyt oikein tuli?’ 2. Räätäri on yleensä perheenjäsen,

joten kyllähän perheenjäsenellä pitää nimi olla.” (4, 10.)² Toinen vastaaja taas pitää 2CV:n nimeämistä itsestään selvänä: ”Nimeä olin miettinyt jo siitä lähtien, kun päätin hankkia Rättärin. Nimihän oli kulkimeen liittyvä juju, pakollinen!” (53, 159.) Perheenjäsenen ja inhimillisen olennon asemaan 2CV:n nostavat myös kaksi muuta informantia:

Nimen antaminen tekee autosta perheenjäsenen ja lemmikin. Se kertoo siitä että kyse on ystävistä jolla on suuri sydän ja joka ymmärtää sinua. (46, 140)

Rättärismi on sukuvika, siitä on vaikea päästä eroon ja toisaalta vaikea erota. Rättäri on perheenjäsen. (48, 142)

Yritysnimi inhimillistää tarkoitteensa, tekee siitä inhimillisen toimijan. Mitä enemmän nimi muodoltaan muistuttaa henkilönimeä, sitä vahvempi saattaa olla nimen henkilölistävä funktio. Moniin erisnimikategorioihin sisältyy jo periaatteeltaan ajatus tarkoitteen rinnastamisesta henkilöön: yksistään se, että yritys, lemmikkieläin tai vaikkapa oma tietokone saa yksilöivän nimen, sisältää ajatuksen nimettävän sijoittumisesta inhimillisellä tavalla käyttäytyvien olioiden joukkoon. Nimellä osoitetaan, että nimetyllä on identiteetti. (Sjöblom 2006, 71.) Sama pätee myös 2CV:iden kohdalla; nimeäminen tukee ajatusta siitä, että 2CV:llä on persoona.

Laivoilla on ollut nimiä kaikkina aikoina ja kaikissa maissa. Vanhin tunnettu laivannimi on ”Praise of the Two Lands”, joka oli 2680 eKr. rakennettu egyptiläinen laiva. (Haasun 1994, 255.) Kulkuneuvojen nimeäminen ei siis ole uusi asia, perusteet vain ovat muuttuneet aikojen kuluessa. Laivoille on annettu nimiä muun muassa uskonnollisesta syystä, tai että haluttiin lepyttää kohtaloa tai kunnioittaa jonkun henkilön muistoa. (Haasun 1994, 255.) Myös 2CV:itä nimetään jonkun henkilön mukaan, mutta muutoin nimeämisperusteissa ei juuri ole yhtäläisyyttä laivojen nimeämisen kanssa.

Frank Nuesselin (1992, 121) mukaan 1960-luvun alussa oli yleisenä tapana nimetä matkustajajunia. Perinne on hävinnyt nykyisessä henkilöautojen ja lentokoneiden yhteiskunnassa. On mahdollista, että syynä tähän on se, että yksityisautoilun lisääntyessä ih-

² Olen numeroinut informantit juoksevilla numeroinnilla. Lisäksi olen antanut erillisen numeron jokaiselle kulkimelle. Esimerkkien jäljessä ilmoitan sekä informantin että kyseessä olevan kulkimen numerot. Esimerkiksi numerointi (4, 10) tarkoittaa sitä, että esimerkki on poimittu 4. informantin vastauksesta, joka koskee aineistoni 10.:ttä kuljinta. Kaikki otokset aineistosta ovat suoria lainauksia informanttien vastauksista.

miset antavat nimen sille kulkuneuvolle, jota he eniten käyttävät, ja johon heille on todennäköisemmin muodostunut suurempi tunneside. Embletonin ja Lapierrin (1997, 219) mukaan autojen nimeäminen on yleistä rekkakuskeille. Tähänkin on varmasti syytä se, että rekkakuskit viettävät autoissaan paljon aikaa, joten rekalla on merkittävä rooli heidän (työ)elämässään.

Alun perin eläinten personoinnista lähtöisin oleva motivaatio nimeämiseen (esimerkiksi kesytetty hevonen), on täydentynyt erilaisten modernien kuljetusvälineiden nimeämisellä. Osittain nimeämisellä on käytännöllinen merkitys, vaikkakin autot, bussit, junat ja lentokoneet voi erottaa esimerkiksi sarjanumeroilla ja rekisterinumeroilla. Psykologilta kannalta nimeäminen on avuksi esimerkiksi lentopelossa: nimetty asia on tutumpi. Kontrollin lisäksi nimeämisessä käytetään myös huumoria ja nokkeluutta, esimerkiksi vapaa-ajan veneitä nimettäessä. (Embleton ja Lapierre 1997, 219.) Vastaavaa on havaittavissa myös 2CV:iden nimeämisessä. Kun 2CV:tä pidetään muita autoja humoristisempana, niin on luonnollista, että niiden nimetkään eivät noudata vakavaa ja totista linjaa.

Minna Saarelman mukaan nimiä etsitään usein esimerkiksi tiedotusvälineistä ja kirjallisuudesta. Lapsia on nimetty myös televisiosarjan henkilöihahmon tai julkisuuden henkilön perusteella. (Saarelma 2007, 10.) Kulkimen nimi saattaa siis hyvinkin juontua omistajansa lempiohjelmasta tai vaihtoehtoisesti lähipiiristä. Nimien etsiminen suvun piiristä on suomalaisille vahva perinne (Saarelma 2007, 10). Toisaalta kuljin käsitetään perheenjäsenenä oletettavasti ennemmin lemmikkieläimen kuin ihmisen rooliin. Tällöin nimeämisessä saattaa olla havaittavissa samoja piirteitä kuin esimerkiksi kissojen nimeämisessä (ks. Laine 1997), jolloin muun muassa ulkonäkö toimii vahvana pontimena nimenannolle.

Marja Kalske mainitsee Jaakko Suomisen kertoneen 23.10.2003 pitämässään esitelmässään, että ensimmäisille Suomeen tuoduille tietokoneille annettiin erisnimet, koska ne koettiin muusta esinemaailmasta poikkeaviksi (Kalske 2005, 42). 2CV-kulkimetkin voidaan mieltää muusta ”autokannasta” poikkeaviksi³ muun muassa erottuvan muotoi-

³ Tämä on huomioitu muun muassa myös musiikkirintamalla: Kuten Leevi and the Leavingsin *Vakosamettihousuinen mies* -kappaleessa lauletaan: ”Kesäfestareilla rätkikattoinen Citroën sai aina huomiota muita autoja enemmän”. (Leevi and the Leavings – Vakosamettihousuinen Mies Lyrics.) 2CV:n erikoinisuus saattaa olla syynä myös siihen, että 2CV voitti brittiläinen Channel 4 -kanavan vuonna 2006 järjestämän äänestyksen kaikkien aikojen suosituimmasta Bond-autosta. Vuonna 1981 julkaistussa *For Your*

lunsa vuoksi, mikä antaisi Suomisen mainitseman kaltaisen motiivin ajoneuvon nimeämiselle.

Citroën 2CV:n historian ja suomalaisten harrastajien käsittelyn jälkeen esittelen tutkimusaineistoni ja aikaisempia tutkimuksia. Toisessa luvussa käsittelen nimiä yleisesti sekä tarkastelen lähemmin nimen tehtävää, propreja ja appellatiiveja sekä etu-, suku- ja lempinimiä. Kolmannessa luvussa käsittelen nimeämistä nimenantajan ja nimenannon sekä nimeämisperusteiden näkökulmasta. Lisäksi käyn luvussa läpi puhuttelua ja inhimillistystä. Neljäs luku koostuu aineistoni analyysistä. Viidennessä luvussa kokoan tutkimustuloksiani yhteen ja vertaan niitä muiden tutkimusten tuloksiin.

1.2. Citroën 2CV ja harrastajat Suomessa

Citroën 2CV:n suunnittelu alkoi syksyllä 1935, kun autotehtaan perustajan Andre Citroënin (1878–1935) seuraaja Pierre-Jules Boulanger antoi seuraavan ohjeen:

”Suunnitelkaa auto, johon mahtuu kaksi henkeä ja 50 kiloa perunoita, joka kulkee 60 kilometriä tunnissa ja joka ei kuluta enempää kuin kolme litraa sadalla. Sen jousituksen pitää olla niin mukava, että kun autoon lastataan munakori, sillä voidaan ajaa kynnöksen yli ilman että munat menevät rikki.”

Myöhemmin vaatimuksiin lisättiin, että autoa pitäisi voida ajaa silinterihattu päässä. Näin ollen kattoa korotettiin. (Wikipedia s.v. *Citroën 2CV*.)

Keväällä 1939 TPV eli *Toute Petite Voiture*, ’aivan pieni auto’ oli valmis ja siitä oli tehty 250 auton koesarja. TPV oli tarkoitus esitellä Pariisin autonäyttelyssä, mutta toinen maailmansota syttyi. Boulanger määräsi prototyypit tuhottavaksi, jotta suunnitelma ei joutuisi vihollisten haltuun. Muutama mallikappale säästyi ja 2CV esiteltiin Pariisin autonäyttelyssä vuonna 1948. Citroën-piirimyyjät ja lehdistö pitivät 2CV:tä rumana ja naurettavana, mutta yleisö otti sen omakseen. (Krohn 1994, 12 ja Mikloweit 2009, 7.) 2CV:ssä oli irrotettavat ovet ja kangaspenkit. Runko oli halpa valmistaa ja helppo korjata. 2CV:tä piti kasassa vain 16 pulttia. Katto ja takaluukku olivat kangasta. Prototyypeissä oli vain yksi ajovalo ja vilkkuyksikkö. Ikkunat aukesivat saranoilla. Vuonna 1953

Eyes Only -elokuvassa esiintynyt 2CV voitti äänestyksen ylivoimaisesti (24 % äänistä). (AutoWiki s.v. *Citroën 2CV*.)

2CV:hen lisättiin lukko ja vetäisykäynnistyksen tilalla tuli starttimoottori. Metallinen takaluukku lisättiin vuonna 1955. (Bayley 2009, 78.)

Vuosien mittaan 2CV:lle kasvoi vankka kannattajajoukko. Vaatimattomuudestaan huolimatta sillä kierrettiin maapallo ympäri, ylitettiin Sahara moneen kertaan ja kiivettiin Andien korkeimmille huipuille. Se toimi miljoonille perheille arkisena kulkuneuvona, joka hoiti kaikki tarvittavat kuljetukset, myös muuttokuormat. Kaiken kaikkiaan 2CV:itä valmistettiin yli viisi miljoonaa kappaletta. Kun mukaan lasketaan räätärimuunnelma Dyane, on valmistusmäärä seitsemän miljoonaa. (Krohn 1994, 12 ja Mikloweit 2009, 7.) Maahantuonti Suomeen alkoi vuonna 1952 ja päättyi 1982. Tänä aikana Suomeen oli tuotu noin 8000 räätäriä. Rekisterissä on yhä noin tuhat yksilöä. (Mikloweit 2009, 7.)

Hannu Krohnin (1994, 13) mukaan Suomen vanhin merkkikerho on vuonna 2012 50 vuotta täyttänyt Suomen 2CV-Kilta ry, jonka säännöt perustuvat 1700-luvun kiltasääntöihin. Suomen 2CV-Kilta ry:n nettisivuilla kerrotaan Killan historiasta seuraavasti:

"Syyskuun 11 p:nä a.D. 1962 perustivat aikakirjoihin nimeltä mainitut porvarit ja mestarit, Citroën 2CV:n käyttäjät, vapaamestari Topias Topiaksenpoika Sarkameren kehotuksesta ja vaatimuksesta Killan. Sanotun kulkuneuvon käyttäjien mielenylennykseksi ja kaiken hyödyn irtiottamiseksi siitä, ja tälle Killalle hyväksyivät nimen Fraternitas Sancti Andreas, kunnioittaakseen täten pyhää Andreasta, Ecole Polytechniquen poikaa Citroënin sukukunnasta, joka a.D. 1913 Pariisin kaupungissa, Franskojen maassa, tarmollansa ja taidollansa pani pystyyn tehtaan monenlaatuisten, maineikkaiden, itsestään kulkevien kulkuneuvojen valmistamiseksi." (Suomen 2CV-Kilta ry)

Jo kuvauksen sanamuodot antavat ymmärtää, että vaikka kyseessä on vakavasti otettava kilta, ei toiminta ole totista. Kitalaiset suhtautuvat huumorilla harrastukseensa ja osaa- vat suhtautua mahdolliseen pilkkaan hyväntahtoisesti. Tästä esimerkkinä esimerkiksi puskuritarrat ”Vain köyhillä on kiire” ja ”Ota imuun”. Ensimmäisellä viitataan muihin autoihin verrattuna alhaiseen keskinopeuteen. Toinen on kehoitus lähinnä rekkakuskeille, jotta nämä ottaisivat heikkotehoisen kulkimen ”imuunsa”. Suomen 2CV-Kilta ry:n nettisivuilla (Suomen 2CV-Kilta ry) todetaankin, että ”huoleton, vaivaton ja rauhallinen keinuttelu 2CV:llä paikasta toiseen on oma stressistä vapauttava elämäntapa, ken sen liikkumismuodon itselleen soveliaaksi katsoo”. Kyse ei siis ole vain kulkuvälineestä, vaan juuri tietynlaisesta ajoneuvosta, jonka käyttö mielletään elämäntavaksi.

Suomen 2CV-Kilta ry järjestää tapahtumia eri puolilla Suomea. Tapahtumien teemoja ovat esimerkiksi liikennekisa, hiihtokisa, missikisa tai vain pelkkä retkeily. Kisoissa pyritään lisäämään ”jäsenkunnan liikenteellistä tietoutta ja kulkimen käsittelytaitoa rätärasteille soveltuvan hupimielisyyden värittämänä”. Kotimaan tapahtumien lisäksi Suomen 2CV-Kiltalaiset osallistuvat joka toinen vuosi pidettävään 2CV-maailmankoukseen, joka järjestetään vuorotellen eri maissa. (Suomen 2CV-Kilta ry.)

1960-luvulla Suomen 2CV-Kilta ry:n jäseniä oli noin 200–300 ja toiminta keskittyi lähinnä Etelä-Suomeen. 2CV4:n tulo markkinoille vuonna 1970 nosti jäsenmäärän toiselle tuhannelle. Toiminta laajentui valtakunnalliseksi, ja vuotuiskokouksessa päätettiin Killan rekisteröimisestä. Vuoden 1976 alussa jäseniä oli jo yli 1500 ja kolmen vuoden päästä noin 1900. Jäsenmäärä kääntyi laskuun 1980-luvulla, ja oli vuoden 1990 lopulla 1100, millä tasolla se on ollut siitä lähtien. (Suomen 2CV-Kilta ry.) Suomen 2CV-Kilta ry:n lisäksi Suomessa toimii myös Porvoon 2CV Harrastajat -niminen yhdistys, joka ylläpitää Suomen Vapaat 2CV Harrastajat -nettisivustoa (Suomen Vapaat 2CV Harrastajat). Kulkimien lukumäärään nähden toiminta onkin Suomessa aktiivista.

1.3. Aineisto

Välitin tutkimuspyyntöni Suomen 2CV-Kilta ry:n (ks. luku 1.2.) keskustelufoorumille ja pyysin vastauksia joko foorumin kautta tai sähköpostitse seuraaviin kysymyksiin:

- 2CV-kulkuneuvosi malli, valmistusvuosi ja hankintavuosi.
- Kulkimesi nimi (jos sinulla on useampia kulkimia, mainitse kaikkien nimet).
- Kerro mahdollisimman yksityiskohtaisesti, mistä nimi tuli / muodostui / mihin se perustuu.
- Kuka nimen antoi ja koska / missä yhteydessä (heti kulkimen hankittuasi, jossakin tietyssä tilanteessa)?
- Millaisissa yhteyksissä (esim. kenen kanssa keskusteltaessa) nimeä käytetään / ei käytetä?
- Onko nimi vaihtunut? Jos on, mikä nimi oli ennen? Miksi nimi vaihtui?
- Vapaa sana / muita kommentteja aiheeseen liittyen.

Valtaosa vastauksista tuli sähköpostitse. Lisäksi otin sähköpostitse yhteyttä jaosten⁴ yhteyshenkilöihin ja pyysin heitä välittämään tutkimuspyyntöni edustamansa alueen jäsenistölle. Kirjoitin foorumille myöhemmin kahteen otteeseen muistuttaakseni tutkimuspyyntöni. Lähetin tutkimuspyyntöni myös Suomen 2CV-Kilta ry:n jäsenlehti *Nyytisten* toukokuun 2011 numeroon. Lehti postitetaan kaikille killan jäsenille. Toivoin sitä kautta tavoittavani ne halukkaat tutkimukseen osallistujat, jotka eivät ole rekistroytetyneet foorumille.

Tutkimuspyyntööni suhtauduttiin positiivisesti. Vastauksen sain 57 henkilöltä. Vastauksen pituudet vaihtelivat muutamista sanoista pitkiin kertomuksiin kyseisen kulkimen historiasta. Osa informanteista mainitsi vain nimen ja lyhyesti nimen synnystä, kun taas osa kuvaili perusteellisesti kulkimensa vaiheita, muun muassa suuria remontteja ja omistajanvaihdoksia. Suurin osa informanteista kertoi omistavansa useamman kuin yhden 2CV-kulkimen, joten nimitietoja kertyi yhteensä 175 kulkimesta (yhteensä 187 nimeä). Kulkimien nimet nimenantoperusteinen on listattu liitteessä 1. Osan kohdalla nimi on vaihtunut kerran tai useamminkin, ja joistakin kulkimista on samanaikaisesti käytössä useampia nimiä.

Eniten vastauksia sain nimenantoperusteista. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki vastaajat kertoivat ainakin kulkimensa nimen. Tämä on osoitus siitä, että 2CV:n nimeämistä pidetään tärkeänä, vaikkei nimeämiselle ole erityisiä perusteluja haettukaan. On myös mahdollista, etteivät vastaajat tiedä tai muista nimenantoperustetta, jos nimi vain muodostui vähitellen arkipuheessa tai jos kuljin oli ostettu jo valmiiksi nimettynä.

1.4. Aikaisempi tutkimus

Autojen nimistä puhuttaessa tarkoitetaan tavallisesti auton merkkiä ja mallia. On suhteellisen poikkeuksellista, että autolle annettaisiin niin sanotun virallisen nimen lisäksi personoivampi nimi. Ehkä juuri tästä syystä autojen nimistä ei ole tehty tutkimuksia. Esimerkiksi lemmikkieläinten nimiä on toisaalta tutkittu paljon. Muun muassa Heidi Laine (1997) on selvittänyt pro gradu -työssään kissojen kutsumanimiä ja niiden valintaperusteita. Eva Villarsen Meldgaard (1994) on kirjoittanut artikkelin kissojen nimistä

⁴ 24 paikkakunnalla toimiva Killan jäsenten muodostama paikallinen, itsenäinen toimintayksikkö (<http://www.suomen2cvkilta.fi/>).

ja Elina Anttila (1994) koirien nimistä. Anna-Stiina Tuomisto (1992), Elina Anttila (1993) ja Heidi Vaattovaara (1996) ovat tehneet tutkielmansa koirien nimistä. Iltalehdessä julkaistiin 4.3.2013 Mimosa Hedbergin lyhyt artikkeli ”Onko sinun koirallasi tavallinen nimi?”. Artikkelin käsitti Kennelliitolta saadun listan yleisimmistä koirien nimistä. Tämä on osoitus siitä, että eläinten nimet ovat aihe, joka kiinnostaa ihmisiä.

Myös niin sanottujen hyötyeläinten nimistä on tehty tutkimuksia. Osmo Vatanen (1993, 1997) ja Tarja Viitala (1995) ovat keränneet tietoja lehmännimistä. Wolter Ehn (1994) on käsitellyt lehmien nimiä artikkelissaan. Marja Kalske (2006) on puolestaan koonnut työhevosten nimiä. Kalske on tehnyt vuonna 2005 väitöskirjansa Suomessa syntyneiden hevosten nimistä. Hevostennimet ovat olleet suosittuja tutkimuskohteita myös pro gradu -tutkielmien keskuudessa. Anita Honkanen (2001) ja Neena Kuukasjärvi (1997) ovat tutkineet suomenhevosten kutsuma- ja lempinimiä, Katriina Partanen (2000) ja Minna Villikka (1997) puolestaan hevosten nimeämistapoja ja -perusteita. (Ainiala ym. 2008, 271.)

Ei-elollisten nimistä on kirjoittanut muun muassa Hugo Karlsson (1994), joka käsittelee artikkelissaan höyryveturien nimiä. Gudrun Utterström (1994) on tutkinut puolestaan veturien nimiä ja Reinert Kvillerud (1994) autojen nimiä. Laivojen ja veneiden nimeämisen pitkä historia näkyy myös siinä, että niistä on kirjoitettu muita kulkuneuvoja enemmän (ks. Haasun 1994, Sandahl 1994, Højgaard 1994). Bjarne Rogan (1994) on kirjoittanut esineiden nimeämisestä. Hänen mukaan se on esimerkki itseironiasta ja rakkaudesta esinettä kohtaan. Artikkelissaan Rogan käsitteli lyhyesti myös 2CV:n nimeämistä. 2CV:n nimeäminen ei ole siis pelkästään suomalainen ilmiö, vaan muun muassa Norjassa on havaittavissa samanlaista nimeämiskulttuuria.

Tutkimusaiheeni valintaan vaikutti myös se, ettei Citroën 2CV -mallisia autoja ole juurikaan tutkittu. Sami Wirkkula (2007) on tehnyt Helsingin yliopistolle folkloristiikan oppiaineeseen pro gradu -työnsä, jossa hän käsittelee yhteisön sosiaalisen todellisuuden sekä Citroën 2CV -harrastajan identiteetin rakentumista diskurssianalyttisestä näkökulmasta. Paula Sjöblom (2006, 43) mainitsee, että vähän tutkittuja nimiryhmiä ovat muun muassa yritysnimet sekä esineiden, kotieläinten, huviveneiden ja luostareiden nimet. Oma tutkimukseni ei ole ensimmäinen autojen nimiä käsittelevä, mutta Citroën 2CV -mallisten autojen kylläkin.

Terhi Ainialan (2003, 210) mukaan kaupunkien virallisesta paikannimistöstä – ennen kaikkea kaavanimistöstä – on kirjoitettu melko paljon. Näkökulma on ollut enimmäksi nimistösuunnittelussa ja -huollossa. Paula Sjöblom on tutkinut yritysnimiä muun muassa vuonna 2006 julkaistussa väitöskirjassaan *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*, jossa hänen aineistonaan ovat 2000-luvun vaihteen yritysnimet. Sjöblom on tutkinut myös 1800-luvun nimistöä. Vanhemman nimiaineiston tutkimuksen tavoitteena oli saada vastaukset muun muassa seuraaviin kysymyksiin: Miten uusi nimikategoria syntyi? Mikä loi tarpeen nimien keksimiselle? Millä tavoin yritykset aluksi nimettiin ja miten nimeäminen kehittyi? Miten suomen kielen aseman vahvistuminen yhteiskunnassa näkyy yritysten nimeämisessä, vai näkyykö se? (Sjöblom 2003, 126.)

Sjöblomin lisäksi yritysnimiä ovat tutkineet Minna Välimaa (2008) ja Henna Haanpää (2011), jotka ovat tehneet aiheesta pro gradu -tutkielmansa. Välimaan tutkimuksen kohteena ovat Kosken ja Marttilan yritysnimet, Haanpään aineistona ovat puolestaan ulvalaiset yritysnimet. Sekä Välimaa että Haanpää ovat tarkastelleet yritysnimien rakennetta. Omassa tutkimuksessani en tutki 2CV:iden nimien rakennetta, mutta Haanpään tavoin tarkastelen nimeämiseen vaikuttavia tekijöitä. Sini Holma (1996) on tutkinut pro gradussaan turkulaisten ravintoloiden nimiä ja nimenantoperusteita. Holma on jaotellut ravintoloiden nimet nimeämisperusteiden mukaan 26 luokkaan. Miina Raikunen (2009) on puolestaan hyödyntänyt Sjöblomin luomaa yritysnimien luokittelutapaa Valion tuotenimien rakenteen ja funktioiden tarkasteluun.

Sjöblomin mukaan muuta kuin paikan- tai henkilönimitutkimusta on siis harrastettu varsin vähän. Muita tutkittuja nimistön alueita ovat olleet kaupallinen nimistö, eläinten nimet sekä kirjallisuudessa esiintyvät kuvitteelliset nimet. Sjöblomin mainitsemissa nimi-ryhmiä ovat olleet muun muassa laivojen, kasvien ja taivaankappaleiden nimet. (Sjöblom 2006, 32.) Vaikka laivatkin ovat kulkuneuvoja, niin en kuitenkaan miellä niiden nimiä samaan kategoriaan tässä tutkimuksessa käsittelemieni nimien kanssa. Laivojen nimeämisellä on vuosisataiset perinteet, kun taas autojen nimeäminen on suhteellisen uusi ilmiö. Laivat on myös tavallisesti kastettu virallisesti, kun taas tutkimani nimet ovat usein muodostuneet puhekielessä kulkuneuvon kutsumanimeksi. Tosin yksi informanteista mainitsi, että kulkuneuvolle oli järjestetty kastetilaisuus, jossa oli pappikin paikalla, mutta tämä lienee poikkeustapaus.

Mikko Mentula (2006) on tehnyt pro gradu -työnsä fiktiivisten erisnimien muodostuksesta, merkityksestä ja funktiosta. Hänen aineistonaan on J. R. R. Tolkienin teoksessa *Taru sormusten herrasta* esiintyvät fiktiiviset nimet. 2CV:iden nimetkin voidaan tietyssä mielessä luokitella myös fiktiivisiksi nimiksi. Nimen kohde on todellinen, mutta toisaalta nimet voivat olla kaukana ”oikeista” erisnimistä. Kulkimen nimeäminen kuin se olisi elollinen olento sijoittaa 2CV:iden nimeämisen niin sanotusti todellisen ja fiktiivisen nimeämisen välimaastoon. Samuli Mäentaka (2001) on tutkinut pro gradu -tutkielmassaan turkulaisten taksikuskien liikanimiä eli köllejä. Tutkimuksessaan Mäentaka tarkastelee köllien funktiota yleisesti, syitä köllien muodostamiseen ja käyttämiseen sekä köllien muodostamisessa käytettyjä nimeämisperusteita. Omassa tutkimusasetelmassani on paljon yhtäläisyyksiä Mäentakan tutkimuksen kanssa.

Lähinnä omaa tutkimustani sivuaa Janne Seppälän tekemä tutkimus autojen kansanomaisista nimityksistä (Jokela 2011b). Seppälä on tutkinut autojen lempinimiä pro gradussaan (2008) ja lisensiaattityössään. Tällä hetkellä Seppälä työskentelee aiheesta väitöskirjaa Jyväskylän yliopistoon. Seppälän tutkimusaihe eroaa omastani siinä, että Seppälän tarkastelun kohteena ovat autojen merkkien nimistä muodostetut lempinimet (esim. Citroën 2CV = kiikku, sätkäkone, rättäri, vaappu). Oma tutkimukseni käsittelee tietynmerkkisille autoille annettuja, yksilöityjä erisnimiä. Tutkimustemme ero tiivistyy hyvin erään informantin vastauksessa: ”Jos muut puhuivat autoistaan esim. Volkkari, Mosse tai Mersu, niin minä puhuin Liisasta ja kaikki tiesivät mistä oli kyse.” (28, 65.)

Seppälä mukaan auton lempinimi syntyy usein koon ja muodon vuoksi. Marko Jokelan kirjoittamassa lehtijutussa todetaan myös, että auto on suomalaisille rakas perheenjäsen, jolle annetaan lempinimi. Seppälän mukaan nykyautot ovat muodoiltaan tylsän mauttomia, minkä vuoksi ne eivät herätä vahvoja tunteita tai lempinimiä. Seppälä toteaa myös, että pyöreämuotoisista autoista on enemmän nimiä kuin kulmikkaista. (Jokela 2011a.) Seppälä on siis tehnyt saman huomion kuin minäkin: erottuva muotoilu kirjoittaa myös halun nimetä ja yksilöidä massasta poikkeava auto. Ei siis ole ihme, että pyöreämuotoinen Citroën 2CV on ollut suosittu nimeämisen kohde.

2. Nimistä yleisesti

Hyvä on ottaa hyvä nimi (Suomalainen sananparsi, Vilkuna, Huitu ja Mikkonen 1988, 8).

Nimien tarve on aina ollut yhtäläinen. Nimi on erotuskeinona välttämätön ja sen käyttö lienee yhtä vanhaa kuin puhekin. (Forsman 1891, 2.) Etnografit eivät ole vielä löytäneet yhtäkään yhteisöä, jossa yhteisön jäsenille ei annettaisi nimiä. Nimeäminen on siis universaali ilmiö. Nimeämiskäytännöt kuitenkin vaihtelevat eri kulttuureissa. Nimen valinnan, nimenannon ajankohdan, nimenantajan ym. suhteen on yhteisöissä erilaisia perinteitä ja tapoja. (Alford 1988, 1.)

Oma nimi on monen mielestä kaikkein läheisin sana kielessä. Oma nimi on yleensä yksi lapsen ensimmäiseksi oppimista sanoista ja siitä tulee jokaiselle hyvin läheinen ilmaus kielessä. Usein nimi onkin mielletty kantajaansa niin läheisesti kytkeytyväksi, että se on ymmärretty osaksi ihmistä itseään. Siksi nimiin on liittynyt myös monenlaista magiaa. Omin olemuksemme on niin vahvasti sidoksissa etunimeemme, että tämän tunteen pohjalta on syntynyt jopa samanimisten ihmisten yhdistyksiä, eräänlaisia pieniä nimiklaaneja, jotka saattavat pysyä koossa pitkäänkin. Tavoitteena lienee ainakin leikkimielisesti kohentaa niitä mielikuvia, joita yhteiseen nimeen liittyy⁵. (Kiviniemi 2006, 13–14.)

Tässä luvussa käyn läpi sitä, mikä ja mitä nimi on. Lisäksi käsittelen yleisesti nimen tehtävää. Omissa alaluvuissa tarkastelen propreja ja appellatiiveja, etunimiä, sukunimiä ja lempinimiä.

2.1. Mikä on nimi?

Ihmisen nimi on hänelle nautinnollisin ja tärkein ääni kaikilla kielillä. -D. Carnegie (Chastnaya-Leppäniemi ja Krabbe 2003, 3.)

Nimi on sana, jolla kutsutaan jotakuta tai jotain (Algeo 1973, 87). *Nimi* (nime-) on yhteinen sana koko suomalais-ugrilaisessa kielikunnassa. (Forsman 1891, 1.) Sana *nimi* on samalla tavoin ikivanha lainasana kuin *vesi*. (Kiviniemi 2006, 13.) Termi *nimi* on puo-

⁵ Ks. esimerkiksi Suomalainen Markku-liitto ry (<http://www.markkuliitto.fi/>).

lestaan vanhempi kuin *sana*. *Nimi*-termi juontuu kielioppia edeltävälle ajalle, jolloin ihmiset eivät olleet kiinnostuneita sanoista itsestään, vaan ajattelivat niitä pelkästään merkitysten antajina erilaisille asioille ulkomaailmassa. Ihmiset eivät kyselleet, mitä mikin sana tarkoitti, vaan sitä, minkä nimisiä mitkäkin asiat olivat. *Nimi* ja *sana* ovat samankaltaisia, mutta niiden välillä on tärkeä ero siinä suhteessa, millainen ajatuskulku kummankin kohdalla on. Kun puhumme *sanasta*, mieleemme liikkuu sanan äänneistä siihen mitä sana tarkoittaa. Kun puhumme *nimestä*, me oletamme, että on olemassa jokin, mihin tietty äänne viittaa. (Gardiner 1940, 12–13.)

Nimen käsite on askarruttanut kielitieteilijöitä ja filosofiä vuositasojen tai jopa -tuhansien. Näyttää siltä, että on vain vähän yksimielisyyttä siitä, mikä nimi on. Eri koulukunnat ovat esittäneet useita eri määritelmiä, ja usein ne ovat saaneet osakseen enemmän tai vähemmän ankaraa kritiikkiä. (Saarelma-Maunumaa 2003, 29.) Mitä nimet ovat, riippuu siitä, tarkastelemmeko asiaa semantiikan, viittauksen, kieliopin, fonologian/äänneopin tai oikeinkirjoituksen kannalta. Se riippuu myös siitä, tarkastelemmeko nimiä yleisesti vai jonkin tietyn kielen näkökulmasta. (Algeo 1973, 13.)

Onomastiikan yksi kiistanalaisia kysymyksiä on ollut se, onko nimellä merkitys, ja jos on, niin mikä arvo tai funktio tällä merkityksellä on. Keskeinen ongelmakenttä on nimen muodon, tarkoitteen ja merkityksen suhde. Nimi toteutuu kielellisesti tietynä muotona, joka noudattaa onomastisia sääntöjä. Propriin keskeinen ominaisuus on, että se viittaa yhteen tiettyyn tarkoitteeseen – nimen ja sen tarkoitteen välinen suhde on kiinteä, toisin kuin appellatiiveilla. Nimi toimii nimenä, on se sitten semanttisesti läpinäkyvä tai hämärtyneenä. (Sjöblom 2006, 18.) Monet kielitieteilijät ovat yhtä mieltä siitä, että toimia kunnolla appellatiiveilla täytyy olla merkitys, kun taas nimillä täytyy olla sisältö. Vaikka nimet voivat toimia ilman leksikaalista merkitystä, niin jotkut yhteisöt asettavat vahvan painon semanttisesti läpinäkyviin nimiin, ja moninaiset sosiaaliset funktiot saattavat kytkeytyä näihin merkityksiin. (Saarelma-Maunumaa 2003, 31.)

Ihmisellä on nykyisin niin sanotuissa länsimaisissa yhteiskunnissa tavallisesti etunimi tai useampia etunimiä ja sukunimi. Se etunimi, jota tavallisesti käytetään, kun kaikkia ei luetella, on kutsumanimi. Virallisesta etunimestä ja sukunimestä voi käyttää termiä *primaarinimi*. Nykyisissä suomalaisissa oloissa primaarinimi on se, josta säädetään etunimilaisissa (ja etunimiasetuksessa) ja sukunimilaisissa. Primaarinimen voi laeissa säädetyillä tavoilla vaihtaa toiseksi primaarinimeksi. Jos esimerkiksi nainen ottaa avioituessaan

tyttönimensä tilalle miehen sukunimen, tämä on hänen uusi primaarinimensä. (Koski 2004, 40.) Me suomalaiset olemme tottuneet henkilönimisysteemiin, jossa ihmisillä on yksi tai useampi etunimi sekä sukunimi, ja tämän *virallisen henkilönimen* ohella mahdollisesti erilaisia epävirallisia lisänimiä. Kaikissa maissa näin ei kuitenkaan ole, vaan erilaisia henkilönimisysteemejä on maailmassa lähes yhtä paljon kuin erilaisia kulttuurejakin. (Ainiala ym. 2008, 164.)

Ihmisen nimi ja hänen identiteettinsä kuuluvat erottamattomalla tavalla yhteen. Niinpä kysymykseen *Kuka hän on?*, vastataan yleensä mainitsemalla kyseisen henkilön nimi. (Ainiala ym. 2008, 162, ks. myös Alford 1988, 51.) Vastauksella ihmiset eivät tarkoita, että he kirjaimellisesti olisivat heidän nimensä, vaan että heidän nimensä symboloi heidän identiteettiään. Vertailtaessa eri kulttuurien nimeämissysteemejä on selvää, että nimet symbolisoivat yksilöiden identiteettiä. Nimenannon moninaisuutta tutkittaessa voidaan nähdä kuinka eri tavalla yhteisöt käsitteellistävät yksilöllisen identiteetin. Lähes kaikissa yhteisöissä nimillä on kaksi tehtävää: ne antavat muille yhteisön jäsenille tiedon, kuka yksilö on sekä kuka hänen odotetaan olevan. (Alford 1988, 51.)

Kaikissa maailman kulttuureissa henkilönimet ovat osa yhteisön käyttämää kieltä. Ne ovat siten paitsi kulttuurisia, myös kielellisiä universaaleja. Henkilönimet eivät kuitenkaan ole vain yksittäisiä, irrallisia elementtejä missään kielessä tai sen nimistössä, vaan ne muodostavat aina *henkilönimisysteemin*, johon kuuluu useita eri alasysteemejä. Tällaisia *henkilönimisysteemien alasysteemejä* ovat esimerkiksi eurooppalaisten kielten *etu- ja sukunimisysteemit* tai joidenkin afrikkalaisten kielten *klaaninimisysteemit* (klaani on useiden sukujen muodostama heimoa pienempi yksikkö, joka katsoo polveutuvansa samasta, usein myyttisestä kantaisästä; kullakin klaanilla on oma *klaaninimensä*). Jokaiseen kieleen kuuluu siis henkilönimisysteemi, mutta se, millaisista alasysteemeistä se koostuu, on kieli- ja kulttuurikohtaista. (Ainiala ym. 2008, 163.)

Nimiä on monentyypisiä: esimerkiksi *akronyymeja* (kirjainsanoja), *antroponyymejä* (henkilönimiä), *toponyymejä* (paikannimiä) ja *eponyymejä* (erisnimi, josta tullut käytön myötä yleinen nimi, esim. *Artturi Ilmari Virtanen* -> *AIV*-rehu). Edellä mainittujen lisäksi on olemassa monia muita kielellisiä käyttötapoja, kuten esimerkiksi ihmisille ja paikoille annettavat lempinimet, tavaramerkit ja lukematon määrä muita nimiä, joita annamme käsitteille, esineille ja eläimille. (Nuessel 1992, 3.)

Onomastiikassa on haluttu pitäytyä tiukasti siinä käsityksessä, että nimi on vain etiketti ilman muita merkityksiä. Siksi omassa modernissa nimikulttuurissamme ei ole nähty merkkejä samoista nimeen liittyvistä uskomuksista, joita on havaittu muunlaisia kulttuureja tarkasteltaessa. Länsimainen nimisysteemi ei toki yhdistä systemaattisesti nimeä ja henkilön identiteettiä toisiinsa, mutta Sjöblom väittäisi käsitysten olevan piilevänä monien ilmiöiden taustalla: Nimi, joka paljastaa henkilön sukupuolen, on tietysti informatiivinen, mutta sukupuoli on samalla keskeinen osa ihmisen identiteettiä, ja väärään sukupuoleen viittaava nimi voitaisiin kokea esimerkiksi loukkaavana. (Sjöblom 2006, 239.) Pirjo Mikkosen, Minna Salonen ja Tiina Manni-Lindqvistin (2008, 8) mukaan nimi on usein vakiintunut viittamaan tiettyyn tarkoitteeseen. Vakiintuneisuus ei kuitenkaan aina ole ratkaiseva kriteeri varsinkaan nykyisin, kun esimerkiksi yritysten, tuotteiden ja laitosten nimet vaihtuvat tiheästi. Ainoa todella pitävä kriteeri on, että kohteelle on annettu kyseinen ilmaus nimeksi.

2.2. Nimen tehtävä

Life is for one generation; a good name is forever. – (japanilainen sananlasku, Alford 1988, 51).

Yleensä nimemme on yksilöllisyytemme tunnus. Siitä voi ajan mittaan muovautua hyvinkin monenlaisia muotoja erilaisiin tarpeisiin: tuttavallisia, hellitteleviä, irvailevia ja niin edelleen. Yleensä kuitenkin oletamme, että tällaisten tuttavallisempien nimiasujen, lempinimien ja haukkumanimien käyttäjät tuntevat myös sen virallisen etu- ja sukunimen yhdistelmän, joka yleensä kytkee meidät johonkin sukuun ja suomalaisuuteenkin. (Kiviniemi 2006, 15–16.) 2CV:ille annettujen ranskalaisten nimien taustalla on todennäköisesti ajatus kulkimen kytköksestä Ranskaan. Kulkimien suomenkieliset nimet voivat puolestaan viitata suomalaiseen omistajaan ja täten kulkimen uuteen ”kotimaahan”.

Anneli Räikkälän mukaan nimi on yksilön omin ominaisuus. Se osoittaa yksilöllisyyttä ja on identiteetin sanallinen ilmaisu. (Räikkälä, 1972, 7.) Kustaa Vilkuna luonnehtii nimeä ihmisen tärkeäksi osaksi, joka ilmentää kantajaansa. Tästä syystä etunimi tai nimen asu voi muuttua ihmisen persoonallisuuden kehittyessä, tai kun hänen asemansa kohenee. (Vilkuna 2003, 7.) Anne Saarikalle ja Johanna Suomalainen nostavat esiin etunimen tärkeyden: sukunimi saattaa vaihtua elämän aikana useita kertoja, mutta harva vaihtaa etunimensä (Saarikalle ja Suomalainen 2007, 8). Etunimi onkin henkilökohtai-

nen ja sukunimeä lähempänä henkilön persoonaa. Vaikka 2CV-kulkimille on tavallisesti annettu vain etunimi, ei sen ole tarkoitus olla vain hauska kutsuma- tai lempinimi, vaan sen tarkoitus on määrittää kyseisen kulkimen ”persoonaa”.

Ståhlbergin (1947, 17) mukaan nimeä käytetään ihmisyksilöistä niiden osoittamiseksi ja erottamiseksi toisista yksilöistä. Myös Marianne Blomqvistin (1993, 9) mukaan nimen ensisijainen tehtävä on identifioida ihminen, erottaa yksilö muista. Jos tuttavapiirissä on useampia samannimisiä, on meillä tapana eri tavoin tarkentaa, ketä tarkoitamme. Useampi tutkimukseni informanteista kertoi, että oli nimennyt kulkimensa, jotta se erottautuisi toisista saman perheen omistuksessa olevista kulkuneuvoista. Muutama informantti kertoi nimenneensä kulkimensa jonkin 2CV-tapahtuman ilmoittautumisen yhteydessä ja nimi oli jäänyt käyttöön. Eero Kiviniemi (1982, 11) on sitä mieltä, että nimen tehtävänä ei ole ihmisen luonnehtiminen, vaan yksilöinti. Koska kulkimia ei ole pakko nimetä, toisin kuin ihmisiä, niin pidän luonnehtimista 2CV-kulkimien nimien tehtävänä yhtä oleellisenä kuin yksilöintiäkin. Toisin kuin ihmisiä nimettäessä, lemmikkieläimen ja perheenjäsenen asemassa pidettävän kulkimen ulkonäkö ja muut ominaisuudet vaikuttavat usein annettavaan nimeen.

Ihmisen toiminnan kannalta merkitysten tuottaminen ei ole itseisarvo, vaan merkityksillä on aina jokin funktio. Erisnimiä käytetään, kuten kielen muitakin ilmauksia, kolmeen metafunktiioon: tekstien rakentamiseen (*tekstuaalinen funktio*), maailman hahmottamiseen (*ideationaalinen funktio*) sekä maailmaan osallistumiseen (*interpersonaalinen funktio*). Erisnimen tekstuaalinen funktio on yksilöidä jokin olio, sen ideationaalinen funktio on kielentää ja hahmottaa yksilö tietyllä tavalla semanttisesta verkosta ja sen interpersonaalinen funktio on toimia erilaisissa sosiaalisissa ja kulttuurisissa viestintätehtävissä. Viimeksi mainittu funktio toteutuu eri erisnimikategorioissa eri tavoin ja yksi propri voi samanaikaisesti palvella useita eri tehtäviä. (Sjöblom 2006, 74.)

2.2.1. Identifiointi

Identifiointi on ominaista kaikille henkilönnimisysteemeille, mutta toissijaiset tehtävät saattavat olla erilaisia eri yhteisöissä. (Saarelma-Maunumaa 2003, 32.) Etunimi ei aina kuitenkaan ole pelkästään yksilöivä ilmaus; se voi vaikuttaa myös mielikuvaamme nimenkantajasta. (Kiviniemi 1982, 11.)

Kuten August Valdemar Forsman (1891, 3) luonnehtii: ”Kun ihmisolento on maailmaan tullut, vaatii käytännöllinen tarve, että tämä uusi olija saapi nimen, jolla se helposti voidaan erottaa muista samaan keskuuteen kuuluvista olioista.” Kiviniemen mukaan nimien tehtävänä ei ole ihmisen luonnehtiminen, vaan yksilöinti. Samaa mieltä on myös Kurt Zilliacus (1997, 14, ks. myös Andersson 1994, 33; Närhi 1996, 9; Blomqvist 1993, 9 ja Saarelma-Maunumaa 2001, 193). Myös useampi informanttini toi nimeämisen syyksi juuri yksilöinnin, muista autoista erottautumisen. Nimen avulla yksilöä voidaan puhutella ja häneen voidaan viitata ilman tarkempaa kuvailemista. Valtaosa nimisysteemeistä on kuitenkin sellaisia, joissa samat henkilönimet toistuvat. (Saarelma-Maunumaa 2001, 193–194.) Oma aineistoni on kohtalaisen suppea, mutta siitä huolimatta kulkimille löytyy kaimoja. Tämän voi katsoa selittyvän sillä, että ihmisillä on yhtenäisen käsitys siitä, minkälaisia nimiä annetaan esimerkiksi lemmikkieläimille tai sitten ajoneuvoille. Eläintennimissäkin on vaihtelua lajin mukaan. Esimerkiksi *Rekku* kissannimenä tai *Misse* koirannimenä herättäisi todennäköisesti aluksi kummastusta, koska *Rekku* on opittu mieltämään koirannimeksi ja *Misse* kissannimeksi.

Nimi erottaa ihmisen muista yhteisönsä jäsenistä. Nimen avulla yksilöä voidaan puhutella ja häneen voidaan viitata puheessa ilman tarkempaa kuvailemista. Henkilönimi onkin eräänlainen etiketti, joka viittaa yksilöön, mutta ei välttämättä kuvaile tätä. ([Algeo 1973, 53; Mill 1906, 20] Saarelma-Maunumaa 2001, 192.) Aineistoni nimissä kuvailu taas on olennaisessa osassa. Myös lemmikkien ja muiden kotieläinten nimet perustuvat usein ulkonäköön tai muuhun ominaisuuteen. Toisaalta vaikka nimen pääfunktiona pidettäisiinkin yksilöintiä, nimi voi kuvailla tarkoitettua, ja kuvaavuudella voi jopa olla keskeinen asema nimen käytössä. Esimerkiksi nimen asu ja muoto voivat eri tilanteissa ja eri käyttäjillä vaihdella, mutta eri nimivarianteilla on kuitenkin yleensä sama sisältö. Tällainen vaihtelu on osoitus nimen semanttisen, kuvaavan sisällön olemassaolosta. (Ainiala 1997, 19–21, 242.)

Ihmisten yksilöiminen ei kuitenkaan toteudu täydellisesti kaikissa nimisysteemeissä. Itse asiassa useimmat nimisysteemit ovat osoittautuneet tässä suhteessa varsin huonoiksi. Vain pieni osa nimisysteemeistä on sellaisia, joissa kullekin henkilölle on oma ainutkertainen nimensä, kun taas valtaosassa nimisysteemejä samat henkilönimet toistuvat joko tiuhemmin tai harvemmin. (Saarelma-Maunumaa 2001, 192–193.) 2CV:illä on pääasiassa ainutkertaisia nimiä. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että autojen ni-

mistä ei ole olemassa määräyksiä koskien esimerkiksi sitä, mikä on sovelias nimi ja mikä ei.

Nimeäminen mahdollistaa identifioinnin useilla tavoilla. Ensiksikin nimen rakenneosat tarjoavat tietoa identiteetistä. Esimerkiksi sukunimet sijoittavat yksilön perheyhteisöön. Toiseksi joissakin yhteisöissä henkilönnimet ovat semanttisesti merkityksellisiä ja ne kuvaavat yksilön olemassa olevia tai toivottuja ominaisuuksia. Kolmanneksi henkilönnimet osoittavat yksilön sukupuolen. Neljänneksi henkilönnimet voivat olla perinteisiä ja tavallisia tai uniikkeja ja innovatiivisia. Kummassakin tapauksessa nimi antaa vihjeen yksilön suhteesta perinteisiin ja yhdenmukaisuuteen. Viidenneksi, kun useammalla ihmisellä on sama nimi, he saavat vaikutteita uskomuksista ja odotuksista, miten ihmiset voivat tavallaan jakaa identiteetin. (Alford 1988, 52.)

Sukunimisysteemi on eri puolilla maailmaa kehittynyt helpottamaan ihmisten yksilöintiä, ja näin se palvelee nimisysteemin yksilöintitehtävää. Toisaalta on syytä huomata, että sukunimellä on myös vahva luokitteleva funktio: se liittyy yksilön perheeseen ja sukuun ja korostaa näin yksilön roolia ryhmän jäsenenä. (Saarelma-Maunumaa 2001, 206–207.) Tarkoitukseltaan sukunimi osoittaa perheen ja suvun yhteenkuuluvaisuutta muista erillään, etunimi taas erottaa toisistaan ne yksilöt, joilla on sama sukunimi. Kun sama sukunimi sen tähden menee itsestään jälkeläisille ja yhä uusille sukupolville, on etunimi aina henkilökohtainen; ja milloin sukunimi vaihtuu esim. naisella avioliittoa solmittaessa ja purettaessa, pysyy etunimi muuttumattomana. Yleensäkin sama sukunimi, mikäli sitä ei viranomaisen luvalla muuteta, siirtyy lain nojalla määrätapahtuman (esim. syntymä ja avioliitto) myötä, mutta vapaasti valittava etunimi on aina kullekin annettava erityisellä toimenpiteellä. (Vilkuna 1947, 20.)

Jos henkilönnimien keskeinen tehtävä on ihmisten yksilöinti, mistä sitten johtuu, että yksilölliset nimet ovat niin harvinaisia? Richard D. Alfordin vastaus tähän kysymykseen on, että henkilönnimisysteemillä on itse asiassa kaksi keskeistä tehtävää: yksilöinti ja luokittelu. Sen ohella, että yhteisöllä on tarve erotella yksilöitä kommunikaation helpottamiseksi, sillä on myös aivan yhtä vahva tarve luokitella ihmisiä nimien avulla, asettaa heidät sosiaalisiin kehyksiin yksilöiden välisiä yhtäläisyyksiä korostamalla. (Alford 1988, 69.) Samanimisyys kiinnittää huomion ihmisten välisiin yhtäläisyyksiin, kun taas ainutkertaiset nimet korostavat ihmisen yksilöllisyyttä ja ainutlaatuisuutta. Käytännössä useimmat nimisysteemit elävät näiden kahden eri suuntiin vetävän voiman väli-

sessä jännitteessä, ja eri kulttuurit ovat päätyneet erilaisiin ratkaisuihin tasapainoa hakessaan. (Saarelma-Maunumaa 2001, 193–194.)

2.2.2. Nimen muut tehtävät

Henkilönnimillä voi niiden perustehtävän eli identifioinnin lisäksi olla myös monia muita sosiaalisia ja kulttuurisia tehtäviä, jotka ovat kuitenkin nimien pääfunktion kannalta toissijaisia. Siinä missä henkilönnimien perustehtävä on sama kaikissa kulttuureissa, niiden toissijaiset tehtävät saattavat vaihdella paljonkin kulttuurista riippuen. Sen lisäksi, että yhteisöllä on tarve erotella yksilöitä toisistaan kommunikation helpottamiseksi, sillä on usein myös tarve luokitella ihmisiä nimien avulla erilaisiin sosiaalisiin ryhmiin kuuluviksi, kuten perheiden, sukujen ja klaanien jäseniksi. (Ainiala ym. 2008, 163–164.) Lisäksi, vaikka nimen pääasiallisena tehtävänä pidettäisiin yksilöintiä, nimi voi myös kuvailla tarkoitettaan. (Sjöblom 2006, 18.)

Anonymiteetti tarkoittaa sitä, että henkilöllä ei ole nimeä. Kuitenkin useimmiten nimettömyys tuo mukanaan identiteetin puutteen. (Nuessel 1992, 3.) Nimetön on persoonaton. Siksi personalisoidut olennot, kuten lemmikkieläimet ja yliluonnolliset voimat, ovat usein saaneet nimen. (Algeo 1973, 82.) Me emme selviä ilman paikannimiä ja henkilönnimiä. Ilman nimiä olevien ihmisten ei yleensä ajatella kuuluvan sosiaaliseen yhteisöön. Toisaalta on monia paikkoja jopa rakennuksia ilman nimeä, ja sen kautta olemme kysymyksen edessä, miksi erisnimiä annetaan. (Andersson 1994, 33.) Identiteetti-kysymys on olennainen myös 2CV:iden kohdalla. Kulkimia ei välttämättä mielletä sosiaalisen yhteisön täysivaltaisiksi jäseniksi, mutta niiden inhimillistäminen vaatii nimenantamisen. Nimetön auto on persoonaton ja neutraali; nimi herättää kulkimen ”henkiin”.

Sjöblom ehdottaa erisnimien luokittelamista *personifioiviin*, *lokalisoiviin* ja *muulla tavoin kategorisoiviin* nimiin. Luokittelu perustuisi siihen, mikä on nimeämisen tarkoitus. Nimellä voitaisiin osoittaa tarkoite inhimilliseksi tai sillä voidaan osoittaa tarkoite tärkeäksi osaksi ihmisympäristöä. Vaihtoehtoisesti nimeämisellä voidaan osoittaa tarkoite erotukseksi muista vastaavista tarkoiteista. (Sjöblom 2006, 50.) Tässä tutkimuksessa tarkastelemani nimet asettuvat personifioivien nimien luokkaan.

Paitsi identifikaatiokeino, nimi on tai voi olla myös suoraa informaatiota kohteestaan. Sellaisia nimiä ovat esimerkiksi *Kirkkokatu*, *Mikkelin Palloilijat*, *Pullapuoti* ja *Erittäin hieno suomalainen sampoo*. Monet vanhat paikannimet ovat tunnetusti yleisnimiä, vaikka nykykieli ei enää ehkä tunne lainkaan sanan appellatiivista merkitystä. Suoraan tarkoitetaan ilmaisevia paikannimiä ovat esimerkiksi *Kymi*, *Eno* ja *Teno*. (Närhi 1996, 11.) Nimellä voi olla taloudellinen merkitys. Se ohjaa kuluttajan valintaa. Nimi, joka synnyttää positiivisia odotuksia, saa sen kautta omistuksen arvon. (Karlgrén 1994, 63.)

Kuten edellä on todettu, niin nimellä on monta tehtävää. Viime vuosikymmeninä tietojenkäsittelytekniikassa tapahtunut mullistus on tuonut yksilöllisyytemme osoittajaksi nimeä tarkemman etiketin: automaattiseen tietojenkäsittelyyn tarkoitettun koodin, henkilötunnuksen (aiemmin sosiaaliturvatunnus). Ihmiskielellä tapahtuvaan viestintää se ei kuitenkaan sovi. Meidät voidaan varustaa erilaisilla lisäetiketeillä, mutta niin suurta muutosta kulttuurissamme on vaikea kuvitella, että se johtaisi nykyisestä nimisysteemistä luopumiseen. (Kiviniemi 1982, 26–27.)

2.3. Propri ja appellatiivit

Nimi-sanalla on kaksi merkitystä. Nimi voi olla sana tai sanojen yhdistelmä, joka viittaa yksilöityyn henkilöön, asiaan tai esineeseen. Tällöin nimestä käytetään *erisnimi*- tai *propri*-termiä. Nimellä voidaan viitata myös sanaan tai sanojen yhdistelmään lajinsa edustajana, jolloin puhutaan *yleisnimestä* eli *appellatiivista*. (Ainiala ym. 2008, 12.) Appellatiivi luokittelee ja kiinnittää huomion tarkoitteiden samankaltaisuuksiin, kun taas propri tekee tarkoitteestaan erityislaatuisen (Sjöblom 2006, 65; 69). Tässä tutkimuksessa keskityn tarkastelemaan erisnimiä eli propreja.

Mikä erottaa proprin appellatiiveista? Propri on *monoreferentiaalinen* eli yksiviitteinen. Se yksilöi kohteensa (eli tarkoitteensa) erottamalla sen kaikista muista samanlajisista. (Ainiala 1997, 15, ks. myös Mikkonen ym. 2008, 8.) Tavallisesti proprin ja appellatiivin ero määritellään siten, että appellatiivit viittaavat luokan jäseniin (appellatiivi luokittelee), kun taas propri viittaavat yksilöihin (propri identifioi). (Sjöblom 2006, 52.)

Propria määriteltäessä on tehtävä ero antroponyymien ja toponyymien välille. Henkilönnimet eivät ole samalla tavalla yksiviitteisiä kuin paikannimet. Perinteisesti on ajateltu, että leksikkoon kuuluu esimerkiksi vain yksi *Heikki*-nimi, vaikka *Heikki*-nimisiä on tuhansia, kun taas esimerkiksi *Hernesaari*-nimiä on yhtä monta kuin on sennimisiä paikkoja. Monet tutkijat ovat koettaneet laatia yleisen proprin määritelmän, joka kattaisi sekä antroponyymit että toponyymit. Tällaiset yritykset eivät ole kuitenkaan onnistuneet. Appellatiivit ovat luokittelevia ilmauksia, mutta proprien ja ennen kaikkea toponyymien tehtävä on yksiselitteisesti yksilöinti. (Ainiala 1997, 15–16.) Jos ilmaukselta vaaditaan luokittelevuutta, se ei enää ole propri. Yksilöinnin ohella toponyymiltä voidaan toivoa kuvaavuutta, ja monesti kuvaavuudella on jopa keskeinen asema nimen käytössä. (Ainiala 1997, 20–21.) Proprin yksilöivän ja mahdollisen kuvailevan funktion suhteesta on kirjoitettu runsaasti (ks. esim. Ainiala 1997, 17–22 ja Sjöblom 2006, 18). Rauni Holstin mukaan proprit eivät pelkästään yksilöi tarkoitettuaan, vaan myös usein luokittelevat ja jopa kuvaavat sitä. Kuten ihmisten, myös hevosten nimissä on osia, jotka periytyvät polvelta toiselle tai jotka kertovat, mistä siittolasta eläin on lähtöisin. Niitä käytetään kuin ihmisten sukunimiä, eläinten ja kasvien latinalaisten nimien sukuun viittaavia nimenosia tai tuotenimistä tavattavia tuotetyypin tai yrityksen nimiä. (Holst 1994, 43.)

Yleisnimen merkitys on laajempi ja yleisempi, kun taas erisnimen on tarkempi. Erisnimen merkityksen (kuka ja mikä tarkoite on) ymmärtämiseen tarvitaan enemmän tietoa, kun taas yleisnimen merkityksen ymmärtää käyttöyhteydestä. (Bertills 2003, 28.) Eräät tutkijat ovat huomauttaneet, että ilmauksen tulkitseminen propriksi on usein sidoksissa kontekstiin: vasta käyttöyhteys paljastaa, onko kyseessä erisnimi. Kielellinen merkki on propri, kun puhuja tarkoittaa sen propriksi ja kuulija sen tiettyjen kontekstuaalisten ja pragmaattisten seikkojen vallitessa sellaiseksi myös ymmärtää ([Kalverkämper 1978, 386] Sjöblom 2003, 132.)

Proprit poikkeavat appellatiiveista ainakin siinä, että ne viittaavat vain yksilöön eivätkä luokkaan tai käsitteeseen. (Koski 2004, 43, ks. myös Sjöblom 2006, 52.) Appellatiiviin sisältyy eräänlainen kuvaileva piirre. Proprien merkityksestä puuttuu kokonaan kuvaileva aines, viittaus luokkaan. Proprilla on vain tarkoite, josta se ei sano juuri mitään. (Sjöblom 2006, 52.) Erisnimen ja sen kantajan suhde on toinen kuin appellatiivin ja sen tarkoitteen. Koska propri on yksilötarkoitteinen ilmaus, jokaisen proprin tarkoite on erikseen opeteltava. Sanasta itsestään ei sen tarkoitetta voi päätellä. Toisaalta tässä juuri

onkin proprin tärkeys: sillä voi identifioida yhden kohteen, erottaa sen kaikista muista entiteeteistä. (Holst 1994, 42.)

Erisnimeä voi käyttää tietämättä, mitä nimeen sisältyvä sana merkitsee, jos vain tietää, mikä sen tarkoite on eli mihin se viittaa. Nimeä *Kiasma* voi käyttää, kun tietää, että Helsingissä uuden taiteen museo on senniminen, eikä tarvitse tuntea sanan *kiasma* merkitystä. Yleisnimiä on mahdotonta käyttää, jos ei tiedä, mitä sanat merkitsevät. Ilmaus ei voi häilyä eris- ja yleisnimen välimailla, vaan käyttöyhteys ratkaisee, kumpi se on. Erisnimi viittaa aina johonkin tiettyyn yksilöön, paikkaan, ilmiöön, aineelliseen tai aineetomaan kohteeseen. On ilmauksia, jotka joissakin yhteyksissä ovat erisnimiä mutta toisin käytettyinä yleisnimiä. Kauppakeskuksissa käyskentelee joulun alla *joulupukkeja*, mutta aattoiltana lahjoja tuo vain oikea *Joulupukki*. (Mikkonen ym. 2008, 8–9.)

Proprien ja appellatiivien ero on yksi semantiikan paljon pohdittuja kysymyksiä. Tutkimuksessa on kuitenkin useimmiten lähdetty siitä, että propristuneella ilmauksella on (tai ainakin on ollut) samanasuinen appellatiivinen vastine. Tällöin ero olisi periaatteellisesti vain semanttinen ja ilmeni siten, että appellatiivinen ilmaus voi myös kuvailla tarkoitettua, ilmaista siitä jotain, kun taas propri vain nimittää sen. Tarkastelutavan juuret lienevät siinä, kaiketi Leibnizin ensimmäisenä esittämässä ajatuksessa, että jokainen propri on alun perin ollut appellatiivinen ilmaus. (Kiviniemi 1975, 9.)

Erisnimet ilmaisevat määritelmänsä mukaan jonkin henkilön, eläimen, paikan tai esineen yksilöllisen nimen. Niillä ei siis ole tai ei ainakaan tavanomaisesti käsitetä olevan appellatiivista yleismerkitystä. Tämän vuoksi muukalaisten proprien korvaaminen omakielisillä vastineilla on yleensä mahdollista vain poikkeustapauksissa. Proprit ovatkin luonnostaan kaikkien kielten yhteistä sanavarastoa. (Piiroinen 1967, 5.) Myös Yvonne Bertillsin mukaan erisnimet ovat jossain määrin kulttuurisesti ja kielellisesti spesifejä, vaikka jotkut nimet ja muodot ovat universaaleja, mikä tarkoittaa, että yksi ja sama nimi tai nimimuoto on käytössä useammassa kuin yhdessä kielessä. Henkilönnimet perustuvat usein toisiin nimiin, kun taas toiset nimet (paikkannimet, eläinten nimet ym.) ovat muodostuneet toisista sanoista. (Bertills 2003, 17, 21.)

Proprien luokka ei ole selvärajainen, vaan tulkintavaikeuksia syntyy. On kyseenalaistettu näkemys, jonka mukaan propri on yksilötarkoitteinen. Rajatapauksina on pidetty mm. eläin- ja kasvilajien sekä tuotteiden nimiä. Yleisesti katsotaan, että tällaiset sanat

ovat propreja viitatessaan kokonaiseen luokkaan, kuten eläinlajiin tai kaupalliseen tuotenimeen. Appellatiiveja ne ovat viitatessaan yhteen eläinlajin edustajaan tai tiettyyn konkreettiseen valmisteeseen. Propri voi siten viitata erikoistapauksessa kollektiiviin, ja tähän ryhmään kuuluvat myös ihmisten sukunimet. (Holst 1994, 41.)

Appellatiivit liittyvät siihen, että ihmiset kategorisoivat ympäristöään, eli löytävät olioiden, esineiden ja asioiden yhtenäisiä piirteitä, joiden perusteella ne voidaan mieltää yhdeksi ryhmäksi. Tämä perustuu kykyyn eritellä yksityiskohtia ja ominaisuuksia. Propri taas liittyvät ihmisten kykyyn hahmottaa kokonaisuuksia. Ihminen yhdistää tietyn asian piirteet kokonaisuudeksi ja havaitsee, miten tämä eroaa muista vastaavista kokonaisuuksista. Propreja käyttäessään ihminen joutuu samanaikaisesti kategorisoimaan, sillä on välttämätöntä hahmottaa, mihin kategoriaan kokonaisuus kuuluu. (Ainiala ym. 2008, 29.)

2.4. Etu- ja sukunimi

Ihmisen etunimi on tärkeämpi kuin sukunimi, kunnes hänestä tulee kuuluisa (Albert Camus, Holst 1994, 1 ja 8).

Etunimi on ihmisen yksilöllisin ulospäin suuntautuva tiedottaja, hänen ominaisleimansa. Se on tärkeä osa ihmistä ja ilmentää kantajaansa. Nimen omistaja antaa toimipiirissään värinsä nimelle, mutta vielä herkemmin ympäristö kuvaa ja värittää nimen omistajan yleislaatua etunimeä sopivasti vääntämällä ja luomalla sille uusia asuja; *Heikkiä* kutsutaan *Hessuksi*, mikäli luonne ja käyttäytyminen antavat siihen aiheen. Juuri tästä johtuu se ilmiö, että useista vanhoista etunimistä on kymmenissä laskettava määrä säännöttömiä ja eriarvoisia toisintoja, puhuttelu- ja hellittelymuotoja. (Vilkuna, Huitu ja Mikkonen 1988, 8, ks. myös Piironen 1967, 6.) Etunimien edeltäjinä ovat olleet esihistoriallisen ajan *yksilönnimet*. (Vesikansa 1989, 276.) Yksilönnimi on liittynyt läheisesti omistajansa persoonaan: nimi ja nimenkantaja ovat olleet yhtä (Mikkonen ja Paikkala 1988, 239). Kun yksilönnimi sai rinnalleen sukunimen, yksilönnimestä tuli etunimi. (Paikkala 2004, 80.) Virallisena kutsumanimenä käytettävä etunimi on nimistöntutkija Eero Kiviniemen mukaan historiallisesti ”ihmisen päänimi vastakohtana erilaisille lisänimille, jollaisia ovat alkuaan olleet myös sukunimet”. Se varsinaisesti yksilöi meidät, sitä meis-

tä käytetään perheen, sukulaisten, läheisten työtoverien ja tuttavien keskuudessa, kun tarkempi määrittäminen ei ole tarpeen. (Vesikansa 1989, 276.)

Jos merkitys perimmältään käsitetään sanan informaatioisällöksi, niin etunimilläkin on eräänlainen merkitys. Pystymme useimmiten tunnistamaan tietyt ilmaukset nimiksi ja lisäksi joko miehen- tai naisennimiksi. Tämän lisäksi etunimiin kytkeytyy erilaisia mielleyhtymiä, joiden perusteella ne saavat oman sävynsä. Etunimiin liittyy erilaisia *sivumielteitä*, ja näillä on omat vaikutuksensa nimien käyttöön ja nimenkäyttöäjiin. Mielikuvat saattavat olla enemmän tai vähemmän yleisiä tai aivan yksilöllisiäkin. Voidaan sanoa, että kaikki etunimiin yleisemmin liittyvät sivumielteet tulevat oikeastaan esiin nimervalintaperusteita eriteltäessä. Jos nimervalinnan perusteena mainitaan mm. nimen äänteellinen kauneus, nimen sisältö tai nimen yhteys tiettyyn henkilöön, niin kyse on juuri nimiin liittyvistä sivumielteistä. (Kiviniemi 1982, 12–13.)

Etunimilain mukaan Suomessa jokaisella ihmisellä tulee olla etunimi. Tuorein nimilaki tuli voimaan vuonna 1991. Lain yleinen periaate on, ettei etunimeksi voi hyväksyä nimeä, joka on sopimaton tai jonka käyttö muutoin voi aiheuttaa ilmeistä haittaa. Etunimiä saa olla enintään kolme. Annetut etunimet on ilmoitettava väestörekisterin pitäjälle silloin, kun lapsi ilmoitetaan väestörekisteriin. (Riihonen 1992, 30.)

Paitsi pojalle naisennimeä ja tytölle miehennimeä etunimilain 3. pykälässä kielletään hyväksymästä etunimeksi:

- 1) sukunimeä, ellei sitä ole johdettu isän etunimestä ja käytetä toisen etunimen ohella;
- 2) nimeä, joka ennestään on veljellä tai sisarella tahi veli- tai sisarpuolella, muutoin kuin toisen nimen ohella;
- 3) nimeä, joka on kielenvastainen;
- 4) sopimatonta nimeä.

Ensimmäisen kohdan tarkoituksena on, että etu- ja sukunimi pysytetään erossa toisistaan, toisen kohdan tarkoituksena puolestaan se, etteivät sisarukset nimeltään sekaannu keskenään. Toiseksi tai kolmanneksi nimeksi veljeksille ja siskoksille voi kyllä antaa samankin nimen, kuten joissain perheissä on ollut tapana jopa useassa polvessa. (Vesikansa 1989, 290.) Vaikeaa on ratkaista, milloin etunimi ei ole ”kielenvastaisena” hyväksyttävissä. Toinen lapsen vanhemmista saattaa olla eri kansallisuuden edustaja, ja puhtaasti suomalaisessakin perheessä lapsi on voitu kastaa esimerkiksi vierasnimisen esivanhemman tai lähisukulaisen kaimaksi. Tällöin nimet kieltämättä ovat suomen kie-

len vastaisia. Tällaisissa ”erityisissä tapauksissa” etunimilaki sallii harkinnan mukaan poiketa säännöksistä. (Vesikansa 1989, 290.) Toisin kuin ihmisiä, lemmikkejä voi nimetä, kuten tahtoo. Sama pätee 2CV:ihin. Tästäkin johtuen 2CV:iden nimissä on paljon vaihtelua, eikä kaimoja juuri aineistosta löydy.

Jos etunimiä on vain yksi, se on asianomaisen kutsumanimi. Usein kutsumanimenä käytetään myös virallisen etunimen sijasta nimen jotakin toista, monesti puhekielistä muunnosta. Se saattaa olla sävyltään neutraali, tuttavallinen, hellittelevä (lempinimi, hyväilynimi), arvostava, joskus väheksyväkin. Lisäksi kutsumanimenä voidaan käyttää sukunimeä, sen väännöstä tai asianomaiselle varta vasten annettua lisänimeä. Tällaisilla epävirallisilla kutsumanimillä ei ole nimistöntutkimuksessa omaa termiään. (Vesikansa 1989, 276.) Myös usea vastaaja mainitsee kutsuvansa kuljintaan eri nimellä kuin millä se on niin sanotusti virallisesti nimetty. Joissain tapauksissa kulkimesta käytetään aina vain sen kutsumanimeä. Joskus eri perheenjäsenet viittaavat kulkimeen eri nimillä. Yksi informantti esimerkiksi kertoo, että muut perheenjäsenet kutsuvat kuljinta vain sitikaksi, ainoastaan ranskaa opiskeleva tytär muistaa joskus kysellä mitä Améलिए kuuluu (22, 53).

Sukunimi on ensisijaisesti perheen nimi ja toissijaisesti yksilön nimi (Algeo 1973, 69). Sukunimi voi esiintyä vain henkilöllä, jolla on etunimi. Etu- ja sukunimi toimivat yhdessä henkilöä identifioivina niminä. Koska sukunimi referentiaalisenakin nimenä heijastaa kollektiivisuutta, se ei yksin riitä henkilön täydelliseen identifiointiin ja se on tarkoitettukin toimimaan vain etunimen yhteydessä. (Paikkala 2004, 65, ks. myös Blomqvist 1993, 12.) Alkujaan sukunimien onyymisiin tuntomerkkeihin kuului keskeisesti se, että nimi osoitti kuulumista tiettyyn sukuun, myöhemmin keskeinen tuntomerkki on ollut nimen periytyminen yleensä. (Paikkala 2004, 533.) Toki nykyisin sukunimi ei enää ole itsestäänselvyys: on mahdollista antaa lapselle äidin tai isän sukunimi. (Riihonen 1992, 9). Agraarikulttuurissakaan yksi nimi ei aina riittänyt identifioimaan ihmistä. Henkilönnimen lisäksi on ollut käytössä patronyymeja ja matronyymeja sekä tilapäisiä ja pysyviäkin henkilökohtaisia lisänimiä eli köllejä. (Holst 1994, 46.)

Italiassa ja Ranskassa on osalla väestöä katsottu esiintyneen sukunimiä ja 700-luvulta alkaen. Saksassa sukunimet alkoivat yleistyä 1100-luvulla ja olivat tavallisia jo 1400-luvulla (Mikkonen ja Paikkala 1988, 239). Pysyvien sukunimien omaksumisella on siis Euroopassa ikää noin 1000–1200 vuotta, mutta näin vanhaa sukunimikäytäntö ei ole

kaikkialla eikä kaikissa yhteiskuntaluokissa. Useimmissa Euroopan maissa periytyvien sukunimien käytön on katsottu kehittyneen lisänimistä vähitellen 1000–1400-lukujen aikana, mutta koko kansan omaisuutta niistä tuli monissa maissa vasta 1800-luvulla. Väestömäärän kasvu, kaupungistuminen ja hallinnon tarpeet loivat kaksinimijärjestelmän, josta sukunimijärjestelmä kehittyi. (Paikkala 2004, 104.)

Suomessa sukunimien kehitys on noudattanut pääosin eurooppalaisia suuntauksia säätyläisnimistössä. Siten maamme säätyperäisiä sukunimijärjestelmiä voidaan pitää enimmäkseen diffuusion kautta omaksuttuina, ei itsenäisesti syntyneinä. Koska Suomi oli osa Ruotsin valtakuntaa, olivat eri säätyjen – lukuun ottamatta maaseutuväestöä, joka muodosti valtaosan Suomen kansasta – lisänimijärjestelmät yhtenäiset emämaan kanssa suurvaltakaudelta alkaen. Sukunimien käytön omaksuminen tapahtui kuten Ruotsissakin ylempien säätyjen antamaa esikuvaa seuraten aatelistosta papistoon, porvaristoon ja käsityöläisiin, kunnes se saavutti kaupunkien palkolliset ja tehtaantyöläiset ja lopulta 1800-luvulla länsisuomalaisen maalaisväestön. Sen sijaan Itä-Suomessa oli rahvaalla omat suomalaiset sukunimensä jo keskiajalta lähtien. (Paikkala 2004, 105.)

2.5. Lempinimi

Lempinimet voidaan määritellä nimiksi, joita käytetään ihmisen varsinaisen nimen (etunimen) sijaan. Ne voivat olla ihmisen varsinaisesta nimestä johdettuja, mutta niiden ei tarvitse olla sitä. ([Neethling 1994, 88] Saarelma-Maunumaa 2001, 204.) Monet lempinimet viittaavat myös ihmisen ulkonäköön ja luonteeseen, hänelle sattuneisiin tapahtumiin jne. (Morgan ym. 1979, 36–38). Suomen kielessä puhutaan myös hellittelynimistä, puhuttelunimistä tai pilkkanimistä, kun halutaan korostaa lempinimien erilaisia funktioita. (Saarelma-Maunumaa 2001, 204.) Hellittelynimellä on vahva positiivinen konnotaatio, haukkumanimellä negatiivinen konnotaatio. Niiden välissä on sarja epävirallisia nimiä, joilla on emotionaalisesti neutraali luonne. (Benson 1981, 109.)

Varhaisimmista kirjallisista muistiinpanoista alkaen etunimien yhteydessä on esiintynyt määreitä, lisänimiä, ja aivan samoista tai samantapaisista aineksista on muodostunut nykyisen sukunimistömme runko. (Närhi 1996, 24.) Sanakirja määrittelee lempinimen siten, että se on lisä erisnimeen tai sen korvike, tavallisesti pilkkaavalla tai hauskalla tavalla. (Noble 1976, 5). Lempinimet poikkeavat “perhenimistä” siinä, että ne eivät ta-

vanomaisesti siirry jälkikasvulle, eivätkö pysy samana yksilön eliniän ajan. (Algeo 1973, 57.)

2CV on saanut monia lempinimiä⁶. *Rättäri/rättisitikka* on yleisin kutsumanimi ja se juontuu rullattavasta kangaskatosta. Sama tausta on sätkäkone-nimityksellä. (Krohn 1994, 12.) Ranskalaiset antoivat 2CV:lle heti alkuaikoina lempinimet *ankka* ja *pellietana*. Pierre-Jules Boulanger oli luonnehtinut sitä jo 1930-luvulla 'neljäksi pyöräksi sateenvarjon alla'. (Sparke 2005, 105.)

Ihmisen ruumiilliset ja henkiset ominaisuudet, ulkonäkö ja pukeutuminen ovat yleisesti olleet lisänimen aiheena. (Närhi 1996, 27). Maailmassa ei liene kulttuuria, jossa lempinimiä ei käytettäisi. Yhteisöissä, joissa ihmisiä on tapana nimetä muiden henkilöiden mukaan tai antaa heille muuten säännönmukaisia tai yleisiä lempinimiä, lempinimet ovat epäilemättä oiva lisäkeino ihmisten yksilöinnissä. (Saarelma-Maunumaa 2001, 205.) Paitsi henkilö itse ominaisuuksineen, omituisuuksineen, ammatteineen ja vanhempineen, on lisänimien aineksina hänen elinympäristönsä aiheet: syntyperä, heimo, kansallisuus, asuinpaikka. (Närhi 1996, 28.)

Alfordin mukaan lempinimet ovat merkityksellisiä, tavallisesti kuvailevia nimiä, jotka on annettu yksilöille heidän oikeiden nimiensä ohella, ja usein myöhemmässä vaiheessa. Niitä käytetään niin sanotun oikean nimen tai sukunimen lisäksi tai sen sijasta. Lempinimet ovat epämuodollisia ja -virallisia nimiä. Usein lempinimet identifioivat tai erottelevat yksilöitä paremmin kuin henkilönnimet. Henkilönnimi voi esiintyä useasti, mutta lempinimi identifioi yksiselitteisesti. Alford erottelee neljä erilaista lempinimityyppiä: 1) luonteenpiirrettä tai poikkeavaa käytöstä kuvaavat, 2) ulkonäköä tai fyysistä epänormaaliutta kuvaavat, 3) syntyperää kuvaavat ja 4) ammattia kuvaavat. Alfordin mukaan vaikuttaa siltä, että herjaavat tai loukkaavat lempinimet ovat yleisempiä kuin neutraalit tai positiiviset lempinimet. Fyysistä epänormaaliutta tai poikkeavaa käyttäytymistä kuvaavat lempinimet ovat syntyperää tai ammattia kuvaavia nimiä yleisempiä. (Alford 1988, 82–83.)

⁶ Tunnettuja lempinimiä ovat muun muassa: Apinakeinu, Apinakiikku, Keikkumarallallei, Nuhakiikku, Sätkärulla, Tupla-WC ja Vaappu (Autojen lempinimiä merkeittäin).

Primaarinimeen liittyvänä tai sen asemesta ihmisestä voi käyttää hänen johonkin ominaisuuteensa tai elämäntapahtumaansa perustuvaa ”liikanimeä” tai primaarinimen morfologista muunnosta. Tällaisista voi käyttää termiä *sekundaarinimi*. Nykykielisisissä teksteissä tavallisia sekundaarinimiä ovat varsinkin hallitsijoiden etunimeen liitetyt lisänimet, epiteetit, niin kuin *Suuri* konneksiossa *Pietari Suuri*. Kotioloissa ja tuttavapiirissä käytetään etunimen muunnoksia, esimerkiksi Matista nimeä *Masa*, Liisasta nimeä *Lissu* ja aikoinaan Kustaasta nimeä *Kustu* tai *Kusti*. Lapsesta voidaan käyttää läpinäkymätöntä hellittelynimeä, joka saattaa perustua jokelteluvaiheen ilmaukseen, esimerkiksi *Poppe*, *Toffe*, *Tättä*, ja näillä on taipumus seurata kantajaansa läpi elämän. Sekundaareja nimiä ovat myös salanimet ja peitenimet. (Koski 2004, 40–41.)

Loukkaavia lempinimiä käytetään usein epävirallisen sosiaalisen kontrollin näkökulmana, huomion herättämiseen ja rankaisemalla pilkan avulla poikkeavaa käytöstä. Koska lempinimet eivät ole laajasti tunnettuja, niin niillä voidaan ilmaista kuulumista johonkin tiettyyn ryhmään; erottaa sisäpiiriläiset ulkopuolisista. Alfordin mukaan lempinimiä esiintyy vähemmän yhteisöissä, joissa annetut nimet ovat uniikkeja. Jos annettu nimi on hyvin yleinen yhteisössä, niin se ei yksilöi ja identifioi yksilöä niin hyvin kuin harvinainen nimi. Tässä tilanteessa lempinimi luodaan palvelemaan yksilöimisen tarvetta varten. Monissa yhteisöissä lempinimet voivat olla niin osuvia kuvaajia, että ne korvaavat viralliset nimet. (Alford 1988, 82–83.) Joillekin 2CV:ille on myös muodustunut lempinimi, vaikka niin sanottu virallinenkin nimi on erotteleva. Muutamassa tapauksessa lempinimi on vakiintunut jokapäiväiseen käyttöön.

Terhi Ainialan, Minna Saareلمان ja Paula Sjöblomin mukaan urbaaneissa ympäristöissä asuvat ihmiset antavat nimiä lemmikkieläimilleen, kuten kissoille, koirille, marsuille ja jopa käärmeille. Lemmikeille annetut nimet muistuttavat ihmisille annettuja lempinimiä, koska ne ovat lähes poikkeuksetta hellitteleviä tai tuttavallisia. Niissä on usein myös tietyille eläinlajeille sopivia piirteitä. (Ainiala ym. 2008, 268.) Voidaan siis olettaa, että 2CV-kulkimille annetuissa nimissä olisi nähtävissä vaikutteita niin sanotusti automaisista piirteistä, tai yleensä kulkuneuvon toimintaan, liikkumiseen tai muuhun sellaiseen liittyvästä asiasta.

3. Nimeäminen ja puhuttelu

”Ei köyhällä ole muuta lahjaa lapselle antaa kuin kaunis nimi” (Vesikansa 1989, 288).

Nimet ovat ennen kaikkea kieltä ja kuuluvat yhteiseen kieliperintöömme ja kielenkäyttöömme. Ihminen on antanut nimiä henkilöille ja ehkä myös paikoille luultavasti niin kauan kuin ihmisen luonnollinen kieli ylipäättään on ollut olemassa. Ihmisten yksilöinti nimien avulla on muuttunut myös paljon vuosisatojen aikana. (Kiviniemi 2006, 14.) Etunimi valitaankin eri maissa ja kulttuureissa erilaisin perustein. (Riihonen 1992, 9.) Nimen antaminen lapselle merkitsee kaikissa kulttuureissa sitä, että lapsi hyväksytään yhteisön jäseneksi (Ainiala ym. 2008, 164).

Useimmissa kulttuureissa henkilönnimi mielletään tärkeäksi yksilöiden kielelliseksi etiketiksi. Perinteisesti nimi ei ollut satunnainen tai merkityksetön. Nimenantamisen periaatteet ovat universaali ilmiö, mutta henkilönnimien tehtävän ja käytön läntisen ja itäisen kulttuuriperinteiden välillä on isoja eroja. (Bertills 2003, 17.) Pääasiallinen ero Afrikan ja Euroopan välillä on se, että Afrikassa nimi ja henkilö ovat erottamattomat. Perinteisen afrikkalaisen ajattelumallin mukaan nimi *on* henkilö, kun taas eurooppalaisen käsityksen mukaan nimi on pelkkä etiketti, joka *viittaa* henkilöön. (Saarelma-Maunumaa 2003, 47–48.)

Eri aikakausina ja kulttuureissa on esiintynyt vaihtelua siinä, mitä tarkoitteita nimetään, minkälaisia nimiä annetaan ja millä tavalla niitä annetaan. Paikan- ja henkilönnimistöihin on aina omaksuttu nimilainoja toisista kulttuureista. (Ainiala ym. 2008, 20) Koska 2CV:t on valmistettu Ranskassa, niin niiden alkuperä voi hyvinkin näkyä annetuissa nimissä. Kun kahden kulttuurin perheissä saatetaan etsiä molempien vanhempien kotimaahan sopivia nimiä (Saarelma 2007, 11), niin myös 2CV:iden nimeämisessä vaikuttaa varmasti osaltaan myös kulkimen ”synnyinmaa”. Muutama informantti on antanut kulkimelleen ranskankielisen nimen, mikä saattaa johtua valmistusmaan lisäksi siitä Sjöblomin mainitsemasta seikasta, että jokin kieli saattaa toimia laadun takeena, esimerkiksi ranskan kieli antaa mielikuvan muodista ja kauneudesta (Sjöblom 2006, 112). Koska 2CV-tapaamisissa on järjestetty myös rättärien missikisoja, Sjöblomin tarjoama selitys voi olla hyvinkin mahdollinen.

Yksilön nimeäminen osoittaa, että hän on ryhmän oikeutettu jäsen. Ihmisten erottamisen lisäksi nimeäminen mahdollistaa ihmisten kategorisoinnin. Yleisesti, nimeäminen liittyy lapsen sosiaaliseen maailmaan ja antaa hänelle sosiaalisen identiteetin. (Alford 1988, 29–30, 69.) Nimi on harvoin ”vain nimi”. Henkilönnimet kantavat mukanaan paljon kulttuurisia merkityksiä, mm. ihmisten arvoista, kulttuurisista käytännöistä, etnisistä ja uskonnollisista taustoista jne. (Saarelma-Maunumaa 2003, 32.)

Nimistöntutkijat olettavat, että useimmat henkilönnimisysteemit ovat alun perin perustuneet nimien ainutkertaisuuteen. Nimiä oli alkujaan yhtä monta kuin nimenkantajiakin, ja nimenanto oli siksi erityisen luovaa toimintaa. Nimiä ei valittu mistään valmiista nimivarastosta, vaan ne luotiin kullekin ihmiselle erikseen. Tällaiset yksilölliset nimet ovat myös tyypillisesti olleet semanttisesti läpinäkyviä, ja nimen merkitys on ollut keskeinen nimenantoperuste. (Saarelma-Maunumaa 2001, 194.) Samalla tavoin useimmalla 2CV:lle on luotu nimi varten vasten kuvaamaan kyseistä kuljinta. Ainutkertaisen nimeämisen on todettu olevan yleistä pienissä, teknologialtaan ja organisaatorakenteeltaan yksinkertaisissa kulttuureissa, kuten pienissä kalastajayhteisöissä, joissa ei ole erillisiä sosiaaliluokkia ja joiden uskonnollisuuskin on varsin yksilöllistä. Ainutkertaiseen nimeämiseen perustuvat nimisysteemit ovat nykymaailmassa kuitenkin yhä harvinaisempia. Vallitseva suuntaus kaikkialla on kohti samanimisyyden sallimista. (Saarelma-Maunumaa 2001, 195.)

Koska ihmisten nimeäminen on universaali ilmiö, eri kulttuurien henkilönnimisysteemit muistuttavat monessa suhteessa toisiaan. Universaalia on ensinnäkin se, että kaikissa kulttuureissa ihmisille annetaan yksi tai useampia nimiä. Nimen antaja on usein myös tarkoin määritelty: se voi olla lapsen isä, äiti tai joku muu henkilö. Samoin nimiä annetaan yleensä tiettyjen vakiintuneiden käytäntöjen mukaan, ei suinkaan mielivaltaisesti. Nimen antamiseen liittyy useimmissa kulttuureissa myös erityinen nimenantoseremonia, joka voi olla julkinen tai yksityinen. Eroja nimenannossa ilmenee taas esimerkiksi siinä, kuinka monta nimeä lapselle annetaan, ovatko ne ainutkertaisia nimiä eli uniikinimiä vai nimisysteemissä usein toistuvia nimiä, tai ovatko ne semanttisesti läpinäkyviä kielen ilmauksia eli transparentteja nimiä vai sisällöltään hämäriä. (Ainiala ym 2008, 164–165.)

Vielä pari sataa vuotta sitten nimervalinta niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa oli etenkin tavallisen kansan piirissä hyvin perinteistä ja yhteisöllistä. Etunimi, jollaisia oli useimmiten vain yksi, valittiin yleensä suvusta ja vielä usein tietyissä järjestyksessä: ensin isovanhemmilta ja sitten muilta sukulaisilta. Nimervalinta suvusta on ikivanhaa, ja sen on selitetty perustuvan eräänlaiseen sielunvaellususkoon, jonka tiedetään levinneen Skandinaviaan rautakaudella. Isovanhemmat siis tavallaan jatkoivat elämäänsä lapsenlapsissaan. Alkujaan kaimoja saivat vain suvun vainajat, mutta tapa laajeni pian vain sukuyhteyttä osoittavaksi. Sukunimiä ei tavallisella kansalla vielä yleensä ollut. (Kiviniemi 2006, 128–129, ks. myös Ainiala ym. 2008, 233.)

Vanhemmat tuskailevat usein nimivaihtoehtojen oletettujen konnotaatioiden kanssa. Tämä on jo pelkästään vahva merkki kansanomaisesta uskosta erisnimien merkityksellisyydestä (Carroll 1983, 344) sekä myös siitä, että vanhemmat saattavat antaa nimen siinä toivossa, että lapsesta tulee nimen mukainen (Nuessel 1992, 4–5). Entisaikaan etunimi oli olennainen osa ihmistä. Sillä uskottiin olevan maaginen vaikutus koko elämään. Näin ajatellaan vielä tänä päivänä useissa kulttuureissa. Monet uskovat etunimen vaikuttavan ihmisen persoonallisuuteen, suosioon ja menestykseen elämässä. (Riihonen 1992, 9.) Nimi vaikuttaa myöhemmin nimenkantajaan, koska se värittää ihmisten asenteita nimenkantajaa kohtaan (Bertills 2003, 27).

Monissa Afrikan kulttuureissa, joissa lapset nimetään säännönmukaisesti sukulaisten mukaan, pidetään huoli siitä, että yhdellä nimellä on kerrallaan vain yksi elävä nimenkantaja ([Herbert 1996, 1225] Saarelma-Maunumaa 2001, 194.). Esikristillisenä aikana esi-isämme uskoivat, että nimeen liittyi suojeleva haltijahenki. Tämän johdosta lapselle piti antaa jonkun kuolleen sukulaisen nimi, sillä jos lapsi olisi saanut elossa olevan sukulaisen nimen, olisi tuolta sukulaiselta riistetty hänen haltijansa. (Mikkonen 2005, 17.) Myös 2CV:itä on nimetty kuolleiden mukaan, kuten *Hippula* (54, 162), jonka nimi juontuu paitsi sanonnasta ”hippulat vinkuu”, myös omistajan taloudessa lemmikkinä asustaneesta marsusta, jonka yksi kutsumanimi oli myös Hippula.

Samanimisyyden aiheuttamia ongelmia on nimisysteemeissä pyritty ratkaisemaan eri tavoin, lähinnä lempinimien, vakiotyypisten lisänimien ja sukunimien sekä yhä useamman etunimen käytön avulla. Vaikka erilaisia keinoja ihmisten tarkempaan yksilöintiin onkin kehitetty ja monet nimisysteemit myös pystyisivät olemassa olevien nimien avulla erottelemaan henkilöt toisistaan, lukuisat sosiaaliset, uskonnolliset ja muut seikat

aiheuttavat sen, että samanimisyys säilyy varmasti jatkossakin useimpien henkilönnimisysteemien keskeisenä ominaisuutena. (Saarelma-Maunumaa 2001, 208.) Vaikka 2CV-harrastajia on suhteellisen vähän, löytyy aineistoni kulkimista myös kaimoja. Tämä voi olla sattumaakin, mutta myös osoitus siitä, että 2CV-harrastajat ovat omaksuneet tietyn nimenantokäytännön.

Tässä luvussa esittelen ensin nimenannon historiaa, minkä jälkeen käsittelen nimenantajaa ja nimenantamista. Suurin osa aineistostani koostuu kulkimien nimenantoperusteista, ja käsittelenkin nimenantoperustetta luvussa 3.3. Puhuttelusta kerron luvussa 3.4. ja luvun lopuksi käsittelen inhimillistystä.

3.1. Nimenannon historiaa

Suomalainen nimeämistapa säilyi epävakaana läpi myöhäis-keskiajan. Kristilliset nimet vakiintuivat, mutta usein täydensivät tilan tai kylän nimeä. On lähes varmaa, että kristinuskon ja kirkollisen kasteen tulo Suomeen tuhosi muinaisen yksinimisyuden perinteen Suomessa. Harva asutus ja pieni populaatio sekä erityisesti urbaanien yhteisöjen täydellinen puuttuminen ennen 1200-luvun loppupuolta tarkoitti, ettei ihmisillä ollut tarvetta kahdelle nimelle, yksi riitti yksilöimään heidät. (Vahtola 1997, 269–270.)

Lisä- ja sukunimien kehitys voidaan jakaa – niin meillä kuin muualla – kolmeen vaiheeseen. Aluksi yksilönnimet ovat saaneet rinnalleen *lisänimen* (*Ahti Saarelainen, Maunu Ladonlukko, Albrekt Mecklenburgilainen*), jota on käytetty satunnaisesti, tarpeen mukaan henkilökohtaisena nimenä. Ajan mittaan nämä nimet ovat vakiintuneet osaksi kahden nimen järjestelmää, ja lopulta ne ovat muuttuneet periytyviksi *sukunimiksi*. (Mikkonen ja Paikkala 1988, 239.)

1600-luvun alusta (Ruotsissa) tavataan ensimmäinen esimerkki kahden nimen antamisesta kasteessa. Tämäkin tapa tuli Ruotsiin etelästä, Saksasta. Ensimmäiset, jotka saivat useamman nimen, olivat kuninkaallisia ja aatelisia, joiden sukuun oli naitu saksalaisia. Kaksi etunimeä antoi statusta ja arvokkuutta. (Blomqvist 1993, 54). Säätyläiset toivat tavan Suomeen 1600-luvun lopulla. Tapa omaksuttiin ensin ruotsinkielisten keskuudessa länsirannikolla, mistä se levisi hitaasti itään ja pohjoiseen. (Mikkonen 2005, 20.)

Nykyinen henkilönnimisysteemimme on ihmisyyhteisöjen historiaa ajatellen oikeastaan melko nuori ilmiö. Se alkoi muotoutua Etelä- ja Keski-Euroopassa, aluksi hyvin hitaasti, vasta noin vuosituhat sitten. Valmiiksi kehittyneenä ja erilaisten säädösten edellyttämänä se on yhtä tuore kuin koko moderni teknokulttuurimme; vielä viime vuosisadan alussa oli Suomessakin sukunimettömiä ihmisiä. Aivan yhtäläisiä eivät henkilönnimijärjestelmät ole edelleenkään edes Euroopassa. (Kiviniemi 1982, 26.)

Nimenanto suvun jäsenten mukaan merkitsi sitä, että nimen alkuperäinen sisältö jäi toissijaiseen asemaan. Nimi ei enää manannut kantajalleen tiettyjä kykyjä ensisijaisesti sisältönsä perusteella, vaan liittämällä saajansa nimen aiempaan kantajaan. Kun siis esimerkiksi vanhimmalle pojalle muinoin annettiin isoisän nimi, samalla uskottiin, että tämä suvun aiempi jäsen jollain tapaa jatkoi elämäänsä pojanpojassaan. Tällaisen nimervalintatavan onkin yleisesti otaksuttu perustuneen sielunvaellususkoon, jonka tiedetään levinneen Skandinaviaan toista tuhatta vuotta sitten. Alun perin kaimanimi voitiin siis antaa vain suvun vainajien mukaan, mutta ajan mittaan tapa laajeni siten, että esikuviksi sopivat myös elossa olevat suvun jäsenet ja jopa suvun ulkopuolisetkin henkilöt. Tällaisena, alkuperäiseltä taustaltaan hämärtyneenä, tapa on melko yleinen nykyäänkin. (Kiviniemi 1982, 130.)

Mahdollisesti kristillisen nimistön läpimurto pääsi tapahtumaan helpommin siksi, että se tavallaan merkitsi vain esikuvien vaihtumista. Jos lapsesta aiemmin tuli nimen avulla jonkun suvun jäsenen uusi ilmentymä tai esikuvansa arvostettujen ominaisuuksien kantaja, niin kristillisen nimen uskottiin takaavan hänelle ainakin kyseisen pyhimyksen erityisen suojeluksen. Nimi oli kantajansa kilpi erilaisia vaaroja vastaan. Kristillisen nimistön yleistyminen ei kuitenkaan lopettanut perinteistä nimervalintaa suvun piiristä. (Kiviniemi 1982, 130–131.)

3.2. Nimenantaja ja -antaminen

Nimenantajan näkökulmasta uusi nimi muodostetaan samoin kuin kielen muutkin ilmaukset, eli jo olemassa olevien symbolisten yksiköiden, kuten morfeemien, sanojen (myös *proprien*), idiomaattisten ilmausten ja konventionaalistuneiden lauseiden, sekä muiden *proprien* (tai *appellatiivien*) edustamien vakiintuneiden mallien pohjalta. Kun ihmisellä on tarve kielentää jokin entiteetti, eikä hän syystä tai toisesta halua tai voi

käyttää tästä valmiita, olemassa olevia symbolisia yksiköitä, hän voi muodostaa uuden ilmauksen ja käsitteistää entiteetin jollain vaihtoehdoisella tavalla. Se, mihin kognitiivisiin alueisiin hän suhteuttaa tämän uuden ilmauksen, on hänen subjektiivista valintaansa. (Sjöblom 2006, 65.)

Usein kielenpuhuja muodostaa nimen tietoisena siitä, että hän on muodostamassa juuri propria. Tällöin kielenpuhuja käyttää hyväkseen tuntemiaan vakiintuneita proprien malleja. Todennäköisesti hän kategorioi nimeämänsä yksilön ja käyttää mallinaan saman kategorian yksilöihin viittaavia propreja. Henkilönnimen muodostamisessa mallina ovat hänen tuntemansa henkilönnimet, kadunnimen mallina muut kadunnimet, yritysnimen mallina muut yritysnimet jne. Kategoriat ovat erilaisia siinä suhteessa, käytetäänkö niihin kuuluvista entiteeteistä yleensä valmiita yksilöiviä yksiköitä vai luodaanko jokaista entiteettiä varten uusi ilmaus. Henkilöt nimetään yleensä jo ennestään tutuilla nimillä, kun taas esimerkiksi jokaista yritystä varten muodostetaan uusi nimi. (Sjöblom 2006, 65.) Osa tutkimukseni informanteista on antanut tarkoituksella kulkimelleen ihmisen nimen. Usea tuo vastauksessaan esiin, että mietti nimenantovaiheessa erilaisia (naisten) nimiä. Kaikissa tapauksissa nimi ei kuitenkaan muodostunut suunnitellusti, vaan se saattoi syntyä aivan sattumalta.

Nimenanto on monissa kulttuureissa lapsen isän yksinoikeus, mutta nimenantajana voi toimia myös yksinomaan äiti, lapsen eno tai täti, isovanhemmat, uskonnollinen asiantuntija, joku vanha tai viisas henkilö tai joku muu henkilö. Useimmiten nimenantajat kuitenkin vaihtelevat. Kahdessa kolmanneksessa kulttuureista nimenantajana toimii joko lapsen isä tai äiti tai molemmat yhdessä. (Ainiala ym. 2008, 165–166.) Sukunimi on perinteisesti ennalta määrätty osa yksilön nimeä. Etunimi on puolestaan vanhempien valitsema. Algeon (1973, 69) mukaan sukunimen anto ei ole nimeämistä laisinkaan, koska sukunimen saaminen on yhteiskunnan yleisten sääntöjen mukaan automaattista. Ne, jotka antavat nimet, ovat tavallisesti valta- ja auktoriteettiasemassa. Vanhemmat nimeävät lapset, isännät nimeävät orjat. Toisin sanoen nemmistöt nimeävät vähemmistöt (usein alentavasti ja väheksyvästi). (Nuessel 1992, 3; 5.)

Nimenantoon vaikuttavat monet asiat, kuten uskonto ja vanhempien rotu. Esimerkiksi juutalaisten on välttämätöntä käyttää Vanhan Testamentin nimiä. (Nuessel 1992, 4.) Jotkut muuten sopivat nimet karsiutuvat siksi, että ne tuovat mieleemme sellaisia muihin ihmisiin kytkeytyviä mielikuvia, joita emme halua liittää lapseemme. Jotkut toiset

nimet sävyttyvät samasta syystä myönteisesti, ja muut ovat sitten siltä väliltä, osaksi täysin neutraalejakin, ”puhtaita nimiä” kuten eräs vuoden 1979 almanakan nimikyselyn (AK) vastaaja asian ilmaisi. (Kiviniemi 1982, 13.)

Nimien semantiikkaa voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta: nimenantajan näkökulmasta, jolloin puhutaan nimeämisperusteista, tai nimenkäyttäjien näkökulmasta, jolloin puhutaan niistä assosiaatioista, joita nimi kieliyhteisössä herättää. Todellisia nimeämisperusteita on tutkijan jälkeinpäin usein vaikea päätellä, ja sitä vaikeampaa se on, mitä vanhemmista nimistä on kyse. Nuorten harkinnaisten nimeämisperusteet ovat helpoimmin selvitettävissä joko haastatteleamalla nimenantajia tai tutkimalla mahdollisia kirjallisia dokumentteja nimen syntyprosessista. Menetelmä on kuitenkin työläs, varsinkin jos aineisto on laaja ja nimeäjiä on paljon. Nimenkäyttäjien näkökulma on helpompi, sillä siinä tutkija voi kaiken muun nimeen liittyvät tiedon keräämisen ohella käyttää apuna myös omaa intuitiotaan. Nimenantajat ovat aina myös nimenkäyttäjiä ja nimenkäyttäjät antavat uusia nimiä – nimeäminen pohjautuu aina aikaisempaan nimistöön, jota nimenantajat tulkitsevat omasta näkökulmastaan. Sen vuoksi nimenkäyttäjien eli kieliyhteisön näkökulma saattaa usein tuottaa tulokseksi faktoja, jotka olisivat myös nimenantajan näkökulmasta oikeita. Lisäksi nimet syntyvät tai ne luodaan yhteiseen käyttöön. Nimeämisperusteita voi olla monia, mutta vain jotkin niistä ovat kieliyhteisön kannalta olennaisia. (Sjöblom 2000a, 382–383.) Kaikki aineistoni 2CV:iden nimet eivät suoranaisesti pohjautu aikaisempaan nimistöön. Toki jokaisella nimenantajalla on tietynlainen, kulttuurisesti omaksuttu nimenantotapa, joten uniikit ja erikoiset nimetkin noudattavat ainakin väljästi yleisesti hyväksyttyä nimenantotapaa.

3.3. Nimeämisperusteet

Etu- ja sukunimen yhdistelmä ei ole sataprosenttisesti uniikki. Perinteinen näkemys on, että etunimi on yksilöivämpi, vaikka jotkut etunimet ovat paljon tavallisempia kuin monet sukunimet. Etunimet voi yhä valita varsin vapaasti, kun taas sukunimi perinteisesti peritään. Toisaalta nykyään tilanne sukunimien suhteen on muuttunut: nimensaaja voi vaikuttaa nimeen. Esimerkiksi naimisiin mennessään voi valita, ottaako puolisonsa sukunimen. (Bertills 2003, 19.)

Henkilönnimijärjestelmiin on kuulunut hyvin olennaisena piirre, että naisten ja miesten nimet ovat erilaisia (Kiviniemi 1993, 31). Muutama informanteista mielsi 2CV:n feminiiniksi ja olivat tästä syystä antaneet kulkimelleen naisen/naisellisen nimen. Esimerkiksi sininen 2CV, jonka rekisteritunnus alkoi kirjaimilla OS, sai nimekseen *Ossi*. Kun se maalattiin punaiseksi, niin siitä tuli *Olga-Sofia* (19, 49). Samalla tavalla kuin lemmikkieläimet, myös sukupuolettomat esineet mielletään sukupuolen omaaviksi ja tämä on huomioitu nimeä antaessa.

Nimen valinnassa nähdään paljonkin vaivaa. Aikansa muotanimien lisäksi ehdolla ovat – joskaan eivät yhtä vakavasti kuin ennen – oman perheen ja suvun piirissä käytetyt ristimänimet. Enää ei nimeä juuri etsitä almanakasta lapsen syntymäpäivän seuduilta. Lapsi kastetaan mieluusti, ei niinkään itse vanhempiensa, mutta isovanhempiensa tai jonkun lähiomaisen kaimaksi. Sama etunimi on voinut kulkea polvesta polveenkin. Nimenomaan toisena nimenä se on kuin klaanin tunnus. (Vesikansa 1989, 288.)

Suurin osa nimenantajista osaa luultavasti perustella paremmin muita valintojaan kuin sitä, miksi he valitsivat lapselleen juuri tietyn nimen. Ilmeisesti nimiin miellytään usein samaan tapaan kuin ihmisiinkin; tunteet, ihastuminen ja sattuma ovat usein keskeisessä asemassa kuin käytännölliset lähtökohdat. Aineellisiin asioihin kuten vaikkapa vaatteisiin ja huonekaluihin liittyviin valintoihin löytyy yleensä niiden käyttöön liittyviä perusteita. Nimivalintoihin vaikuttaneiden asioiden erittely voi olla vaikeampaa, koska valinnat ovat usein enemmän tunnetasolla. Tavallisin este on nimen yleisyys, jolloin valintaa häiritsevät nimeen liittyvät henkilömielikuvat, vaikka ne yleensä ovatkin eri ihmisillä erilaisia. (Kiviniemi 2006, 128.) 2CV-harrastajat osaavat hyvin eritellä nimivalintojensa perusteita. Vastaajien joukossa on tosin myös muutama, joka totesi, että nimi vain tuli jostain.

Vanha perinteinen sukuun sidottu nimisysteemi on hävinnyt. Kuitenkin edelleen annetaan suvussa periytyneitä nimiä. 1900-luvun loppupuolelta alkaen suvun ja perinteiden arvostus on ollut nousussa. Se näkyy lisääntyneenä sukututkimusharrastuksena, jonka yhteydessä löytyy myös vanhoja etunimiä. Niitä kuitenkin otetaan uudelleen käyttöön vain, jos ne muuten tuntuvat sopivilta, ei sen perusteella, että ne ovat kuuluneet jollekulle sukulaiselle. Etunimi on nykyään suomalaiselle yksilöllinen ilmaus, jonka koetaan olevan sidoksissa identiteettiin. (Mikkonen 2005, 22.) 2CV:itä ei läheskään aina nimetä niin sanotuilla tavallisilla nimillä. Ei myöskään ajatella, että olisi vain tiettyntyyppisiä

nimiä, joista pitää valita, vaan jokainen on omien nimenantoperusteidensa pohjalta nimenmennyksen kulkimensa. Joillakin vastaajilla on ajatus siitä, että nimen pitää olla ranskan-kielinen, koska 2CV:t on valmistettu Ranskassa, mutta se ei ole 2CV-harrastajien kesken yleisesti vallitseva käsitys. Ihmisten nimien lähteenä käytetään esimerkiksi almanakkaa ja muutamat keksivät nimen itse. 2CV-harrastajien enemmistö keksi kulkimensa nimen omasta päästään ilman ”sääntöjä”.

Maailma ja sen mukana henkilönimijärjestelmä on kuitenkin parin viimeisen vuosisadan aikana muuttunut perinpohjaisesti. Kaikki kansalaiset ovat Suomessa viimeistään 1920-luvun alussa saaneet sukuyhteyttä osoittavat sukunimet, ja kahden etunimen anto alkoi yleistyä jo aiemmin kuin sukunimien yleinen käyttö. Yhteiskunnallisten muutosten myötä myös suvun asema yhteiskunnan rakenteissa on muuttunut. Tämä kaikki on vaikuttanut myös nimenvalkintaan. (Kiviniemi 2006, 129.) Ainialan, Saareلمان ja Sjöblomin (2008, 233) mukaan sukulaisten mukaan nimeäminen väheni 1900-luvun aikana tuntuvasti, mutta se on yhä varsin yleistä etenkin jälkinimien kohdalla. Esimerkiksi 1970-luvulla yli puolet suomalaisten jälkinimistä oli valittu sukulaisten mukaan. Nykyään sukulaisten mukaan nimeämisellä halutaan lähinnä osoittaa arvostusta kyseisiä sukulaisia kohtaan.

Nimilähteet ovat moninaiset. Nimiä poimitaan aikuisten kirjallisuudesta ja lasten saduista. Näin toimittiin jo 1800- ja 1900-luvuilla. Nimiä voi ammentaa myös elokuvista ja TV-sarjoista. Populaarikulttuurin idolit kuten rock- ja urheilutähdet saattavat olla esikuvia. Tämäkin tapa on ollut olemassa jo menneinä vuosisatoina. Ensin ”julkisuuden henkilöt” olivat *Raamatun* henkilöitä, sitten kuninkaallisia tai tsaarin perheenjäseniä tai vaikkapa oman pitäjän rovasti ja ruustinna. Vaikka ei tosissaan ajateltaisi, että lapsi saisi esikuvan ominaisuuksia ja kykyjä, voi nimi ohjailla lasta elämän varrella. Urheilutähden nimen valitsevat ilmeisesti vanhemmat, joille urheilu on tärkeää, ja siten he varmasti ohjaavat aikanaan lapsenkin urheilun pariin. (Mikkonen 2005, 22.) Myös 2CV:iden nimeämisessä esikuvilla on vahva vaikutus. Esikuvien lisäksi kulkimille on poimittu nimiä muun muassa kirjallisuudesta, elokuvista ja musiikkikappaleista.

Sjöblom (2006, 60) nostaa esiin sen, että nimenantajan motiivit ja tarpeet nimen muodostamisessa voivat olla hyvinkin erilaiset kuin yhteisön tarpeet nimen käyttämisessä. Nimenanto on kuitenkin samanaikaisesti sekä yksilöllistä että sosiaalista (Sjöblom 2006, 61). Oletan, että 2CV:n omistajat ovat pääasiassa antaneet nimen omia ja lähipii-

rinsä tarpeita varten; auttamaan kyseiseen ajoneuvoon viittaamisessa. Tosin muutamat informantit mainitsivat, että nimi oli annettu, kun sitä oli esimerkiksi johonkin tapahtumaan ilmoittautuessa kysytty. Näillä nimillä voi siis ajatella olevan myös yhteisöllinen tarve.

3.4. Puhuttelu

Puhuttelun tehtävänä on kiinnittää puhuteltavan huomio; hakea tai ylläpitää kontaktia. Puhuttelu on grammaattis-tekstuaalisesti määriteltynä irtoilmaus ja puhefunktioltaan interjektionomainen. Puhutussa kielessä se erotetaan prosodisin keinoin, kirjoituksessa tavallisesti välimerkillä. (Yli-Vakkuri 1989, 44.)

Puhutteluun käytetään substantiiveja, pronomineja, substantiivistuneita adjektiiveja ja muiden vastaavien sanaluokkien sanoja, joilla nimitetään henkilöitä ja muita olioita; puhuttelufunktiossa ollessaan niistä käytetään myös nimitystä *puhuttelusana*, *puhuttelusubstantiivi*, *puhuttelupronomini* jne. Puhuteltavan huomiota herättämään (kutsumiseen) käytetään lisäksi interjektioita, erilaisia adverbeja tai muita pragmaattistuneita sananmuotoja ja ilmauksia (esimerkiksi *hei*, *anteeksi*, *kuule/kuulkaa*). (Yli-Vakkuri 1989, 44.)

Suomen kielessä on laaja valikoima keinoja viitata puhuteltavaan. Tunnusmerkittämiä, suoran puhuttelun keinoja ovat yksikön toisen persoonan pronomini *sinä* viitattaessa yhteen kuulijaan ja monikon 2. persoonan pronomini *te* viitattaessa kuulijoiden joukkoon. Jos *te*-pronominilla viitataan yhteen kuulijaan, on kysymys kohteliaasta koodista, teitittelystä. Nämä pronominit ovat verbin ohella valinnaisia; viitata voi myös pelkällä yksikön tai monikon toisen persoonan verbimuodolla (*tulet*, *tulette*). Viittaukseen voi liittyä myös puhuteltavan nimi tai jokin muu puhuttelusana. (Hakulinen 1989, 196.)

Pronominia *se* käytetään puheessa hyvin laajasti henkilöön viittaavana. Ei oikeastaan ole selviä semanttisia perusteita sille, ettei sitäkin pidettäisi persoonapronominina, varsinkin kun pronominia *hän* toisaalta käytetään murteissa viittaamaan myös ei-inhimillisiin tarkoitteisiin. ([Vilppula 1989, 390] Seppänen 1998, 35.)

Kolmannen persoonan suhde puhetilanteen osallistujarooleihin on ongelmallisempi kuin ensimmäisen ja toisen persoonan. Kolmannen persoonan pronomien erilaisuutta ensimmäisen ja toisen persoonan pronomineihin verrattuna on kielitieteessä tavallisesti voimakkaasti korostettu: vain puhujan ja puhutellun katsotaan osallistuvan puhetapahintaan, kolmannen persoonan ei ajatella korreloivan minkään tietyn osallistujaroolin kanssa. ([Lyons 1985, 638; ks. myös Levinson 1983, 69] (Seppänen 1998, 26.)

Pronomini *tuo* viittaa tavallisesti jonkin aikaa hiljaa olleeseen osallistajaan ja tuo siinä mielessä keskusteluun uuden, odottamattoman referentin. Se osoittaa myös keskustelijoiden orientoitumista muuhun toimintaan enemmän kuin puheeseen: sillä voidaan viitata henkilöön, jonka toimintaa kommentoidaan. Sitä voidaan myös käyttää keinona luona tiimi, jonka ulkopuolelle referentti asetetaan. Pronominin *tuo* referenttiin puhuja itse voi katsoa tai olla katsomatta, mutta viittaus saa muut osallistajat katsomaan referenttiin: puhuja osoittaa viittauksellaan referenttiä muille, vaikka itse kääntyisikin tästä pois. Silloinkaan, kun puhuja katsoo referenttiin, hän ei osoita vuoroaan referentille vaan ohjaa katsellaan muita osallistujia tunnistamaan referentin. Siten *tuo*-pronominilla yksi osallistujista asetetaan muiden katseiden kohteeksi. *Tuo* on samoin kuin *tämäkin* puhetilanteessa orientoiva pronomini, mutta ei puhutteleva, vaan osoittava. (Seppänen 1998, 208.) Oletettavasti 2CV-harrastajat viittaavat kulkimeensa pääasiassa *tuo*-pronominilla. Aineistosta löytyy tosin maininta myös suorasta puhuttelusta.

Goffman toteaa, että vaikka kahdenkeskiset keskustelutilanteet ovat tavallisia ja vastaavat hyvin mielikuvaamme kasvokkaisesta vuorovaikutuksesta ne eivät suinkaan ole ainoa vuorovaikutuksen muoto. Usein puhetilanne on monimutkaisempi: se voi koostua useista osallistujista, jotka tekevät samalla muutakin kuin puhuvat ja joista jotkut voivat olla keskittyneempiä puhumiseen ja kuuntelemiseen kuin toiset. ([Goffman 128–131] Seppänen 1998, 30.)

Puhuttelusubstantiivina esiintyy propreja ja appellatiiveja. Puhuttelupropreissa erotetaan niin sanotut kutsumanimet, nimi, jota puhuteltavasta jokapäiväisessä puheessa käytetään, ja viralliset nimet. Kutsumanimi voi olla virallinen etunimi, sukunimi, nimestä tehty väännös tai puhuteltavan kutsumanimeksi vakiintunut lempinimi tai kölli. Virallista nimeä käytetään puhuttelussa suomessa verrattain harvoin, lähinnä se on tiettyjen rituaalisten tilanteiden tai painokkaan, puhujan arvovaltaa korostavan arkipuheen puhuttelutapa. Puhuttelusubstantiiveina käytettävät appellatiivit ilmaisevat luokkaa, johon

puhuteltava iän, sukupuolen tai muun perusteella kuuluu, tai sukulaisuus- tms. suhdetta taikka oliota, johon puhuteltavaa verrataan affektiivisen sävyn aikaan saamiseksi. Puhuttelu toimii siten myös henkilökohtaisen funktion ilmaisimena. (Yli-Vakkuri 1989, 45.)

Puhuttelu on tähän asti ollut pääasiassa sosiolingvistisen tutkimuksen kohteena. On selvitelty sitä, miten puhuttelutavan valinta heijastaa puhujien välisiä suhteita ja miten yhteisön normit säätelevät sitä. Suomessa, kuten yleensä Euroopan kielissä, sinuttelu on alkuperäinen puhuttelutapa. Teitittely ja kolmannen persoonan käyttö ovat kehittyneet myöhemmin, vaikka molemmat ovatkin kuuluneet suomalaiseen kohteliaisuuskoodiin jo kauan. (Hakulinen 1989, 195–197.) Koska 2CV:t koetaan usein yhtä läheisiksi kuin perheenjäsenet (ainakin sen perusteella, että aineistossani niitä nimitettiin perheenjäseniksi), niin niitä myös puhuteltiin kuin tuttuja.

Keinot etäisyyden tai kunnioituksen asteen ilmaisemiseksi vaihtelevat kielestä toiseen. Luvun vaihtelu toisen persoonan pronominessa on niistä tavallisinta. Sen ohella esiintyy monissa kielissä (suomen lisäksi esimerkiksi ruotsissa, saksassa, italiassa ja unkarissa) persoonan vaihtelua niin, että puhuteltavaan voidaan viitata yksikön tai monikon 3. persoonan pronomilla. Eri puheyhteisöillä on kullakin omat norminsa säätelemässä puhuttelutavan valintaa ja sitä, mitkä seikat siinä pitää ottaa huomioon. Puhujan ja puhuteltavan yhteisöllisen aseman lisäksi puhetilanteessa vaikuttavat tietysti monet muut tekijät, esimerkiksi tilanteen luonne ja keskustelun sävy sekä puhujien aikomukset ja suhtautuminen toisiinsa. Puhuttelutavat samojen puhujien kesken voivat vaihdella tilanteesta toiseen, jopa saman keskustelun kuluessa, ja ne heijastavat keskustelun sävyä ja sen vaihteluja. (Hakulinen 1989, 195.) Monet informantit mainitsevat, että tuttujen kanssa 2CV:hen viitataan ja sitä ”puhutellaan” eri tavalla kuin vieraiden tai asiasta ymmärtämättömien seurassa. Osa tosin käyttää kulkimen nimeä kaikissa tilanteissa.

Proprien funktioita voi luokitella eri tavoin. Käyttötarkoitusta ajatellen niillä on viittaus- ja puhuttelufunktio. Viittaaminen on näistä tietenkin tavallisempaa; puhuttelu edellyttää, että kohde on elollinen, tietoinen olento, joka osaa reagoida puheeseen. Useimmiten puhuttelun katsotaankin liittyvän toisen ihmisen kanssa kommunikointiin. (Holst 1994, 42.) 2CV:t ovat tässä suhteessa poikkeus. 2CV-kulkimien kohdalla kyse on siis viittauksesta, koska eloton ajoneuvo ei osaa reagoida puheeseen. Kuten Bengt Pamp toteaa, myös kotieläimiä puhutellaan. Hänen mukaansa ihminen voi ”puhua” vaikka autolleen

tai tietokoneelleen, mutta tällöin on tosiasiaa kysymys elottoman elollistamisesta tai leikkisästä itsensä kanssa keskustelusta, ääneen ajattelusta. Koneille voidaan antaa jopa yksilöllisiä erisnimiä kuten ihmisille ja eläimille. ([Pamp 1994, 56] Holst 1994, 42, ks. myös Kalske 2005, 42.)

Erving Goffman näkee kuulijan tilalla puhetilanteessa *osallistumiskehikon* (participation framework): vaihtelevan joukon osallistujia, joiden suhde siihen, mitä sanotaan, saattaa olla hyvin erilainen. Puhuja voi tarkoittaa sanansa jonkun kuultavaksi tai tämä voi kuulua puheen sattumalta tai salaa; tällä perusteella Goffman erotti keskustelun *ratifoidut osallistajat* (ratified participants) sellaisista kuulijoista, jotka eivät osallistu keskusteluun (bystanders tai overhearers). Ratifioitujen osallistujien joukosta joku tai jotkut ovat *puhutellun roolissa* (addressees): puhuja kohdistaa heihin visuaalisen huomionsa ja odottaa voivansa siirtää heille puhujan roolin. Sanotun sisältöä ei kuitenkaan välttämättä ole tarkoitettu pelkästään puhutelluille, vaan muidenkin kuulijoiden joukossa voi olla *kohteita* (targets) erilaisille viesteille. Kun siis perinteisessä lingvistisessä mallissa *kuulijan* (hearer) ja *puhutellun* (addressee) välillä ei yleensä tehdä eroa, niin ajateltaessa keskustelua laajemmin nämä kategoriat on erotettava toisistaan: on muitakin kuulijana olemisen tapoja kuin olla ainoana paikallaolijana puhujan täyden huomion kohteena. ([Goffman 1981, 131–134, ks. myös Levinson 1983, 72] (Seppänen 1998, 30.) Tämä määrittely kuvaa hyvin 2CV:n asemaa puhuttelussa: niihin kohdistetaan visuaalinen huomio, mutta niiden ei oleteta vastaavan, eli niille ei siirretä puheenvuoroa. 2CV:t ovat vain puhuttelun kohteita. Saamieni vastausten perusteella 2CV:t voivat olla täydenkin huomion kohteena, kuten yksi haastateltava kuvaa: ”Nimeä käytetään tuttujen kiltalais-ten kans keskustellessa. Jos jotain pientä häikkää ollu kulmimess olen keskustellut Reppanan kans ihan nimellä ’sovitaanhan Reppana että mennään kotiin asti, jooahan’ tyyliin ja hyvin on menny. Olen ihan ’terveen’ kirjoissa mut tätä tää kiintymys sätkiin teettä.” (10, 25.)

3.5. Inhimillistys

Ainialan, Saareلمان ja Sjöblomin (2008) mukaan nimet ovat kulttuuria. Ne syntyvät ihmisen, kieliyhteisön ja ympäristön välisessä vuorovaikutuksessa. Nimen omaava henkilö, paikka, esine tai asia on ihmiselle jollakin tavalla merkityksellinen. Ihminen nimeää vain niitä tarkoitteita, jotka hän kokee nimeämisen arvoiseksi. Esimerkiksi suu-

rissa laumoissa kasvatettavia kotieläimiä ei nimetä, mutta yksilönä esiin nostettavat eläimet nimetään. (Ainiala ym. 2008, 15–16.) Myös Sjöblom nostaa esiin sen ajatuksen, että erisnimikategorioihin sisältyy ajatus rinnastamisesta henkilöön. Hänen mielestään jo yksilöivän nimen antaminen esimerkiksi lemmikkieläimelle tai vaikkapa tietokoneelle sisältää ajatuksen nimettävän sijoittumisesta ”inhimillisellä tavalla käyttäytyvien joukkoon”. Nimi on tällöin osoitus siitä, että nimetyllä on identiteetti. Nimi on myös sitä individualisoivampi, mitä enemmän se muistuttaa muodoltaan ja semanttisesti henkilönnimiä. (Sjöblom 2006, 71; 253.) 2CV-kulkimetkin voidaan käsittää vain autoiksi muiden joukossa, mutta antamalla niille yksilöllinen nimi ne nostetaan tarkoituksellisesti esiin. Antamalla autolle nimi osoitetaan, että siinä on jotain erityistä ja huomionarvoista: että se ei ole ”vain auto”.

Henkilönnimi voi tavallaan henkilöidä tuotteen. Kun tuotteelle on varta vasten annettu etunimi tai sukunimi, tulee tuotteesta ainutlaatuinen yksilö, jolla voi olla inhimillisiä tai sellaiseksi katsottavia ominaisuuksia. (Ainiala 2006, 42.) Sjöblom (2006, 49) nostaa eläinten nimet henkilönnimien rinnalle, koska niitä voi käsitellä samalla tavalla. Eläimen nimeämisessä on aina kyse sen inhimillistämisestä. Nimen avulla eläimestä tulee perheenjäsen, joka on oma yksilönsä ja jolla on omat luonteenpiirteensä. Kissojen ja koirien rotukirjanimet sekä ravihevosten nimet Sjöblom luokittelee perustaltaan toisenslaisiksi, koska niillä on kaupallinen tavoite. (Sjöblom 2006, 49.) Voidaan ajatella, että jotkin kokonaiset nimikategoriat ilmentävät personifikaatiota: tapa antaa nimiä esimerkiksi eläimille tai yrityksille perustuu eräänlaiseen metaforiseen ajatteluun, jossa entiteettiä verrataan ihmiseen ja siinä nähdään inhimillisiä ominaisuuksia. (Sjöblom 2006, 67.) Miellänkin 2CV:n virallisen nimen samalla tavalla kuin Sjöblom eläinten ja henkilönnimet, jolloin näen tutkimani nimet 2CV-kulkimia inhimillistävinä niminä. Annettujen nimien on tarkoitus personoida kyseessä oleva kuljin, eikä niitä ole tarkoitus käyttää missään virallisissa yhteyksissä, kuten esimerkiksi rekisteriotteessa.

Yksilöimisen eli *identifioimisen* ja inhimillistämisen eli *personifioimisen* tarve saa meidät siis antamaan nimiä myös sellaisille tarkoitteille, jotka eivät ole ihmisiä eivätkä välttämättä edes eläviä. Nimen antaminen lemmikkieläimelle, perheen autolle, tietokoneelle tai lelulle on kielellinen ilmiö, jossa syvimmiltään on kyse niin sanotusta personifikaatiosta, metaforasta, jossa ei-inhimillisellä oliolla nähdään inhimillisiä ominaisuuksia. Tämänkaltainen ajattelu on kielissä ja kulttuureissa tavanomaista ja jopa perustavanlaatuaista. Paitsi että toteutamme sitä yksilöinä, pidämme sitä myös kieliyhtei-

sönä täysin luonnollisena. Esimerkiksi laivat, junat, taistelulentokoneet, aseet, myyntituotteet, hirmumyrskyt, tapahtumat, yritykset ja muut elottomat esineet ja abstraktit asiat saavat nimiä, joilla voi olla monia erilaisia kommunikatiivisia ja kulttuurisia tehtäviä. Niistä tehtävistä yksi on inhimillistäminen. (Ainiala ym. 2008, 20, ks. myös Sjöblom 2006, 239–240.) Myös 2CV-harrastajat inhimillistävät kulkimensa paitsi antamalla niille nimen, myös puhumalla niille ja viittaamalla niihin puheessa kuin ihmiseen.

Laineen (1997) ja Sarkkisen (1997) tutkimusten mukaan lähes puolet kissojen nimistä on tavallisia, suomalaisille tuttuja henkilönnimiä, niin etunimiä kuin sukunimiä. Tämä kertoo siitä, että lemmikkieläimet koetaan inhimillisiksi olennoiksi ja siksi ne halutaan personifoida myös nimen avulla. Usein tällaiset nimet viittaavat tunnettuihin julkisuuden henkilöihin tai fiktiivisiin esikuviin. Monilla kissoilla on myös kutsumanimiin pohjautuvia ja muunkinlaisia hellittely- ja pilkkanimiä. Valtaosa kissojen nimistä on ainutkertaisia uniikkiniimiä, mutta noin joka kymmenennellä kissalla on nimi, joka on suomalaiskissoilla kohtuullisen yleinen. (Ainiala ym. 2008, 268–269.) Aineistoni nimet ovat pääasiassa uniikkiniimiä. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että autojen nimillä ei ole varsinaista nimivarastoa, kuten esimerkiksi kissanimillä.

4. Aineiston analyysi

Tässä luvussa analysoin aineistoani eri näkökulmista. Aluksi esittelen erilaiset nimenantoperusteet (luku 4.1.1.). Tätä koskevia vastauksia oli aineistossani valtaosa, mistä syystä analyysini painottuu juuri nimenantoperusteiden tarkasteluun. On huomionarvoista, että suurin osa informanteista vastasi kulkimen nimen lisäksi nimenantoperuste-kysymykseen, vaikka olisi jättänyt muihin kysymyksiin vastaamatta. Tämä kertoo siitä, että 2CV-harrastajilla on olemassa selkeä näkemys ja perusteet sille, mistä ja miksi kuljin on nimensä saanut.

Luvussa 4.1.2. esittelen perusteita 2CV:n nimen vaihtamiselle tai vaihtamattomuudelle. Suurin osa tähän kysymykseen vastanneista informanteista toi esiin sen, että kulkimen nimi ei vaihdu. Tämä on osoitus siitä, että kuljin mielletään – ei välttämättä aivan ihmisen veroiseksi mutta – inhimilliseksi olennoiksi, jonka nimi on osa kulkimen persoonaa.

Luvussa 4.2. käsittelen nimenantajaa, nimenantotilanteita, nimen käyttäjiä ja nimien käyttötilanteita.

Olen numeroinut informantit juoksevilla numeroinnilla. Lisäksi olen antanut erillisen numeron jokaiselle kulkimelle. Esimerkkien jäljessä ilmoitan sekä informantin että kyseessä olevan kulkimen numerot. Esimerkiksi numerointi (53, 159) tarkoittaa sitä, että esimerkki on poimittu 53. informantin vastauksesta, joka koskee aineistoni 159.:ttä kuljinta. Kaikki otokset aineistosta ovat suoria lainauksia informanttien vastauksista.

4.1. Nimen anto- ja muodostustavat

Ainoa, joka pystyy selvittämään nimenantajan todelliset motiivit, on nimenantaja itse (Kiviniemi 1987, 21). Jos tutkija pääsee haastattelemaan nimenantajaa, voidaan mahdollisesti päätyä totuudenmukaisiin tuloksiin, mutta toisaalta, koska nimenannossa saattavat vaikuttaa myös tiedostamattomat prosessit, myös nimenantajalle itselleen saattaa olla epäselvää, mitkä kaikki tekijät ovat nimenantotilanteessa vaikuttaneet nimen muodostamiseen. (Sjöblom 2006, 61.) Tässä luvussa esittelen ja erittelen 2CV:iden nimeämiseen vaikuttaneita nimeämisperusteita. Motivaation 2CV:n nimeämiseen kiteytti yksi vastaajista seuraavasti: ”Ei taida olla enää kahta samanlaista räätäriä, siksi sitä ei voi kutsua yleisnimellä ’räätäri’ tai ’sätkä’ – nimi personoi sen just minun kulkimekseni.” (14, 37).

Nimissä ja nimeämisessä on mieluisaa dynaamisuutta. Ihmisellä on ilmeisesti luontainen halu antaa nimiä, vaikka ne eivät aina olisi välttämättömiä. Nimi, etenkin ei-välttämätön nimi antaa kohteelle ylimääräistä hohtoa. Se on joskus jopa nimenannon pääperuste. (Närhi 1996, 18.) Närhen toteamus sopii mainiosti 2CV:ihin.

Fiktiiviset nimet voivat tarjota vahvemman identifioinnin kuin perinteiset nimet, erityisesti keksityt nimet, koska niillä on tietty ja uniikki tarkoite; ne viittaavat alun perin vain yhteen tiettyyn asiaan. Lähes kaikilla aineistoni 2CV-kulkimilla on fiktiivinen nimi. Nimi on muodostettu varta vasten kyseistä kuljinta varten. Yvonne Bertills jakaa fiktiiviset nimet kolmeen kategoriaan: 1) tavanomaiset henkilönnimet, 2) keksityt nimet ja 3) klassiset nimet (historialliset, kirjallisuuteen liittyvät, universaalit). (Bertills 2003, 42; 44–45.)

4.1.1. Nimenantoperusteet

Eri aikoina ja eri kulttuureissa on ollut erilaisia perusteita antaa nimiä. (Haasun 1994, 256.) Miehelle, joka rakentaa uuden talon itselleen tai odottamatta tulee tällaisen ylpeäksi omistajaksi, on sopivaa merkitä hänen ilonsa valitsemalla sille nimi. Valittu nimi todennäköisesti muistuttaa nimenantajan aikaisempaa toimintaa tai kuvastaa jotain kiinnostuksen aihetta. Samalla tavalla nimetään eläimiä, lemmikkejä ja mitä tahansa ylpeydenaihetta, johon on kiinnytty. (Gardiner 1940, 50.)

Kaunokirjallisuudesta tavattavat henkilönnimet kertovat, millaisen nimen tekijä ajattelee sopivan hänen fiktiiviseen maailmaansa. Bertills toteaa lastenkirjallisuuden erisnimiä koskevassa väitöskirjassaan, miten realistinen kirjallinen hahmo saa usein todellisen, konventionaalisen nimen. Mitä fiktiivisempi kirjan henkilö on, sitä fiktiivisempi on nimensä. (Holst 1994, 47–48.) 2CV:iden nimissä voidaan nähdä sama ilmiö: erikoinen ajoneuvo saa erikoisen nimen. Tästä huolimatta 2CV:ille on annettu myös niin sanottuja tavallisia ihmistennimiä.

Nimenannon motiivit voidaan jaotella myös tiedostettuihin ja tiedostamattomiin, kuten tanskalainen tutkija Søndergaard on tehnyt. Tiedostettua nimenantoa on juuri esimerkiksi suvun jäsenten mukaan nimeäminen. (Mustakallio 1996, 17.) Tiedostamatonta nimeämistä kuvastavat Søndergaardin haastateltavien vastaukset ”se tuntui sopivalta lapselle”, ”me pidimme siitä”, eli nimenantoperusteena on ollut mieltymys nimeen. Tästä nimenantoperusteesta on käytetty myös termiä *social taste factors*. Termillä painotetaan sitä, että tällainen maun mukaan valittu nimi on nimenantajan sosiaalisen ympäristön, perheen, koulun ja ystävien, tuote. ([Søndergaard 1979, 1–2] Mustakallio 1996, 17–18.) Aineistossani esimerkiksi *Lissu*-nimi (53, 159) annettiin 2CV:ille, koska se miellytti nimenantajan korvaa.

Sjöblom näkee asunto-osakeyhtiöiden nimillä voivan olla neljänlaisia merkitystehtäviä: 1) nimi ilmaisee tavalla tai toisella asunto-osakeyhtiön sijaintia, 2) sen tehtävänä on herättää myönteisiä mielikuvia, 3) se kertoo jotakin yhtiön rakennuksen ulkoisesta olemuksesta tai 4) ilmaisee (rakennuksen) omistajaa tai rakennuttajaa. Jotkin nimet täyttävät vain yhden näistä tehtävistä, mutta monet toimivat samalla kertaa useammassa funktioissa. Esimerkiksi *Asunto Osakeyhtiö Kulmakivi* (1912) ilmaisee yhtiön rakennuksen sijaitsevan kadun kulmassa ja olevan kivitalo (eikä puutalo, kuten useimmat tuon ajan

rakennukset). Lisäksi sana *kulmakivi* sisältää myönteisen, kuvaannollisen merkityksen: 'jokin, joka on jonkin vahvana perustana, tukena'(NS). (Sjöblom 2000a, 383.) Sijaintimerkitystä voi katsoa omassa aineistossani vastaavan *ranskalaisuus* nimenantoperusteena, koska valmistusmaa tavallaan paikantaa ajoneuvot tiettyyn paikkaan ja maahan, ainakin ihmisten mielikuvissa. 2CV:iden nimien ei aineistoni perusteella ole ensisijaisesti ajateltu herättää myönteisiä mielikuvia kulkimesta, vaikka tällaiseksi voidaan nähdä esimerkiksi *Tyysija* (57, 173). Osa nimesi kulkimensa varta vasten sen negatiivisten ominaisuuksien mukaan, kuten esimerkiksi *Hidas mutta Kankee* (40, 121). Mielikuvia enemmän 2CV:n omistajat ovatkin käyttäneet nimenantoperusteena 2CV:n ulkoista olemusta. Useat 2CV:iden nimet viittaavat myös esikuvaan, mutta ei niinkään omistajaan, vaan kuten asunto-osakeyhtiöiden kohdalla.

Alkukirjainsuositus (ts. vasikan nimen täytyy alkaa tietyllä alkukirjaimella, joka vaihtuu vuosittain) on johtanut siihen, että monet nykyisistä lehmännimistä ovat sisällöltään merkityksettömiä. Toisaalta edelleen annetaan myös lehmää luonnehtivia deskriptiivisiä nimiä tai sen syntymäajankohtaan liittyviä nimiä. Usein nimet liittyvät myös luontoon. Monet nimet ovat myös abstrakteja ja usein sisällöltään positiivisia. Nimet voivat viitata myös esimerkiksi ääniin tai mytologisiin hahmoihin. (Ainiala ym. 2008, 271.) Vaikuttaa siltä, että ulkoinen olemus vaikuttaa eläinten ja 2CV:iden nimeämiseen. Myös vauvoista saatetaan sanoa, että "onpas ihan Santerin näköinen". 2CV:iden ulkonäköön perustuvat nimet ovat kuitenkin konkreettisempia, kuten esimerkiksi kulkimen kokoon pohjautuvat nimet

Toisinaan lehmännimet liittyvät tavallisiin ruokiin ja juomiin tai tavaramerkkeihin ja erilaisiin tavaroihin. Tavanomaisten naistennimet ja niistä johdetut lempinimet ovat myös yleisiä, samoin kuin erilaiset ihmistennimitykset (*Pimu, Suttura, Tuttava*). Nykyään lehmiä nimetään usein julkisuuden henkilöiden mukaan; tällaisia nimiä löydetään niin televisiosta kuin muusta mediasta. (Ainiala ym. 2008, 271.) Myös 2CV:ille on annettu julkkisten nimiä (ks. esikuva-kategoria). Osa on myös nimennyt kulkimensa varta vasten naisennimellä (ks. sukupuoli/feminiinisyyss-kategoria).

Marja Kalske on teettänyt vuonna 1986 *Sanastaja*-lehden välityksellä kyselyn, joka keskittyi kansanomaisiin hevosten nimiin. Hän tiedusteli erikseen hevosten tavallisimpia nimeämisperusteita. Vastausten perusteella Kalske jaotteli hevosten nimet ulkomuotoon perustuviin, varsinaisiin hevosennimiin, luonnetta ja käyttöä kuvaaviin nimiin, ihmisten

nimiin, hevosen syntymänaikaiseen tapahtumaan, kotipaikkaan tai entiseen omistajaan viittaaviin nimiin sekä kielteisiin nimiin. Ulkomuotoon, luonteeseen ja käyttöön perustuvat sekä kielteiset nimet Kalske jakoi tarkentaviin alalukuihin. (Kalske 2006, 9–64.)

Elina Anttila luokittelee motiivit koirien nimervalinnalle yhdeksään kategoriaan. Nimi voi olla lempinimi koiran rekisterinimestä tai nimi voi perustua koiran tai rodun ominaispiirteelle. Nimi voi perustua myös koiran paikkaan perheen muiden koirien joukossa tai se on annettu esikuvan mukaan. Nimervalintaan voi vaikuttaa myös muu motiivi, tai vastavuoroisesti motiivia ei ole ollenkaan. Anttila on eritellyt aineistosta myös systeeminimiperusteiset koirannimet sekä erot nimenannossa maalla ja kaupungissa. (Anttila 1994, 130–135).

Anttila mainitsee, että viidesosa hänen graduaineistostaan oli nimiä, joiden valintaan ei ollut motiivia. Omassa aineistossani valtaosa vastaajista kertoi perusteen sille, miksi ja miten on 2CV:lle nimen antanut. Nimettömiä 2CV:itä oli myös, mutta niistä oli vain muutama maininta. Koska koiran nimeäminen on kulttuuristen käytäntöjen mukaista (toisin kuin 2CV:n), niin on ymmärrettävää, että kaikki koiranomistajat eivät erityisemmin mieti koiran nimeä, vaan antavat nimen vain, koska niin kuuluu toimia. 2CV:n nimeäminen ei ole niin ”pakollista” kuin koiran, joten ne, jotka kulkimensa nimeävät, miettivät annettavaa nimeä todennäköisesti pidempään.

Anna-Stiina Tuomisto (1992) on tutkinut sivulaudaturtyössään koirien nimiä ja nimeämistä. Hän on jaotellut koirien nimenantoperusteet 12 kategoriaan: kutsumanimiin virallisesta nimestä, sekalaisin tavoin perusteltuihin kutsumanimiin, koiran ominaisuuksista johtuviin nimiin, eri perusteiden yhdistelmiin, kaimanimiin, systeeminimiin, valmiisiin nimiin, kirjallisuudesta, televisiosta, elokuvista ja musiikista saatuihin nimiin, syntymä- tai hankinta-ajankohtaan liittyviin nimiin, rotuun perustuviin nimiin, kalenterinimiin sekä ruokiin tai juomiin perustuviin nimiin.

Tuomiston aineistosta löytämässään nimenantoperusteissa on yhtäläisyyksiä omaan jaotteluuni. Aineistostani löytyivät muun muassa kirjallisuudesta, televisiosta, elokuvista tai musiikista saatuja nimiä, rotuun (vrt. 2CV:n malli) perustuvia nimiä, ominaisuuksiin liittyviä nimiä sekä monta eri perustetta omaavaa nimeä. Tuomisto on myös jaotellut erilliseksi kategoriaksi kutsumanimen virallisesta nimestä. Omassa aineistossani näitä

nimiä oli muutama, mutta otin tekemääni jaotteluun mukaan vain niin sanotut varsinaiset nimet.

Heidi Laine (1997) on tutkinut pro gradu -työssään kissojen nimiä ja nimeämistapoja. Myös hänen tekemässään nimikategorisoinnissa on yhtäläisyyksiä omani kanssa. Hän on jaotellut nimet muun muassa kissan ominaisuuksiin, eli ulkonäköön, sukupuoleen ja rotuun, sekä esikuviin – fiktiivisiin ja ei-fiktiivisiin – perustuviin nimiin. Lisäksi Laineen aineistossa on löydettävissä sanaleikkeihin ja nimen miellyttävyyteen perustuvia nimiä, mikä on myös yhteistä 2CV-nimiaineiston kanssa.

Irina Haahtela (2011) tutki pro gradu -tutkielmassaan hoivanimien muodostamista, nimenantoperusteita ja funktioita. Hän on jaotellut hoivanimiä muun muassa sukupuoleen viittaaviin, ulkonäköä kuvaaviin, luonnetta ja käytöstä kuvaaviin sekä esikuviin viittaaviin. Kaikkia näitä kategorioita on löydettävissä myös omasta aineistostani.

2CV:iden inhimillistäminen on nähtävissä myös siinä, että niille annetaan nimiä samoin perustein kuin lemmikeille ja lapsille hoivanimiä. 2CV siis mielletään elollisen olennon tavoin sukupuolisen ja luonteen omaaviksi.

Leonard Pearl (2007) on tarkastellut pro gradussaan Disney-piirroselokuvissa esiintyvien suomenkielisten henkilönnimien sananmuodostusta, rakennetta ja merkityssuhteita. Pearl jaottelee nimet kuuteen kategoriaan: varsinaiset nimet, tittelit ja ammattia ilmaisevat nimet, sukulaisuutta ilmaisevat nimet, lempi- ja kutsumanimet, köllinimet ja nimi-tyyppien välillä häilyvät nimet. Omassa aineistossani on vähän yhtäläisyyttä Pearl in tekemän jaottelun kanssa. Vaikka molemmissa tapauksissa on kyseessä omalla tavalla fiktiiviset nimet, niin siitä huolimatta yhtymäkohtia ei juuri ole.

Eeva Riihonen (1992, 10–26) on jaotellut ihmisille annettavien nimien nimenantoperusteet 27 kategoriaan. Toisin kuin eläinten ja lemmikkien nimiluokittelussa, ihmisten nimenantokategorioista kahdeksan on eri kieliin liittyviä. Historialliset tai suvun vanhat nimet ovat myös ominaispiirre ihmisten nimeämisessä. Kirjallisuuden, musiikin ja elokuvan sekä esikuvien perusteella annetut nimet ovat harvoja yhtymäkohtia oman aineistoni kanssa.

Ihmisiä nimettäessä nimenantoperusteita on siis huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi lemmikkejä nimettäessä. Vaikuttaa siltä, että lemmikkejä tai elottomia olentoja nimeävät ovat ottaneet vaikutteita osasta ihmisten nimeämisperusteista, mutta myös kehittäneet omia. Esimerkiksi ulkonäköön tai ominaisuuksiin perustuvaa kategoriaa ei Riihosen (1992, 10–26) listauksessa ole. On myös mahdollista, että kaikki Riihosen luettelemat nimenantoperusteet ovat käytössä myös lemmikkejä ym. nimeävillä, mutta osaa niistä on hyödynnetty sen verran vähän, että ne on tutkimuksissa koottu *muut nimeämisperusteet* -luvun alle.

Oman nimiaineistoni olen jaotellut seuraaviin nimenantoperusteisiin:

Ranskalaisuus: kieli ja kulttuuri

Väri

Ulkonäkö

Rekisteritunnus

Malli

Esikuva

Sukupuoli/feminiinisyys

Ominaisuus/elämänmuoto

Musiikki, elokuva, kirjallisuus

Sanaleikki

Yhdistelmä

Muu (sis. inhimillistys-, lasten suusta - ja ei nimeä -kategoriat)

Nimi valmiina

Aineistoni 187 nimestä 120 nimeä on muodostettu yhden nimenantoperusteen mukaan. Kaksi nimeämisperustetta on 46:lla 2CV:n nimellä, kolme kappaletta 15 kulkimen nimellä ja neljä perustetta viiden kulkuneuvon nimellä. Yhden aineistoni 2CV:n nimen taustalla on viisi nimenantoperustetta.

Ranskalaisuus: kieli ja kulttuuri

Kaikki nimet eivät yksiselitteisesti ilmianna kantajansa kielellistä alkuperää. Yksi syy tähän on se, että nimistä on tullut kansainvälisiä; ne ovat levinneet alkuperäkielestään muihin kieliin. Raamatulliset *Maria* ja *Elisabet* löytyvät kaikista kielistä, kuten myös *Jacob* ja *Michael*. Nuoremmat englantilaiset nimet, kuten *Conny*, *Tommy* ja *Tony*, ovat nyt leviämässä. Niin kauan kuin emme kuule, miten nimi lausutaan, emme voi tietää, mistä maasta nimenkantaja tulee. (Blomqvist 1993, 210.) 2CV:iden nimissä on myös nähtävissä Blomqvistin mainitsema kansainvälisyys. 2CV:ille on annettu muun muassa suomen-, ranskan- ja englanninkielisiä nimiä. Osa informanteista perustelee ranskan-kielistä nimeä 2CV:n ranskalaisuudella, mutta on nähtävissä, että suomalaiset omistajat antavat paljon myös perinteisiä suomalaisia nimiä. Esko Nurmi (2002) kirjoittaa artikkelissaan, että neljä viidestä kulutuksen suunnannäyttäjistä on sitä mieltä, että suomalaisella tuotteella pitää olla suomalainen nimi. Voisi olettaa, että tämän perusteella kulkimien omistajien mielestä 2CV:illä pitäisi olla ranskan-kielinen nimi. 2CV-harrastajat eivät kuitenkaan näe ristiriitaa siinä, että ranskalaisella kulkimella on muunkielinen nimi.

Yhä useammin vanhemmat osaavat etsiä tietoja erilaisista etunimikirjoista, joissa selitetään vierasperäistenkin nimien merkityssisältöjä ja nimien historiaa. Niin osataan tietoisesti valita vieraskielisiäkin nimiä merkityksen perusteella. (Vilkuna 2005, 22.) Myös 2CV:iden omistajat ovat selvittäneet ranskan-kielisen sanan merkityksen ennen sen antamista kulkimensa nimeksi (esimerkiksi *Hibou* 'pöllö' (1, 1), *Airelle* 'puolukka' (31, 98) ja *La Licorne* 'yksisarvinen' (36, 112)).

Autoissa valmistusmaalla on olennainen merkitys. Ihmisillä on monesti vahvat mielikuvat siitä, minkämaalainen auto on hyvä ja mikä täysin kelvoton. Citroën 2CV leimautuu vahvasti valmistusmaahansa Ranskaan. Todennäköisesti siitä syystä 10 vastaajaa kertoi nimenneensä kulkimensa ranskan kielen tai kulttuurin perusteella.

Yksi informantti on nimennyt kulkimensa 1930-luvun Citroën-kilpa-auton mukaan. Toinen vastaaja kertoo miettineensä nimivaihtoehtoa, joista molemmat olivat ranskan-kielisiä. Usea vastaaja tuo esiin sen, että on itsestäänselvyys antaa 2CV:lle ranskan-kielinen nimi

Ranskankielisenä (huom. ranskalaisena) kulkimena sille piti tietty antaa ranskankielinen nimi. -> Airelle [puolukka] (31, 98)

Ranskasta vaikutteen nimeensä on saanut myös *Monika*-kuljin (18, 47), jonka nimi juontaa kappaleesta ”*Monika Monika Monika*”, jossa kuvataan Pariisiin yötä.

Kulkimen alkuperämaan tärkeys näyttäytyy myös *Fleur de Lisin* (36, 114) ja *Mon Dyane* (4, 10) nimeämisperusteissa. Fleur de Lis on Ranskan kansalliskukka ja ”minun Tiinani” Mon Dyane, joka lyheni *Mondyksi*. Mon Dyane oli omistajalleen ensimmäinen oma 2CV, josta oli jo pitkään haaveillut, ja hän päätti nimetä sen ranskalaisittain. Samaa nimeämistapaa käytti myös toisen *Mondyn* omistaja, joka nimesi 2CV:nsä Dyaneen tyyppitunnuksen DY mukaan, ”mun Dyaneksi” (30, 77).

Yksi vastaajista kertoi, että hän oli ensin miettinyt kulkimelleen ranskankielistä nimeä, mutta se ei kuitenkaan tuntunut hyvältä ja hän päätyi suomalaiseen nimeen:

”Keksin sen yksin miettiessäni punaiselle sitikalleni naisen nimeä. Ajattelin ensin jotain ranskalaista naisen nimeä, esim. Brigitte. Se ei kuitenkaan tuntunut hyvältä, joten päädyin nimeen Lissu syystä, että se oli supisuomalainen, aikoinaan hyvinkin yleinen lempinimi ja se miellytti omaa korvaani! (53, 159)

Väri

Väri on aineistoni suosituimpia nimenantoperusteita. Syy tähän on todennäköisesti nimenantoperusteen helppous: väri on yksi kulkimen selkeimmistä tunnusmerkeistä. Väreistä on myös helppoa keksiä muita sanoja niiden herättämien mielikuvien mukaan. Harmaasta kulkimesta tuli *Hiiri* (31, 97) ja vaaleankeltaisesta, kuohuviinin värisestä 2CV:stä *Elysee* (40, 122). *Asidofilus*-niminen kuljin sai puolestaan nimensä kulkimen värin kuvailusta:

Myyjä kuvaili ”se on tommonen *Asidofilus*-purkin värinen”. 1990-luvulla ensimmäinen *Asidofilus*-bakteerikantaa sisältänyt tuote oli Valion piimä, ja purkki olikin vaaleansinisävyinen. (2, 4)

Aineistossani on myös nimiä, jotka kuvaavat suoraan kulkimen väriä, eikä nimiä ole sen enempää muokattu tai muunneltu. Näitä ovat muun muassa *Oranssi* (41, 130) ja *Punainen* (13, 33). *Keltun* (3, 8) nimi on *keltaisesta* muokattu hellyttelymuotoinen nimi.

Kirjavuus puolestaan antaa nimenantajalle syyn leikitellä kuljinta nimettäessä. Seuraavassa tapauksessa kulkimen nimi antaa sille tavallaan lisäarvoa. Jos kuljin olisi nimetön, niin siihen ehkä suhtauduttaisiin väheksyen, koska se ei ole siististi yksivärinen, jollaisiksi ajoneuvot tavallisesti mielletään. Nimi perustelee kulkimen monivärisyyden, eli tekee siitä tarkoituksenmukaista.

Kuljin joutui onnettomuuteen -> kehikko edelleen musta, konepelti maalattiin punaiseksi, etulokasuojat vaaleansiniseksi, ovet sininen-valkoinen-keltainen-vihreäksi, koristeosat (lokasuojien kivisuojat yms.) maalattiin ambulanssinoranssilla. -> *Kootut teokset* (2, 5)

Osa värin perusteella kulkimensa nimenneistä ovat yhdistäneet värin ja jonkin toisen kulkimen ominaisuuden. Väri on niin erottuva osa kulkimessa, että siitä on apua kulkimen erottamistehtävässä. Nimen toinen osa taas antaa nimenantajalle vapauden käyttää mielikuvitustaan. Tällaiset nimet ovat siis sekä erottelevia että yksilöiviä.

Vaalea alkuperäinen väri (ja suuri koko ovat nimen pohjana.) -> *Iso Vaalee* (5, 13)

Ulkonäkö

Perinteiset hevosnimet ovat usein kuvailevia. Jos kansanomaisen hevosennimi viittaa johonkin hevoselle mahdolliseen väriin tai muuhun tuntomerkkiin (*Rusko, Valko, Liinu*), edellyttää yhteisö, että hevosen ulkonäkö vastaa nimen sisältöä. (Holst 1994, 43.) Samoin on 2CV:iden kohdalla. Kulkimen ulkonäköä käytetään nimenantoperusteena lähes yhtä usein kuin väriäkin. Erotan värin ja ulkonäön omiksi kategorioikseen siksi, että 2CV:illä on paljon muita ulkonäöllisiä ominaispiirteitä. Lisäksi pelkästään värin perusteella nimettyjä kulkimia on paljon.

Jaakko Sivulan (1989, 165) mukaa deskriptiiviset sanat kuvaavat näköhavaintoja ja yleensäkin muiden aistien kuin kuulon avulla havaittavia ilmiöitä. 2CV:n ulkonäköä kuvaavat nimet voidaan luokitella deskriptiivisiksi. 2CV:n lempinimet kuten *rättäri* ja *neljän hengen haalarit* viittaavat 2CV:n tuntomerkkiin: kankaiseen ns. rättikattoon. Kovakattoista autoa ei voi rättäriksi kutsua, vaikka se olisikin 2CV-pohjainen. Ulkonäön perusteella nimetyistä kulkimista yksi on *Rottavaunu*:

Koska ensimmäinen oli niin kiiltävä ja viimeisen päälle tehty, päätin tästä seuraavasta tehdä ainoastaan ruman, mutta nopean. Siitäpä sitten ajatus lähti, että Jenkkilässä Hot Rodeja, jotka ovat monesti ruvia mutta nopeita, kutsutaan Ratwagoneiksi. Toisekseen, ostaessani kulkimen se oli kuusen alla lahoamassa ja kasvoi jo osittain sammalta. Tämä todella näytti rotan syömältä... (4, 11)

Kaappi-nimisellä (9, 22) kulkimella on puolestaan pariovet takana ja *Le Puzzle* (54, 170) on koottu useamman kulkimen osista. Kulkimen etuosa muistutti yhden informantin lasten mielestä hymyssä olevaa suuta, minkä vuoksi kulkimesta tuli naurava räätäri eli *Nauris* (25, 57). *Öklämöykky* on taas hyvä esimerkki nimestä, joka ei konkreettisesti kuvaa 2CV:tä, vaan ennemminkin sen ulkonäöstä juontuvaa mielikuvaa: ”Nimi syntyi silloisen tyttöystäväni ja minun tuumailusta, onhan se niin ruma, ihan *Öklämöykky*.” (31, 95)

Rekisteritunnus

Rekisteritunnus on myös paljon käytetty nimenantoperuste. Rekisteritunnus on pysyvä osa ajoneuvoa ja siksi kätevä nimeämisperuste. Osa vastaajista on ottanut kulkimen nimen suoraan rekisteritunnuksesta (esim. AG-721 -> *AG* (45, 139) ja GZV-68 -> *Geezet-vee* (40, 123)), osa taas käyttää rekisteritunnuksen kirjaimia kulkimen nimikirjaimina (EJ-771 -> *Eino Juhani* (30, 73) ja TYY -> *Tyyne-Eemeli* (40, 127)).

Rae-kuljin (30, 71) on myös saanut nimensä rekisterikilven kirjaimista. Vastaaja kertoo, että edelliset omistajat olivat ostaneet kulkimen juuri rekisterikilven takia, koska kirjaimet muodostuivat heidän etunimiensä ja sukunimen ensimmäisistä kirjaimista.

Rekisteritunnusta on käytetty myös luovemmin: kirjaimista on saatu idea nimen muodostamiselle. Esimerkiksi BLA-76-rekisteritunnuksesta on muodostunut nimi *Blabla* (51, 155) ja TEN-XXX-rekisteristä *entten tentten* -sanaleikin kautta *Hissun kissu* (3, 9). Toisaalta myös rekisteritunnuksen numerot ovat olleet nimen lähteenä.

Kun ostin tämän 2CV:n, sen rekisteritunnus oli UEU-777. Edellinen omistaja oli antanut autolle nimen Ventti samaisen korttipelin perusteella. Luku 21 on ventissä pisteraja, ja rekkarin numeroiden summa on 21. -> *Ventti* (16, 43)

Yksi vastaaja pitäytyi samassa nimenantoperusteessaan kulkimen ulkonäön muuttuessa. Kun OS-alkuisen rekisteritunnuksen omaava kuljin oli aluksi *Ossi*, niin värin vaihduttua punaiseksi kulkimesta tuli *Olga-Sofia* (19, 49).

Malli

Mallin perusteella annettuja nimiä on aineistossani vähiten. 2CV-harrastajat haluavat kulkimelleen persoonallisemman nimen, tai sitten mallia nimen sijasta käyttävät eivät miellä kulkimella valmiina olevaa nimitystä nimeksi. Vastaavasti voitaisiin ajatella ihmisten kohdalla: kutsumista suomalaiseksi tai turkulaiseksi ei vielä mielletä nimeksi, vaan ihmisellä odotetaan olevan erisnimi. Siksi kulkimella, joka mielletään muita autoja persoonallisemmaksi, odotetaan olevan myös persoonallisempi nimi.

Mallin perusteella *Acadyane* -> *Aca*, toisena nimenä varsinaisen rinnalla *Sininen* (13, 31)

Mallia käytettiin osana myös muissa nimissä, vrt. esim. *Mondy*.

Esikuva

Holstin (1994, 47) mukaan ihmisten nimet ja nimenantoperusteet ovat hyvä vertailukohta analysoitaessa hevosten eri-ikäisiä nimiä. Eri asia on, ovatko mahdolliset rinnakkaisuudet johtuneet siitä, että ihmisten nimiä olisi pidetty tietoisesti tai tiedostamatta hevosten nimien malleina vai onko kysymyksessä syvempi rinnakkaisuus: samojen kielellis-sosiaalisten keinojen käyttö. Samoin 2CV:iden nimiä tarkasteltaessa on hyvä verrata niitä ihmisten nimiin. Moni 2CV-harrastaja pitää kuljintaan perheenjäsenenä, joten on todennäköistä, että niitä myös nimetään samoin kuin perheenjäseniä.

Kuuluisa ja ihailtu henkilö saakin helposti pieniä kaimoja kuten pyhimys aikoinaan. Myös vieraat, ja arvostetut aikalaiset ovat voineet olla esikuvana lapselle nimeä valittaessa. (Vesikansa 1989, 289.) Tasavallan presidentti Per Evind Svinhuvud – Ukko-Pekka – kohotti siihen asti vain itäsuomalaisena ja muualla alatyylisiin kuuluneen *Pekka* nimen koko maassa kansalliseksi ja hyvään tyyliin kuuluvaksi pojannimeksi. (Vilkuna 1959,

11.) Esikuvan mukaan nimettyjä 2CV:itä on aineistossani selvästi eniten; lähes kaksinkertainen määrä toiseksi suosituimpaan nimenantoperusteeseen eli väriin.

Bertillsin (2003, 41–42) mukaan erisnimet valitaan tavallisesti tietystä ryhmästä, kun taas fiktiivisten hahmojen kuten kirjallisuudessa esiintyvien henkilöiden nimiä ei haeta olemassa olevasta ”nimikirjasta”. Fiktiiviset nimet valitaan siten, että ne palvelevat kerroksellisia tarkoituksia. Muun muassa kirjallisuuden henkilöillä on ollut vaikutusta etunimistöömme. (Vesikansa 1989, 289.) Aineistoni mukaan myös 2CV:iden nimiin vaikuttavat esikuvat. Osa esikuvista oli fiktiivisiä, osa todellisia ihmisiä. Esimerkiksi *Eemeli*-nimi (3, 7) on viittaus lastenkirjallisuudesta tuttuun *Vaahteramäen Eemeliin*. 2CV:n hankinnan aikaan kulkimen omistaja asui Vaahterakujalla. Omistaja mieltää kulkimen myös persoonaltaan Vaahteramäen Eemelin oloiseksi mainitessaan, että ”Eemeli täydessä persoonassaan jaksoi joka päivä yllättää uuden räätäliharrastajan, milloin positiivisesti, milloin kaikkea muuta...” Ihmisten lisäksi myös ja lemmikkejä ja muita autoja käytettiin nimien esikuvina.

Nimi on 1930-luvun Citroën kilpa-auton nimi. Kilpa-auto ja pakettimallinen räätäri ovat kyllä mahdollisimman kaukana toisistaan, ja ehkäpä juuriksi, mutta Pikku Rosalie sopii hänelle todella hyvin. -> *La Petite Rosalie* (11, 28)

Viihdeteollisuuden luomat henkilöt ja elottomat olennot ovat myös olleet monelle 2CV-harrastajalle inspiraation lähteenä kuljinta nimettäessä. Muotokielensä puolesta 2CV muistuttaa enemmän piirrettyä (vrt. Aku Ankan pyöreämuotoinen, punainen auto) kuin ns. oikeaa autoa.

Thunderbirds-ohjelma teki valtavan vaikutuksen. Keskeisimmät alukset oli nimetty järjestysnumeroin yhdestä viiteen. Erityisesti pidin Thunderbird 2:sta. Se oli iso, pyöreämuotoinen vihreä alus, joka pystyi kuljettamaan ruumassaan pienempiä aluksia ja työkoneita. Kun hankin vihreän 2CV6:n, totesin, että se muistuttaa paljon Thunderbird 2:a. Väri on sama, ja muodot samanlaiset pyöreät. 2CV on myös samanlainen monikäyttöinen ja käytännöllinen laite. Numero 2 nimessä on myös yhteinen piirre. Vitsikkäänä kontrastina tietenkin se, että sätkässä on niin vähän hevosvoimia verrattuna esikuvaansa. (8, 20)

Yksi informanteista on nimennyt kulkimensa *Kermitiksi* (5, 14), mutta ei kerro nimeämisperusteistaan tarkemmin. Informantti kuitenkin mainitsee, että ko. kuljin on vihreänvärinen, joten voi olettaa, että *Kermit*-kulkimen esikuvana on toiminut *Kermit*-

sammakko. Sama nimenantoperuste on ollut Görmit-nimisellä (40, 124) kulkimella. Vastaja kertoo, että ”siihen aikaan pyöri telkkarissa ohjelma, jossa oli mm. sammakko Kermit ja Miss Piggy yms. Nimi vaan jotenkin syntyi itsestään.”

Lemmikit ovat usean kulkimen esikuvana. Koska 2CV:tä pidetään elollisen lemmikin veroisena perheenjäsenenä, niin on luonnollista, että 2CV myös saa nimen tärkeän lemmikin mukaan. Tämä osoittaa kunnioitusta kyseistä lemmikkiä kohtaan, ja toisaalta 2CV:n tärkeyden nimenantajalle.

Kulkimeni nimi tulee minun nimestäni sekä ensimmäinen kirjain jo edesmenneen rakkaan koirani Siirin nimestä. Koin että Siiri ja kuljin olivat jostain niin vahvasti ”minua”, identiteettiäni. Lisäksi koska kuljin on punavalkoinen ja tyyliään naisellinen, pitää nimenkin kulkimella olla naisen nimi. -> Stiina (21, 52)

Annoimme sille nimeksi Wampusu, edesmenneen cockerspanielimme mukaan. Nimi noudattaa vallitsevaa linjaa, olihan Hippula-nimikin lemmikiltä lainattu. Lisäksi kulkimessa mielestäni paljon samaa hömppämäistä sympatiaa kuin spanielissa. -> Wampusu (54, 169)

Joissakin tapauksissa 2CV:n nimen esikuvana on **henkilö**. 2CV:iden nimien esikuvana toimivat henkilöt voidaan jakaa nimenantajien läheisiin ja tuttuihin sekä julkisuuden henkilöihin. 2CV:n asemaa perheenjäsenenä kuvastaa se, että sille annetaan nimi jonkun muun perheenjäsenen mukaan (vrt. lapsille annetaan isovanhempien tai muiden sukulaisten nimiä).

Kuljin tuli taloon nimettönnä ja kunnostuksen jälkeen hän sai nimekseen siskoni (Tiina) ja hänen silloisen aviomiehensä (Jussi) mukaan nimen Justiina. (13, 32)

2CV:n nimeämisellä kunnioitetaan myös tärkeiden ihmisten muistoa. *Ossi* (30, 79) sai nimensä, kun kulkimen omistajan hyvä ystävä kuoli. Vastaja kertoo, että kulkimen oli tarkoitus lähteä pidemmäksi ajaksi Australiaan. Koska australialaisia eli ”ausseja” kutsutaan myös osseiksi, niin ”Ossihan siitä tuli!”. *Wiiperi* (45, 138) on puolestaan perinyt nimensä harrastajapiireissä legendaarisen 2CV-korjaajan Kurt ”Kurre” Wibergin mukaan, jolta vastaja oli kulkimen ostanut.

Merkittävien ihmisten nimet voivat siis elää muutenkin kuin seuraavan sukupolven niminä. Kaikki eivät välttämättä hyväksy sitä, että ajoneuvoja nimetään ihmisten mukaan. 2CV-harrastajien silmissä nimeäminen jonkun henkilön mukaan on kuitenkin kunnianosoitus. *Wiiperi*-kulkimen omistajakin mainitsee, että ” Kurre on jo siirtynyt ajasta iäisyyteen, mutta hänen nimensä elää edelleen”. Arvostavathan harrastajat kulkimiaan muita autoja enemmän, joten on loogista, että he myös antavat näille nimiä ”ylevämpien” perusteiden mukaan.

Huomionarvoista on, että 2CV:ille annetut julkkisten nimet eivät ole kaikkein uusimpia, vaan tietyllä tavalla vanhan ajan glamouria omaavia. *Bluebellen* (17, 46) esikuvana toimii englantilais-ranskalainen tanssijatar 1930-luvulta. Yksi vastaaja on nimennyt kulkimensa *Casablanca*-elokuvan innoittamana. Hän kuvaa kuljintaankin uskolliseksi, kauniiksi ja tyylikkääksi ”kuin mikäkin”, minkä perusteella hän nimesi kulkimensa *Humphrey Bogartiksi* (46, 140).

Yksi informanteista on yhdistänyt kulkimensa nimeen todellisen ja fiktiivisen esikuvan:

Eläkkeellä oleva poliisikonstaapeli myi. Paku sai nimekseen ”Artturi”. Tämä tietysti myyjän kunniaksi, vaikkei hän ollutkaan Artturi. Sen sijaan oli toinen paljon kuuluisampi poliisimies, Artturi Sakari Reinikainen, joka sai lainata etunimeään pakulleni. (40, 125)

Myös seuraava informantti on nimennyt kulkimensa julkkiksen mukaan, mutta ei niinkään tämän hienouden ja upeuden mukaan, vaan päinvastoin surkean mielikuvan mukaisesti.

Kuljin oli todella huonossa kunnossa. Katto hajalla, öljyä suorastaan lorisi ulos, toinen lamppu katsoi itään, toinen länteen jne. Emme ole mitenkään poliittisesti aktiivisia, emmekä omista minkään puolueen jäsenkirjaa, mutta annoimme kulkimelle nimen Väyrynen. Minulla on jotenkin kaukaisesti mielessä, että Paavo Väyrysellä oli silloin jonkinlainen alamäki, ehkä se osaltaan vaikutti nimen valintaan. Toisaalta Väyrynen sanana kuulostaa tosi surkealta, ja sitä kuljin todella oli. (48, 142)

Joidenkin kulkimien nimillä on kaksi esikuvaa. *Charlien* (50, 146) nimi liittyy kulkimen mallinimeen Charleston⁷ ja unkarilaiseen, tunnettuun käheä-ääniseen mieslaulajaan. *A.S. Evelin* -nimen osilla on omat perusteensa:

A.S. on tietenkin atomisätkä, viitaten kulkimen ydinvoimalamenneisyyteen (entinen omistaja ydinvoimalan huoltohenkilö). Evelin on lyhennys tyttäreni Eveliina-nimestä. (54, 165)

⁷ Charleston-malleissa on kaksivärimalaukset (AutoWiki s.v. *Citröen 2V*).

Affu-kulkimen nimen taustalla oleva tarina on hyvä esimerkki siitä, miten monen käänteiden kautta – tässä pojan ja härän – 2CV voikaan saada nimensä:

Äiti ihastui lyhytaikaisesti poikaan nimeltä Alfred, kuitenkin Affuksi kutsuttu, jolta jäi niin kuin sanotaan nalkkiin, mustepulloon. Kesällä 1966 mökillä oli ruohonleikkuuta helpottamassa pieni sonni. Kummisetä ei sonninin nimeksi hyväksynyt Onnia. Uutta nimeä mietittäessä johtui naisten mieleen Affun tarina. Nauratti sen verran, että kasteen jälkeen päivällä ruoholeikkuri oli nimeltään Affu. Kun Affu serkkupojan maalaiskotiin palattuaan kesän jälkeen halkesi ikävästä tai liiasta apilan ahmimisesta, tuntui moraalisesti oikealta vaalia muistoa antamalla nimen elää sätkän takalaukussa. (52, 158)

Esikuva on suosittu nimenantoperuste 2CV-harrastajien keskuudessa, mutta kaikki eivät kuitenkaan halua antaa samaa nimeä uudestaan. Esimerkiksi *Kermit*-nimeä (5, 14) vastaaja ei halunnut antaa samanlaiselle, myöhemmin hankkimalleen kulkimelle, vaikka vastaajan tietojen mukaan ”Kermit onkin poistunut sätkien taivaaseen”. *Michellen* (49, 145) omistaja taas halusi antaa samantyyppisen nimen, mutta ei pidä numeroiduista nimistä, joten päätyi *Michelle 2* -nimen sijasta *Marseille*-nimeen.

Sukupuoli/feminiinisyys

2CV mielletään feminiiniksi, mikä nousee esiin useamman informantin vastauksista. Kymmenen informanttia oli nimennyt kulkimensa sen mielletyn sukupuolen perusteella. 2CV:ssä nähdään naisellisia piirteitä. Yksi vastaaja on nimennyt kulkimensa *Hilleviksi* (14, 36), koska 2CV on ”naisellisen hilpeästi keinuva”. *Amélien* (22, 53) omistaja taas piti aiheellisena antaa kulkimelle, eli omien sanojensa mukaan ranskalaiselle kaunottarelle, nimi toisen ranskalaisen kaunottaren, *Audrey Tautoun*, elokuvan mukaan.

Kuten aikaisemmin mainitun *Olga-Sofian* kohdalla, myös *Nuppu* on saanut nimensä osittain värin vuoksi. Toisin kuin *Ossi*-nimi *Olga-Sofiaksi*, *Nupun* nimeä ei kuitenkaan vaihdettu, mistä johtuen sen ulkomuodon ja nimen välillä vallitsee vastaajan mukaan ristiriita, joskin huvittava sellainen.

Nuppu luki takaluukussa. Alkuperäinen punainen väri oli selkeästi *Nuppu*-nimeen vaikuttanut. Nykyisellään *Nuppu* on arvokkaasti tummanvihreä/musta ja nimi saa hänet kuulemma vaikuttamaan herraskaisen hintavalta. :D (13, 30)

Seuraava vastaaja ei ole antanut kulkimelleen nimeä sen sukupuolta ajatellen, mutta kertoo kulkimen entisen omistajan ihmetelleen nimivalintaa kovasti, koska tämän mielestään 2CV:t ovat kaikki naispuolisia.

Valintaperusteina: piti olla ranskankielinen nimi kun on kerran ranskalainen kuljin, halusin miehen nimen kun itse olin sinkku-opiskelijatyttö, rekisterinumeron ensimmäinen kirjain on A, lempikirjani Pikku Prinssin kirjailijan nimi on Antoine. -> Antoine (43, 136)

Ominaisuus/elämänmuoto

Suomalaiset kissojen nimiä koskevat pro gradu -tutkimukset (Laine 1997, Sarkkinen 1997) ovat tuoneet selvästi esille sen, että nämä nimet ovat usein onomatopoeettisia (vrt. 2CV:n äänet) ja viittaavat kissan naukumiseen, kehräämiseen, sähinään tai murinaan. Myös erilaiset kissan nimitykset näkyvät kissojen nimissä. Nimet voivat myös kuvailla kissan ulkonäköä, luonnetta, käyttäytymistä tai asemaa perheessä tai pentueessa. Toisinaan ne viittaavat johonkin kissalle tapahtuneeseen asiaan. (Ainiala ym. 2008, 268.)

Usein nimenantajat korostavat tutkimuksissa, että lehmännimen on oltava kaunis, lempeä ja pehmeäsointinen, siis ”lehmämäinen”. (Ainiala ym. 2008, 271.) Myös 2CV:ille on annettu nimiä, jotka muistuttavat ko. kulkimia. Esimerkiksi *Klenkka* (15, 39) on saanut nimensä 2CV:n ontuvan kulun perusteella ja *Swing* (26, 110) siksi, että 2CV keinuu niin paljon. Myös *Hissun Kissu* (3, 9) ja *Tyyssija* (57, 173) ovat saaneet nimensä 2CV:n keinuvan ja rauhallisen käynnin perusteella. Tämä nimeämisperustekategoria tuokin parhaiten esiin 2CV-harrastajien ajatukset sekä kulkimiensa fyysisistä ominaisuuksista että persoonasta. Yksi vastaajista on ottanut kulkimensa nimen perustaksi kaksi eri sanaa, jotka kuvaavat hänen mielestään 2CV:n olemusta ja imagoa:

Nimi muodostuu sanoista herz eli sydän ja sykkeli eli polkupyörä, ja on kuvaavinaan ko. auton sydänystävällistä olemusta ja sympatiaa, kuin myös urheilullista (?) imagoa. Sivumennen sanoen sana on puhekielessä eräänlainen kirosanakin, mutta ei todellakaan tässä tapauksessa. -> *Hertsyykkeli* (I, II, III) (32, 100-102)

Seuraava informantti on ottanut kulkimensa nimeämiseen vaikutteita johdantoluvussa mainitusta 2CV:n kuvauksesta: ”Se toimi miljoonille perheille arkisena kulkuneuvona, joka hoiti kaikki tarvittavat kuljetukset, myös muuttokuormat.”

Kuljettaa, liikuttaa, siirtää ym. -> *Move* (9, 23)

Deskriptiivisyyden lisäksi ominaisuutta luonnehtivissa nimissä käytetään hyväksi onomatopoeettisia sanoja, jotka jäljittelevät kuulohavaintoja (Sivula 1989, 165).

Kun tästä on kerran lintujen pariin eksytty (Kuukkeli), on tavallinenkin sätkä saanut pikkulintua tarkoittavan nimen ”Tirppa”, joka mielestäni jollain onomatopoeettisella tavalla kuvaa säksättävän pikkukulkimen olemusta. -> *Tirppa* (54, 161)

Rogan (2004) on kirjoittanut artikkelin esineiden nimeämisestä. Hän on liittänyt artikeliinsa kuvan norjalaisen omistuksesta olevasta 2CV:stä, jonka nimi on *Somle* (suom. viivytellä, vitkastella) (2004, 100). Tämä antaa viitteitä siitä, että 2CV:iden nimeämisessä saattaa olla kansainvälisesti yhteisiä piirteitä. Varmuuden asiasta voi kuitenkin saada vain tutkimalla muunmaalaisten 2CV-harrastajien nimenantoperusteita.

Musiikki, elokuva, kirjallisuus

Musiikki, elokuvat ja kirjallisuus -ryhmässä on useita nimiä, jotka sopivat myös esikuva-kategoriaan. Tässäkin on kyse siis makuasiasta, kumpaan ryhmään nimen sijoittaa. Suurin osa tähän kategoriaan sijoittamistani nimistä on saanut vaikutteita musiikista, mutta myös kirjallisuus ja elokuvat ovat antaneet nimenantajille ideoita. Kaiken kaikkiaan aineistossani on 15 kulkimen nimeä, jotka ovat saaneet nimensä musiikin, elokuvan tai kirjallisuuden perusteella. Odotin, että tähän kategoriaan olisi lukeutunut useampi nimi, koska ne ovat olleet suosittuja lemmikkien nimeämisperusteita (ks. mm. Tuomisto 1992 ja Laine 1997).

Musiikkikappaleiden perusteella ovat nimensä saaneet muun muassa *Miikkulainen* (31, 96), *Yellow Mellow I* (50, 148) ja *Henry VIII* (51, 157). Miikkulainen on saanut nimensä vastaajan suuresti ihaileman Junnu Vainion *Nestori Miikkulainen* -nimisen laulun mukaan. Laulun sanat ”maailma houkutti pois morsion, vanhoja poikia viiksekkäitä mies

sekä hylje kumpikin on” kuvasi vastaajan elämäntilannetta nimenantohetkellä. *Yellow Mellow I:n* (50, 148) nimi perustuu Bob Dylanin kappaleeseen. *Henry III:n* (51, 157) nimi on puolestaan yhdistelmä suositusta kappaleesta *Henry the 8th I am* ja siitä, että kyseinen kuljin oli vastaajan kahdeksas 2CV.

Kirjallisuuden perusteella nimensä on saanut muun muassa *Hrududu* (38, 118), joka on *Ruohometsän kansa* -kirjassa esiintyvä ”mölisevä ja savuava vehje”. *Emmanuelle* (42, 133) on puolestaan saanut nimensä Marlon Brandon samannimisestä elokuvasta, joka ilmestyi samana vuonna.

Sanaleikki

Sanaleikkiin perustuva nimeäminen sopii mielestäni hyvin 2CV:iden nimenantoon kulkimen humoristisuuden vuoksi. Suurin osa sanaleikkiä hyödyntävistä nimistä ovat aineistossani *Car*-alkuisia (esimerkiksi *Car de Mumma* eli *Mumman auto*) (30, 68)). Tämä nimenmuodostustapa on hyvin tuottoisa, ja varmasti vielä lisää samanlaisia on keksittäväissä, jos mielikuvitusta riittää.

Kaksi vastaajaa on antanut kulkimelleen saman nimen, ja osittain jopa samoin perustein. Toisessa (13, 34) tapauksessa *Ailav* on vastaajan äidin, *Ailan*, kuljin. Nimi on sanaleikki *Aila*-nimen ja *I love* -sanojen samantyyppisestä lausumisesta. Toinen (20, 51) informantti kertoo nimessä olevan yhdistettynä kaksi hänen rakkaintaan: 2CV ja vaimo, joka kulkimen omistaa.

Elmeri on puolestaan muodostettu kolmesta eri lyhenteestä, jotka linkittyvät kulkimen omistajaan ja tämän puolisoon. (vrt. *Rae*-kuljin)

Sen ekat kirjaimet EL tulevat sukunimestämme (Elo) ja ME kuvaa silloista perhettämme eli meitä kahta ja RI taas tulee sen rakentajan/huoltajan nimestä (Risto) eli allekirjoittaneesta. (36, 111)

Tavallaan myös rekisteritunnuksen perusteella annetut nimet voi mieltää sanaleikki-kategoriaan kuuluvaksi. Olen kuitenkin erotellut ko. nimet erilliseksi kategoriaksi, koska niissä sanaleikin perusteena on yhteinen tekijä: rekisteritunnus.

Yhdistelmä

Sari Mustakallion (1996, 18) mukaan nimenvallinnassa tuskin vaikuttaa vain yksi nimenantoperuste. Nimenantoperusteet nivoutuvat toisiinsa. Samoin voi olettaa tapahtuneen myös 2CV-harrastajien keskuudessa.

Yhdistelmä-kategoriassa rajanveto on ollut haastavinta: mitkä kulkimet on nimetty käyttäen tasavertaisesti useampaa nimenantoperustetta ja minkä kulkimen nimeen on puolestaan vaikuttanut useampi eri seikka, mutta kuitenkin yksi nimenantoperuste on nousut tärkeimmäksi. Olen pyrkinyt erottamaan aineistosta ne nimet, joiden muodostumiseen on vaikuttanut useampi teema, mutta on todennäköistä, että eri näkemyksiä niin sanotusta oikeasta jaottelusta on useampiakin.

Harmaavarpusen (6, 15) nimeäjä nimesi kulkimen värin ja ominaisuuden perusteella. Nimenantajan mielestä 2CV on luonteeltaan vaatimaton, joten *harmaavarpunen*-luonnehdinta sopii kulkimen nimeksi tämänkin perusteella. *Röde Ronjan* (55, 171) omistaja pitää kuljinta puolestaan elämänmyönteisenä. Vastaaaja kertoo nimen alkuosan perusteena olevan kulkimen alkuperäinen väri, joka on punainen. *Ronja*-nimi tulee *Ronja ryövärintyttären* mukaan, joka on vastaajan mukaan ”seikkaileva yksilö ja jolla on aina kivaa”. *Lemmikin* nimenantoperusteissa yhdistyvät puolestaan vastaajan entinen lemmikkikoira ja lemmikki-kukka:

Koirani Islan muistoksi ja Sitikkani sinisen värin kunniaksi se sai nimekseen Lemmikki, on se niiinnnnnnn lemmikin värinen! ja hieman helpottaa kaipuutani Islaan. (24, 55)

Suurin osa yhdistelmä-nimistä perustuu kahteen teemaan. Aineistossani on kuitenkin muutama nimi, joiden nimen taustalla on kahta useampi eri nimenantoperuste. Tämäkin on osoitus siitä, että 2CV:n nimeämiseen käytetään aikaa ja vaivaa.

Nimi kehittyy useammasta nimenkehityshaarasta. Ensimmäinen haara on tullessa sen raihnainen näky, jossa silmiinpistävä yksityiskohta on etupuskurin toisen kävyn puuttuminen; toinen siis oli paikallaan. *La Licorne* tarkoittaa ranskaksi yksisarvista. Toinen haara tarinassa on tämä nimenomainen *La Licorne* -sana, joka esiintyy omistamassani vanhassa ja toimivassa öljynpainemittarissa. Ranskalainen nimi sopii hyvin sen ranskalaiseen alkuperään ja tähän meille ikimuistoiseen työmatkaan Ranskassa. Yksi nimenkehityshaara oli tämän pakun harvinaisuusaste, se on nimittäin lähes mahdoton löytää tai omistaa sellaista; se on siis Suomessa omalla tavallaan taruolento kuten yksisarvinenkin on. (36, 112)

Yksi vastaajista yhdisti 2CV:n deskriptiiviset ja onomatopoeettiset piirteet nimetessään kuljintaan:

Moottori oli harvinaisen kovaääninen ja varmaan se oli yksi syy tuohon nimeen. Väriltään harmaa ja hieman sitä maalattuani, paranneltuani Se tuntui jotenkin jyrkeltä, hieman jopa hyökkävältä, joten siitä kai assosiaatio tuohon caesariin. -> *Caesar* (42, 132)

Muu

Muu-kategoriaan olen koonnut nimiä, joiden muodostamistavat olivat yksittäisiä tai esiintyvät aineistossani harvoin. Osan kategorian nimistä olen luokitellut alakategorioihin *inhimillistys*, *lasten suusta* ja *ei nimeä*.

NoName-kuljin (5, 12) sai nimensä, kun 2CV-tapahtumissa nimeä kyseltiin, mutta vastaaja ei ollut sellaista kulkimelleen antanut. Loppujen lopuksi kulkimen omistaja päätyi antamaan vastauksiaan mukailevan nimen. *Ruoste-esto Tiina* (54, 168) sain nimensä tavallaan sattumalta, kun kulkimen myyjä oli kirjoittanut yhteystietonsa sanomalehden kulmaan, ja siinä kohtaa sattui lukemaan ”ruoste-esto”. Ranskankielisen nimen *Hibou* (pöllö) antanut vastaaja oli harkinnut nimeksi myös *hirondellea* (pääskynen), mutta päätyi *Hibou*’hun, koska on itse jo iäkkäämpi kuljettaja, ja katsoi, että pääskynen liittyy nuoruuteen. *Hiboun* voidaan katsoa olevan myös yhdistelmä-kategoriaan sopiva nimi, koska ranskankielisyyden lisäksi nimenantaja on tavallaan käyttänyt itseään nimen esikuvana. *Kuukkeli*-nimen voidaan puolestaan katsoa perustuvan malliin, mutta yhteys on sen verran kaukainen, että luokittelen nimen *muu*-kategoriaan.

Tälle ei ole kovinkaan loogisia perusteita, koska sellaiset on käytetty loppuun jo ajat sitten. Ainoastaan se, että sanapari ”ami-kuukkeli” on lähellä nappulaa tarkoittavaa sanaa ”namiskuukkeli [ajoneuvo on Ami 6 -mallinen]”. -> *Kuukkeli* (54, 160)

Ihmisten nimeämisessä on usein apuna almanakka, josta vanhemmat tai muut nimenantajat etsivät sopivia nimiä lapselle. 2CV:iden kohdalla vain yksi informanteista mainitsi löytäneensä nimen almanakasta. Tässä suhteessa ihmisten ja 2CV:iden nimeäminen eroaa toisistaan.

Nimi löytyi vanhasta 1930-luvun almanakasta -> *Meimi Kömpiäinen*, kutsutaan Meimiksi (33, 103)

Useissa vastauksissa on luettavissa ainakin ”rivien välistä” vastaajien tapa mieltää 2CV **inhimilliseksi olennoksi**. Seuraavissa kahdessa vastauksessa 2CV:n rinnastaminen inhimilliseksi olennoksi tulee erityisen hyvin esille:

Nimen sai siitä kun olin yhä aivan aikaisemmin hankitun sätkäni lumoissa ja totesin, et kait sulle reppana joku nimi ois saatava. -> *Reppana* (10, 25)

Eka oma sätkä. Ajatuksena, että jos ajamisen alkutaipaleella käy jotain voi laittaa viestin. Kilroy sen teki tai Kilroy kävi täällä. -> *Kilroy* (10, 26)

Muutamassa tapauksessa 2CV:n nimi on tullut **lapsen suusta**. Kuljin on saanut nimensä, kun lapsi on muodostanut sanasta omanlaisensa.

Olimme juuri ostaneet kulkimen ja se odotti parkkipaikalla, että mieheni saisi ajokortin ajettua. Mieheni vei polkupyörällä 3-vuotiasta tyttäremme tarhaan. Tytär kysyi: ”iskä, mikä se meidän uuden auton nimi olikaan? Oliko se, oliko se Silakkalättyri?” Eli 3-vuotias Laura tarkoitti tietenkin räätisitikkaa, mutta muisti vähän sinnepäin... Sen jälkeen kulkimemme on ollut Silakkalättyri. (37, 117)

Kiki-nimi (57, 173) muodostui, kun parivuotiaat tyttäret lausuivat *sitikka*-sanana ”kikiaksi”. Tästä muodostui lempinimi *Kiki*, joka korvasi aikaisemman *Tyysija*-nimen. *Peli-Aki* (30, 72) on myös lapsen tekemä väännös. Vastaajan lapsi oli kysynyt, minkälainen [kulkimesta] rakennetaan. Informantti oli vastannut siitä tulevan specialin, joka sitten muuttui lapsen suussa *Peli-Akiksi*. Yksi vastaaja on myös lainannut 2-vuotiaan lapsensa keksimän sanan kulkimen nimeksi:

Yksi näistä [lapsen keksimistä] sanoista oli ”tekottekoo”, jonka ankaran selvitystyön jälkeen keksittiin tarkoittavan kurahousuja. Pienen aasinsil-lanrakennuksen jälkeen keksittiin kurahousujen ja räätisitikan katon materiaaleilla olevan materiaalitekkinen ja funktionaalinen sukulaisuus, ja koska katto on kulkimen olennainen elementti, nimenomaan räätärin tunnuspiirre, niin tämä sana päätettiin julistaa kulkimemme nimeksi. Nimeä hieman yksinkertaistettiin, ja siitä muotoutui lopuksi pelkkä ”Kotte K”. (54, 164)

Käsittelen luvussa 4.2.1. lyhyesti lapsia nimenantajina.

Kaikilla aineistoni kulkimilla **ei** vielä ole **nimeä**. Nimettömät 2CV-kulkimet ovat pääasiassa sellaisia, joiden rakennusprosessi on vielä kesken. Tilannetta voisi verrata lapsen nimeämiseen; vasta kun lapsi on syntynyt, päätetään lopullisesta nimestä.

Osat alkaa olla kerätty, mutta nimenkehitys on vielä kesken. Sen verran voin arvella, että siinä taitaa olla jotain Royal Navy ja Pick-up juonteisia tarinaosasia, voihan siihen Presley-nimikin antaa ripauksensa tai sitten ei. Maailmanluokan 2CV-harvinaisuudesta on kuitenkin kyse, joten nimikin tulee sen mukaiseksi. (36, 116)

15:llä aineistoni kulkimella oli puolestaan jo **nimi valmiina**, kun se siirtyi nykyiselle omistajalleen. Kaikki informantit eivät ole tietoisia aikaisemman nimen taustoista.

Sain nimen tietooni, kun edellinen omistaja bongasi kulkimen sattumalta v. 2003. Nimen synnystä en valitettavasti tiedä tarkemmin. -> *Taneli* (47, 141)

Muutamit olivat kuitenkin ottaneet nimen selville, tai saivat tietää sen ostaessaan kulkimen.

Ajoneuvon, eli sen edellisen omistajan kotikaupungin mukaan -> *Vorssa* (39, 120)

Aktiivisia 2CV-harrastajia on sen verran pieni joukko, että todennäköisesti monet tuntevat toisensa, ja myyntitilanteessa kulkimen nimi on luonnollista ottaa puheeksi.

Kaikkien valmiina olleiden nimien perusteista ei vastaajilla kuitenkaan ole tietoa. Kaikki eivät myöskään mainitse, miten ovat nimen saaneet tietoonsa, mutta vastausten perusteella yleinen tapa on se, että nimi on maalattuna tai teipattuna kulkimessa. Esimerkiksi *Nupun* (13, 30) ja *Papillonin* (29, 67) nimet on taiteiltu takaluukkuun.

4.1.2. Nimen vaihtaminen

Henkilönnimet symboloivat identiteettiä. Mutta identiteetti, kuten nimikään, ei säily muuttumattomana läpi elämän. Nimenmuutos voi kuvastaa ja vahvistaa identiteetin muutosta. Ensinnäkin yksilöllä voi olla epätavallisia ominaisuuksia ja muita voi houkuttaa antaa hänelle nimi, joka kuvastaa noita ominaisuuksia. Monissa yhteisöissä nimen vaihtaminen on institutionalisoitu. Esimerkiksi aikuistuminen, naimisiin meno tai vanhemmuus ovat asioita, joiden myötä yksilö saa uuden nimen. Yksilö, joka haluaa hylätä epätoivotun identiteetin, voi hylätä nimensä ja ottaa uuden. Joissakin yhteisöissä sairas ihminen voi vaihtaa nimensä päästäkseen irti sairaudesta. Kuten henkilönnimi voi kuvata ja vahvistaa identiteettiä, nimenvaihdos – virallinen tai epävirallinen – voi kuvastaa ja vahvistaa identiteetin muutosta. (Alford 1988, 81–82.)

Nimenmuutos on enemmän kuin identiteetin muutoksen kielellinen merkki, sillä se vaikuttaa myös itsessään identiteettiin, niin että henkilö rohkaistuu pitämään itseään uutena ja oleellisesti muuttuneena ja toisaalta muuttaa muiden häneen kohdistamia odotuksia (esim. uskonnon muuttuessa muuttuva nimi). (Sjöblom 2006, 239, ks. myös Alford 1988, 85–86.)

Samoin kuin ihmiselle, niin myös yritykselle nimi on tärkeä. Se voi kertoa paljon yrityksen tavoitteista ja toiminnasta. [Poikolainen-Klippi 1994, 96]. Jos yrityksen identiteetti muuttuu, saa muutos näkyä myös nimessä. Samalla tavoin henkilön nimen muuttuminen tai muuttaminen edellyttää aina jonkinlaista identiteetin muuttumista tai ainakin identiteettiristiriitaa. Etunimen muuttamisen syynä voi olla se, että nimenkantaja ei koe nimeään omakseen. Uskonnollisen identiteetin muuttuminen johtaa yleensä myös etunimen muuttumiseen: kristillisen kasteen myötä monet afrikkalaiset ovat saaneet uuden kristillisen nimen, tai monet islaminuskoon kääntyneet kristityt ovat muuttaneet nimensä arabialaisiksi. Samoin sukunimi voi vaihtua identiteetin muuttumisen myötä. Tavallisin esimerkki lienee avioituminen, joka usein muuttaa tyttärestä vaimoksi ”muuttuneen” naisen sukunimen. Nimen vaihtaminen voi olla paitsi seuraus identiteetin muuttumisesta myös tarkoituksellista identiteetin vaihtamista; näin toimii esimerkiksi rikollinen, joka kätkeytyy uuden nimen taakse, tai taiteilija, joka taiteilijanimellä esiintyy ikään kuin eri henkilönä. (Sjöblom 2000b, 148–149.) 2CV:iden nimiä on myös muutettu. Esimerkiksi, kun kuljin maalattiin uudelleen, niin omistajan mielestä kulkimen identiteetti muuttui maskuliinista feminiiniseksi. Kulkimen nimi tuli siis myös vaihtaa miehen nimestä naisen nimeksi.

Kustaa Vilkuna luonnehti vuonna 1959 nimen vaihtamista seuraavasti:

Jo mitä alkukantaisimmissa oloissa nimi on liittynyt niin läheisesti omistajansa persoonallisuuteen, että ratkaisevissa elämänvaiheissa nimi oli vaihdettava. Nuorikko sai uuden nimen miehelleen mennessään; mieskin vaihtoi nimeä, jos huono onni häntä jatkuvasti vainosi. Nimi ja onni kuuluivat siis yhteen, minkä nykyisin voisimme ilmaista sanomalla, että nimi ja kohtalo, elämäntehtävä, kuuluvat yhteen. (Vilkuna 1959, 9.)

2CV-harrastajat eivät suhtaudu nimen vaihtamiseen yhtä tunteikkaasti, vaikka useampi informanteista kertookin vaihtaneensa kulkimen nimeä esimerkiksi joko sen värityksen ja/tai omistajan vaihtuessa. Nimen vaihtamisen kannalla olevien lisäksi on myös niitä, jotka ovat ehdottomasti nimen vaihtamista vastaan. Yksi informanteista toteaa lyhyesti, että ”Nimi ei vaihdu” (1,1).

Käsittelen seuraavaksi nimen vaihtamisen perusteita aineistostani nousevien teemojen mukaisesti. Näitä teemoja ovat: omistajan vaihdos, ulkonäön muuttuminen ja muu peruste. Lopuksi esittelen perusteita sille, miksi nimiä ei vaihdeta.

Omistajavaihdoksen yhteydessä

Useampi vastaaja pitää luonnollisena sitä, että kulkimen nimi vaihtuu samalla kuin omistajakin. Tätä voi verrata ajatukseen ihmisten naimisiinmenosta, jossa yleensä nainen ottaa miehensä sukunimen merkiksi uuteen sukuun liittymisestä.

Ei kai näiden nimet vaihdu kuin omistajan vaihtuessa, siis myyntitapahtumassa – suvussa kulkiessa nimi pysyy. (3, 7–9)

Yksi vastaajista nostaa esiin kulkimen luonteen ja identiteetin. Vastauksesta voi päätellä, että kulkimen omistaja näkee kulkimen inhimillisenä olentona, joka ei ole vain neutraali auto. Kuten ihmisiä nimettäessä, myös 2CV:lle nimeä annettaessa halutaan antaa sellainen nimi, joka kuvaa kyseessä olevaa nimettävää.

Nimi vaihtui koska se ei meille ollut Eloveenan oloinen kuljin. (55, 171)
(ent. *Eloveena* -> *Röde Ronja*)

Ulkonäön muuttuessa

2CV:iden ulkonäköä muutetaan useimmiten värityksen vaihtamisella. Moni on nimenyt kulkimensa juuri ulkonäön, ja myös pelkästään värin, perusteella.

Väri vaihtui uusien osien myötä kokomustasta moniväriseksi. (2, 5)
(ent. *Daffy Duck* ja *Mondrian* -> *Kootut teokset*)

On siis ymmärrettävää, että nimenantoperusteena olevan elementin muuttuessa myös nimi muuttuu.

Outi oli nimi haaleanvaaleansiniselle sätkänromulle, jonka lunastin talteen happanemasta veljeni pihakoivun alta. Olen rakentanut sitä täydellisesti uudeksi niin monta vuotta, että sille on annettava uusi nimi. (14, 37)

(ent. *Outi* -> uusi nimi hautumassa)

Vastauksista nousee esiin myös se, että tietyt värit mielletään niin sanotuiksi tyttöjen ja poikien väreiksi. Vaikka 2CV:t mielletään usein feminiiniksi, niin aineistossani on myös paljon miestennimiä.

Muu

Aineiston valossa vaikuttaa siltä, että suurin vaikuttava syy nimen vaihtumiseen on alkuperäisen nimenantoperusteen muuttuminen. Tällainen tilanne on esimerkiksi vastaaja 13:n kohdalla, joka on nimennyt kulkimensa siskonsa ja tämän miehen nimien perusteella.

Siskon ja ex-miehen teiden erottua alkuosa tipahti pois käytöstä ja pelkkä *Stiina* jäi eloon. (ent. *Justiina* -> *Stiina*) (13, 32)

Nimen vaihtamiseen on yhdellä informantilla perusteena mieltymys nimeen. Kuljin oli jo saanut oman nimen, mutta omistaja päätti antaa kulkimelle saman nimen, joka oli ollut aiemmin toisella omistajan monista 2CV:istä.

Päätin kuitenkin pitää kiinni *Hippula*-nimestä ja kастaa uuden kulkimen sen nimiseksi uudelleen (ent. *Le Puzzle* -> *Hippula*) (54, 170)

Joskus nimen vaihtuminen ei ollut tarkoituksellista, vaan uusi nimi vain tuli käyttöön. Esimerkiksi lasten tahattomasti väärin lausumat nimet korvasivat kulkimen alkuperäisen nimen (esim. *Kiki*, ks. luku 4.1.1.).

Ei vaihdeta

Usea informantti piti kysymystä nimen vaihtamisesta ehkä jopa vähän loukkaavana. Osalle 2CV-harrastajista on itsestään selvää, ettei nimi tule vaihtumaan.

Tietenkään (nimi) ei ole vaihtunut. Ja vaikka maalauttaisin muun väriseksi ja verhoilisin toisella tapaa, olisi nimi edelleen sama. Eihän lemmikkienkään nimiä vaihdella miten huvittaa... (12, 29)

Yhdellä informantilla nimen ennalleen jättämiseen oli useita syitä. Vaikka uusi omistaja olisi mieluummin nimennyt kulkimen toisin, niin käytännön syyt saivat pitäytymään aiemmin annetussa nimessä:

Nimi on näkyvissä etuovissa ja takaluukussa, alkuperäisillä teippikirjaimilla, jotka hän itse teki, hän oli mainosgraafikko ammatiltaan. Nimi jatkui seuraavan omistajan aikana ja kun ostimme ajokin, jätimme nimen vaikka muitakin ajatuksia oli sen suhteen. Itse emme olisi nimenneen 2CV:mme englanninkieliseksi, ja vaikka muita ehdotuksia oli, halusimme kuitenkin jättää tuon alkuperäisen. Tuntui ettei tytön nimeä saa muuttaa, ehkä osasyynä oli myös se, että arvelimme yli 20 vuotta paikallaan olleiden teippikirjaimien jättäneen kuitenkin selvät jäljet, mahdollisesti jopa niiden irrotuksen vahingoittavan maalipintaa joka on hyvä. Ovien ja takaluukun uudelleenmaalaus olisi turhauttavaa, koska ne eivät sitä tarvitse. -> Queen Kong (6, 15)

Nimen vaihtamisen ei ole tarvetta myöskään silloin, jos kulkimella on muita kutsumanimiä.

Nimi ei ole vaihtunut ainakaan minun omistuksessani, tosin häntä kutsutaan myös Wanhaksi Rouvaksi aina silloin tällöin. (11, 28)

Jotkut informantit kelpuuttavat kulkimen vanhankin nimen. Kaikille 2CV-harrastajille ei siis ole ehdottoman tärkeää päästä itse vaikuttamaan kulkimen nimeämiseen.

Minulla ei ole aavistustakaan mistä nimi on alun perin tullut, mutta ei kulkimen nimeä enää tohtinut vaihtaakaan. -> Nuppu (13, 30)

4.2. Nimenantaja sekä nimenanto- ja käyttötilanteet

Aina ei kielenpuhuja välttämättä miellä antavansa nimeä. Nimet vain ikään kuin syntyvät. (Sjöblom 2006, 66.) Kuten yksi vastaaja kuvailee: ”Se nimi vain tuli jostain, ei sille sen kummempaa selitystä ole, sitä vain pohdittiin silloin joku ilta.” (18, 47). Asia selittyy luontevasti kognitiivisesta näkökulmasta, jos ajatellaan, että nimen muodostamisessa on kyse aivan samasta ilmiöstä kuin minkä hyvänsä muun uuden ilmauksen muodostamisessa, ja että nimi sijoittuu merkitysten verkkoon tasavertaisesti muiden symbolisten yksilöiden kanssa. (Sjöblom 2006, 66.)

Sjöblomin mukaan ei voida puhua nimenantajasta, vaan kielellisiin valintoihin osallistuvat kaikki kielenpuhujat. Merkitykset ovat subjektiivisia, mutta yhteiset merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa, todellisissa kielenkäyttötilanteissa. (Sjöblom 2006, 66.)

Holstin (1994, 51) mukaan kotieläinten nimiä voi jaotella usealla tavalla, mutta nimen paikallisuuden ja valtakunnallisuuden ero on tärkeä vedenjakaja. On kysymys mistä kotieläimestä tahansa, valtakunnallinen kantakirja- ja rekisterisysteemi luo tarpeen antaa eläimelle uniikki nimi. Aineistoni perusteella myös 2CV:ille pyritään antamaan uniikki nimi. Kukaan informanteista ei maininnut, että olisi tarkoituksella valinnut kulkimelleen erikoisen tai harvinaisen nimen. Tahallista tai ei, näin vaikuttaa kuitenkin käyneen. Aineistossani esiintyy kahdeksan nimeä, joka on annettu kahdelle kulkimelle. Nämä ovat *Ailav*, *Ami*, *Lemmikki*, *Mondy* ja *Stiina*. *Namikka*- ja *Hippula*-nimisiä kulkimia oli myös kaksi, mutta ne olivat saman omistajan kulkimia. Hippulan omistaja ei vain halunnut luopua ko. nimestä. *Ossi*-nimi on puolestaan yhden kulkimen entinen nimi ja toisen nykyinen, joten tavallaan aineistossani on vain yksi *Ossi*-niminen kuljin edustettuna.

Lehmien nimiin on 1950-luvulta lähtien vaikuttanut vahvasti karjantarkkailun ohjesääntö (1957), joka edellyttää, että lypsylehmillä on oltava nimet. Suositus on, että tietynä vuonna syntyneille vasikoille annetaan aina samalla alkukirjaimella alkavat nimet. Nimi annetaan vasikalle 1–2 kuukauden ikäisenä, kun se rekisteröidään. Tarkkailuun kuulumattomilla tiloilla nimenanto on vapaampaa. (Ainiala ym. 2008, 271.) 2CV:iden nimeämisessä ei ole vastaavia sääntöjä, mutta muutama informantti oli nimennyt kaikki omistamansa kulkimensa samaa kaavaa käyttäen. Tyypillisintä on, että kulkimille annetaan sama nimi eri järjestysnumeroin, esimerkiksi *Hertsyykkeli I* (32, 100), *Hertsyykkeli II* (32, 101) ja *Hertsyykkeli III* (32, 102). Myös hyväksi havaittua sanaleikkiä hyö-

dynnetään useamman kulkimen nimeämisessä. Tästä hyviä esimerkkejä ovat kulkimet nimeltään *Car de Rooppi* (30, 74) ja *Car de Avant* (30, 75). Yksi informantti oli puolestaan saanut innoituksen kulkimiensa nimeämiseen televisiosta ja radiosta. *Görmitin* (40, 124) esikuva on vihreä sammakko Kermit ja *Artturin* (40, 125) poliisimies Artturi Reinikainen. *Poppaloora* (40, 126) on puolestaan saanut nimensä Mikko Alatalon kapaleesta.

Kielenkäyttäjinä me muodostamme useita uusia sanoja, mutta vain harvat näistä päätyvät sanastoon. Jean Aitchisonin [1994, 157] mukaan ihmiset ovat valtavan nokkelia keksimään uusia sanoja. Ihmisillä on taito keksiä uusia sanoja koska tahansa, jopa keskustelun kuluessa. (Andersson 1997, 48.) Tästä hyvänä esimerkkinä on 2CV:iden nimien kirjo ja mielikuvituksellisuus.

4.2.1. Nimenantaja

Jokainen nimenantaja on osa kieliyhteisöä ja perustaa nimeämisen jo olemassa oleviin nimiin, nimimalleihin. Toisin sanoen nimien tarkastelu nimenantajan näkökulmasta edellyttää tietoa siitä, miten kieliyhteisö tulkitsee ja käyttää nimiä. Viime kädessä nimen muotoilee tietysti yksilö, mutta yksilön käsitteistysmallit ovat peräisin kieliyhteisön tulkinnoista ja kielenkäyttötavoista. Nimenanto on samanaikaisesti sekä yksilöllistä että sosiaalista. (Sjöblom 2006, 61.)

Systeeminimien olemassaolo on sinänsä mielenkiintoista. Se, joka kuuluu asianomaiseen yhteisöön, tuntee systeemin ja tunnistaa yksityisen nimen systeemin osaksi. Sotilaiden systeeminimet ovat armeijan ylempiarvoisten edustajien antamia. Hevosten systeeminimet, kuten polveutumista tai kasvattajatallia osoittavat nimet, ovat omistajan antamia. Elollisen olennon systeeminimi merkitsee, että kohde on ylhäältä käsin määritetty. (Holst 1994, 47.) Myös 2CV:iden nimet ovat yleensä niiden omistajien antamia. Valtaosa informanteista kertoo antaneensa itse nimen kulkimelleen. Se, että nimen vaihtamisen perusteeksi mainitaan omistajan vaihtuminen, on myös merkki siitä, että omistaja on kuljintaan ”ylempi” ja omaa vallan määrätä kulkimen nimen.

Toisaalta vastauksista tulee ilmi, että nimenantajalla ei ole niin suurta merkitystä kuin nimellä itsellään. Yleisintä on, että kulkimen on nimennyt omistaja, tai sitten kulkimella

oli jo nimi valmiina, eikä sitä enää vaihdettu. Myös perheenjäsenten ja sukulaisten nimiehdotukset päätyvät usein kulkimen nimeksi.

Kaikki informantit eivät vastanneet kysymykseen nimenantajasta. Nimenantoperusteet-vastauksista voi kuitenkin päätellä, että suurimman osan nimistä ovat antaneet kulkimen omistajat. Esimerkiksi yksi vastaajista (20) kertoi kulkimensa nimessä *Ailav* yhdistyvän kaksi rakkaintaan (kuljin ja vaimo), joten on oletettavaa, että vastaaja itse on kulkimen myös nimennyt, vaikkei sitä vastauksissaan suoraan ilmi tuokaan. Aineistossa on myös useita muita vastauksia, joista ei käy suoraan ilmi, kuka toimi varsinaisena nimenantajana:

Nimi johtuu siitä että kuljin oli tuotu Killan perustamispäivänä maahan joka oli Uunon päivä. Tämä olikin luonnollinen valinta nimeksi. -> *Rotta-Uuno* (41, 129)

Nimenvallinnassa tavoitellaan yleensä tuoreita ja erikoisia nimivaihtoehtoja, joiden koetaan myös olevan niminä kauniita. Tiettyyn nimeen mieltyminen on kuitenkin hyvin monisyinen prosessi, jota nimenantaja ei itsekään osaa aina kovin hyvin eritellä. Useimmiten siihen vaikuttavat enemmän tunteet ja sattuma kuin mitkään käytännölliset näkökohdat. Varsinkin nimien henkilömielikuviin liittyvät seikat ovat usein hyvin yksilöllisiä ja pitkälti tiedostamattomiakin, ja siksi vaikeasti analysoitavissa. Selvää on, että erilaiset nimenvallintaperusteet toimivat käytännössä usein myös päällekkäin ja eri tavoin toisiinsa kietoutuneina. Vaikka tietyn nimen valintaan liittyviä tekijöitä ei yleensä pystytä tyhjentävästi erittelemään, erilaisia nimenantoperusteita voidaan toki tarkastella ja luokitella yleisellä tasolla. (Ainiala ym. 2008, 233.) Myös omassa aineistossani on havaittavissa, että nimen antamiseen ei ole olemassa yhtä tiettyä perustetta. Osa informanteista kertoo varta vasten keksineensä kulkimelleen nimen, mutta toisaalta on myös tapauksia, joissa ”nimi vain tuli jostain”.

Perinteisesti ihmiset ovat antaneet nimiä sellaisille eläimille, joihin heillä on jonkinlainen henkilökohtainen suhde, joko taloudellinen tai emotionaalinen. Tällaisia ovat etenkin ihmisten kanssa läheisessä vuorovaikutuksessa elävät kotieläimet, kuten kissat, koirat, lehmät ja hevoset, sekä toisinaan myös lampaat, siat, kukot, kanat ja muut maatalouden piiriin kuuluvat eläimet. Mitä pienemmästä eläinjoukosta on kyse, sitä todennäköisemmin siihen kuuluvat yksilöt nimetään. Niinpä maalaistalossa lampaat saavat helposti nimen, jos niitä on vain muutama, kun taas monisatapäisen lammaslauan eri yk-

silöt eivät yleensä ole nimettyjä. Tässä, kuten muussakin nimeämisessä, ratkaisevaa on nimen käyttötarve: sellainen eläin saa nimen, josta on tarve puhua yksilönä. (Ainiala ym. 2008, 267–268.) 2CV:iden kohdalla on havaittavissa samanlainen käytäntö. Useilla informanteilla on kaksi tai useampi 2CV-pohjainen kuljin. Muutaman kulkimen omistavat 2CV-harrastajat ovat tavallisesti antaneet nimen kaikille yksilöille. Vastauksista nousee kuitenkin esiin myös se, että kun kulkimia on lähemmäs kymmenen kappaletta, ja niiden vaihtuvuus on kohtuullisen suurta, niin kaikkia kulkimia ei tule nimettyä. 2CV:iden osalta pätee siis sama ”lainalaisuus” kuin kotieläintenkin kohdalla: yksilöidyt kulkimet, ja varsinkin ne, joihin on muodostunut tunneside, on tarpeen nimetä.

Seuraavaksi luokittelen informanttien esille nostamat nimenantajat. Kaikissa vastauksissa nimenantajaa ei mainittu, koska kuljin oli jo ennestään nimetty, eikä nimenantajasta ollut tietoa. Aineistoni perusteella pääasiallinen nimenantaja on kulkimen omistaja itse. Paljon mainintoja saavat myös kulkimen omistajan perheenjäsenet. Tavallista on myös se, että kuljin nimetään yhdessä perheen kesken, eikä tiettyä nimenantajaa ole osoitettavissa.

Useat vastaajat eivät nimenneet ketään tiettyä nimenantajaa. Tästä voi päätellä, että 2CV:iden nimeämisessä nimenantaja ei ole oleellisessa roolissa, vaan tärkeintä on lopputulos eli kulkimen nimi.

Nimi vaan jotenkin syntyi itsestään. -> *Görmit* (40, 124)

Osalla aineistoni kulkimista oli jo nimi entuudestaan. Koska 2CV:itä ei ole valmistettu enää vuosikymmeniin, niin on ymmärrettävää, että jäljellä olevilla kulkimilla on pitkä historia takanaan, ja joku on ne todennäköisesti jo aikaisemmin nimennyt. Kaikki 2CV:n omistajat eivät olleet tietoisia siitä, kuka olemassa olevan nimen oli antanut, mutta eniten vaikattiin entistä omistajaa.

Ne, jotka tiesivät kulkimen aiemman nimen antajan, vaikuttavat vastausten perusteella tietävän kulkimen ja sen nimen historiasta enemmänkin.

Edellinen omistaja oli antanut autolle nimen Ventti samannimisen korttipelin perusteella. (16, 43)

Pääasiassa aineistoni kulkimet ovat saaneet nimensä omistajaltaan. Tätä voi verrata ihmisten nimeämiseen: vanhemmat antavat nimen lapselleen.

Minä annoin nimen luomistyöni aikana :D Päätin nimetä uusiksi, koska annoin uuden elämän kyseiselle kulkimelle. -> *Rottavaunu* (4, 11)

Aivan kuten lasta nimettäessä, niin myös kulkimelle nimeä annettaessa on tärkeää, että nimi kelpaa muillekin kuin nimen keksijälle.

Nimen annoin minä ja mieheni hyväksyi sen mukisematta. (48, 142)

Useampi kulkimensa itse nimennyt informantti tuo esiin nimenanto- tai keksimishetkeä koskevia tarkennuksia. Tämän voi tulkita johtuvan siitä, että nimenkeksiminen on ollut kulkimen omistajalle tärkeä hetki, ja siksi se on painunut yksityiskohtineen niin hyvin mieleen.

Vastausten perusteella on myös yleistä, että **kulkimen nimeää joku muu perheenjäsen**. Kaikki eivät kuitenkaan ole miettineet nimeä varta vasten, vaan nimi muodostui kulkimesta puhuttaessa. Esimerkiksi *Puolukka* (16, 45) sai nimensä, kun omistajan puoliso rupesi heti puhumaan siitä ko. nimellä. Nimi saattaa muodostua myös vain yksittäisesti tokaisusta, kuten seuraava informantti kuvaa:

Sisareni tarvitsi joskus autoa lainaksi, ja tarjosin hänelle käyttöön kumpaa vaan – saa valita. Hänen vastauksensa oli, että jos saa valita, niin en minä sitten tuolla vanhalla paskalla aja. Niin sitten maalattiin vanhemman räätärimme takaluukkuun sen uusi ”*Wanha Paska*”. (35, 107)

Lapsella on usein käytössään omaa nimistöä. Osa näistä nimistä tarkoittaa sellaisia lasten omia leikki paikkoja, joilla ei muita nimiä olekaan, osa taas on lasten luomuksia sellaisille paikoille, joilla aikuisten käytössä on jokin toinen nimi. Lasten antamat nimet ovat usein varsin ”konkreettisia” ja kertovat esimerkiksi siitä, mitä paikalla tehdään tai mitä paikalla esiintyy: koiria ulkoilutetaan *Koirapolulla*, sorsia ui *Sorsalammessa* ja hieno kaiku kuuluu *Kaikumetsässä*. Kaikkiaan lasten antamat ja käyttämät nimet kertovat siitä, miten lapset maailmaa hahmottavat ja kielentävät. Monet lasten antamista nimistä ovat lyhytaikaisia, mutta jotkin saattavat jäädä pysyvämpään käyttöön ja siirtyä aikuistenkin kieleen. (Ainiala ym. 2008, 149.) Usea informantti mainitsee lapsen/lasten olleen nimenantaja. 2CV:n olemukseen sopiikin hyvin mielikuvituksellinen ja aikuisten mielestä huvittavakin nimi, jollaisia lasten keksimät sanat usein ovat. Oletin, että vielä

useampi 2CV olisi nimetty lapsen antamalla nimellä. Voi tosin olla, että tällaisia nimiä on enemmän, mutta informantit eivät vain ole tuoneet sitä esille vastauksissaan.

Monet vastaajista ovat keksineet kulkimelleen nimen **yhteistyössä perheenjäsenten kanssa**. Kulkimen nimeä pidetään niin tärkeänä, että kaikkien sen ”perheenjäsenten” halutaan voivan osallistua nimenantoon. Toisaalta informantit kuvaavat myös tapauksia, joissa nimi keksitään huomaamatta muun vuorovaikutuksen ohessa.

Nimi annettiin yhteistyössä ja melko pian kauppojen jälkeen, varmaan heti seuraavana päivänä. Asiasta käytiin kotona keskustelua ja loppuviimein kuljin sai nimekseen Tiphippi. (12, 29)

Joissakin tapauksissa kulkimen omistaja saattoi olla päävastuussa kuljinta nimettäessä, vaikka kyseessä oli ainakin muodollisesti perheen yhteisestä projektista.

Nimitalkoot perheen kanssa pystyyn. Syntyi muutama ehdotus, kaikki kyläkin minun itseni toimesta, joista muut ovat vaipuneet unhoon, mutta jäljelle jäi ”de Kotte Koo”. -> *Kotte K* (54, 164)

4.2.2. Nimenantotilanteet

Uuden nimeämisen syyt ovat toisaalta tiivistettävissä kahteen ryhmään: nimien tarpeeseen ja kielelliseen luovuuteen. Selvin tarve nimeämiseen on silloin, kun keskeisellä, tärkeällä paikalla – esimerkiksi nuorten kokoontumispaikalla tai jollakin yleisellä kulkureitillä – ei ole muuta nimeä. (Mielikäinen 2005, 50.) 2CV:ille on ollut tarpeen antaa nimi, jotta niihin on voitu puheessa viitata. Niiden nimeämisessä on myös käytetty luovuutta. Niin sanotussa epävirallisessa nimeämisessä vain mielikuvitus on rajana.

Nimenannon tärkeydestä kertoo se, että osa vastaajista kertoo nimenneensä kulkimen heti sen hankittuaan, jotkut jopa etukäteen. Yksi vastaajista kertoo antaneensa kulkimelle nimen, kun tätä vielä entisöitiin (21, 52). Toinen vastaaja on puolestaan antanut nimen kulkimelleen ennen kuin tämä oli hänen omistuksessaankaan:

Nimen annoin minä itse jo ennen kuin kulkuväline oli omistuksessani ja ennen kuin olin edes nähnyt sitä luonnossa. Katselin netissä ko. sätkän myynti-ilmoituksen kuvia ja tajusin samassa, että sehän on habitukseltaan ja ryhdiltään ihan tietsikan näytön vieressä olevan Thunderbird 2 -pienoismallini kaltainen. Ostopäätös syntyi samassa. (8, 20)

Vaikka osa informanteista kertoo kulkimen nimeämisen tapahtuneen nopeasti, niin ole-
massa myös niitä, joilla nimeämisprosessi vie enemmän aikaa. AG:n (45, 139) nimi ei
tullut käyttöön heti, vaan pikkuhiljaa. Informantti kertoo, että aluksi kulkimesta puhut-
tiin vain räätärinä, eikä nimeäminen tullut edes mieleen. Yksi vastaaja (36, 116) kertoo,
että kulkimen osat on kerätty, mutta nimenkehitys on vielä kesken. Oletettavasti kuljin
ei kuitenkaan jää nimettömäksi, koska vastaaja puhuu ”nimenkehityksestä”. Seuraava
informantti on myös luottavainen sen suhteen, että kuljin tulee nimen vielä saamaan:

Ei edes se uudisrakennus – yhdeksänkuukautinen synnytysvaihe proses-
soinut nimivaihtoehtoja. Odottelen sitä spontaania hetkeä kuitenkin yhä
vielä. (41, 131)

Kestosta huolimatta nimeäminen on 2CV-harrastajille tärkeä prosessi. Tämäkin on taas
yksi osoitus siitä, että 2CV:itä pidetään tärkeinä ja osana perhettä.

Nimeä oikein ”etsittiin” tovi ennen kuin kuljin pääsi kunnostuksesta tien
päälle. Mikään muu nimi ei vain maistunut suussa samalta, joten tuosta tu-
li pysyvä. -> *Stiina* (13, 32)

Ei ole yhdentekevää, mikä annetaan lapselle nimeksi. Perheenjäseneksi rinnastettavan
2CV:n nimeäminen ei siis ole myöskään yhdentekevää. Tosin ihmisen ja kulkimen ni-
met eivät ole yhtä ”vakava” asia, ja kulkimen nimen saa vaihdettua koska tahansa ilman
byrokraattisia toimenpiteitä.

Vastasyntyneen lapsen nimeäminen on tärkeä riitti matkalla yhteisön jäseneksi. Kristil-
linen seremonia on muodollinen uskonnollinen tapa, jossa lapsi saa niin kutsutun kris-
tillisen nimen. Kaste on seremonia, jossa lapsi ottaa vastaan hänelle annetun nimen.
Uskonnollisesta kytköksestä huolimatta tällaiset kuvastavat prosessia, jossa ihmisestä
tulee erillinen kokonaisuus, joka lopulta kehittyy ainutlaatuisiksi persoonallisuudeksi.
(Nuessel 1992, 9.) Muutama informantti käytti *kastaa*-termiä kulkimensa nimenannon
yhteydessä.

Itse olen nuo kummatkin ”kastanut”. (50, 146; 147)

Sai kasteessa nimen Liisa. (28, 65)

Termin käyttämisen taustalla on oletettavasti ajatus 2CV:stä inhimillisenä olentona, mutta toisaalta myös kulkuneuvoja, kuten laivoja, on kastettu. Muutama vastaus antaa kuitenkin olettaa, että 2CV mielletään inhimilliseksi olennoiksi.

Nimen valitsin minä ja nimen antoi pappi. Oli siis naamiaistyyppiset ristitiet. Kummilahjaksi Meimi sai avaimenperän ja bensaa kanisterissa. Kaksi kummiä sillä on. Sadevedellä kastettiin. Nimi ei ole vaihtunut, eikä tule vaihtumaan. (33, 103)

Haasunin (1994, 256) mukaan nykyään laivan kastamisessa käytetään shampanjaa. Ennen käytettiin siunattua vettä, vettä pyhistä lähteistä tai erityistä merivettä tai jopa Madeiraa tai viiniä. Yksi vastaajista on ottanut vaikutteita laivojen kastamisperinteestä ja soveltanut sitä oman kulkimensa nimenannossa.

Nimesin kulkimeni itse. Olimme mieheni kanssa ajaneet noin sadan kilometrin matkan rantaan, jossa säilytämme mökkivenettämme. Ennen kuin siirryimme veneeseen lähteäksemme mökille, kastoimme kulkimen juomalla pienet pullot ranskalaista kuohuviiniä. (49, 145)

Toinen informantti viittaa vastauksessaan puolestaan suoraan laivan kastamiseen.

Minä annoin nimen heti oston jälkeen, vähän samalla ajatuksella kuin laivalle antaa nimen. Se on paha enne olla antamatta nimeä. (55, 171)

2CV:iden nimenantotilanteissa voi siis nähdä vaikutteita ja piirteitä sekä ihmisten että elottomien, kuten laivojen, nimeämisestä. Tämä vahvistaa kuvaa siitä, että 2CV mielletään sijoittuvan inhimillisen ja elottoman välimaastoon.

4.2.3. Nimien käyttäjät

Nimien käytössä esiintyy erilaista vaihtelua. Tätä nimistön vaihtelua – kuten yleensä kielen vaihtelua – on kahdenlaista: *käyttäjäkohtaista* eli *sosiaalista* ja *tilannekohtaista* eli *tilanteista*. Kielenkäyttäjien ja käyttäjäryhmienkin nimistöt eroavat toisistaan lähinnä paikkojen nimittämistarpeen vuoksi. Myös erilaisissa yhteisöissä, kuten ammattiryhmissä, työpaikoilla, harrastuspiireissä, tarvitaan ja käytetään omaa nimistöä. (Ainiala ym. 2008, 150.)

Lähes kaikki vastaajat kertoivat käyttävänsä kulkimen nimeä itse. Perheenjäseneksi mieltäminen näkyy myös siinä, että kulkimen nimeä käytetään ainakin perhepiirissä, jos ei muuten.

Humphreyta kutsuttiin humppariksi kotipiireissä. Käytin sitä aina, sehän oli auton nimi. Miten muuten kukaan tietäisi arvostuksesta, mielipiteistäni, tunteistani autoa kohtaan. (46, 140)

Jotkut käyttävät kulkimestaan aina sen ”ristimänimeä”, kun taas toiset käyttävät nimeä vaihtelevasti, ja kutsuvat kuljintaan esimerkiksi *sätkäksi* (36, 115)

Käytän nimeä aina kun puhun omasta kulkimestani. Aivan kuten käytän ihmisistä heidän nimiään. -> *Punkku* (44, 137)

Perhepiirissä kulkimesta saatetaan käyttää myös lempi- tai hellittelynimeä, kun taas perhepiirin ulkopuolisessa käytössä on vain niin sanottu virallinen nimi.

Sitä kutsuttiin lähes aina sen omalla nimellä kaikissa tilanteissa (joskus harvoin varmaan myös sätkäksi), ellei sitten joskus käytetty siitä keskenämme hellittelynimeä Eltsu. -> *Elmeri* (36, 111)

Paljon on myös niitä vastaajia, jotka kertovat, että kulkimen nimeä käytetään yleisesti. Sitä käyttävät esimerkiksi sukulaiset, ystävät, tuttavat ja tietysti räätäriporukat (48, 142).

Vastauksista nousee esiin myös inhimillistäviä piirteitä.

Minä käytän kulkimestani puhuessani lähes pelkästään Nuppu-nimeä. Esittelen hänet uusille tuttavuuksille kuin ystäväni ja nimi tarttuu hyvin helposti myös puolittujenkin käyttöön. (13, 30)

Sjöblom (2006, 253) näkee individualisoivan funktion tarkoittavan sitä, että nimen avulla nimen kohde nostetaan ikään kuin inhimillisen yksilön asemaan. Useat nyky-yritysnimet individualisoivat tarkoitteensa, ja sitä vahvempi individualisoiva funktio nimellä on, mitä enemmän nimi muistuttaa muodoltaan ja semanttisesti henkilönimiä. (Sjöblom 2006, 253.)

2CV jää persoonallisuutensa vuoksi hyvin ihmisten mieleen, minkä vuoksi joissain tapauksissa kuljin tunnetaan mahdollisesti paremmin kuin sen omistajat: ”Välttämättä ihmiset eivät muista henkilöiden nimiä, mutta *Väyrysellä* ajajan tietävät kaikki” (48, 142). Myös *Suvituulen* (10, 27) omistajan mukaan ”silloin (70-luvulla?) puhuttiin sätkistä mielestäni enemmän omilla nimillä ja koko jengi tunsi sätkät nimiltä paremmin ehkä kuin omistajan”.

4.2.4. Nimien käyttötilanteet

Tilanteisella vaihtelulla tarkoitetaan sitä, että nimistön käyttö vaihtelee tilanteen eli kontekstin mukaan. Samoistakin paikoista tai asioista voidaan käyttää eri nimiä ja nimi-variantteja. Erilaisissa kielenkäyttötilanteissa nimien on täytettävä erilaisia tarpeita. Käyttäjakohtainen ja tilannekohtainen vaihtelu ovat limittäisiä: yksi ja sama puhuja puhuu paikoista erilaisissa konteksteissa ja on samalla usein erilaisten käyttäjäyhteisöjen jäsen. (Ainiala ym. 2008, 150.)

Kun tutkitaan tilannekohtaista vaihtelua, huomataan, että siihen, mitä ja millaisia nimiä ja nimivariantteja eri tilanteissa käytetään, vaikuttavat ainakin puhetilanteen jäsenet ja sen muodollisuus. Virallisessa tilanteessa pyritään yleiskieleen, kun taas tutussa ryhmässä voidaan kommunikoida vapaammin. Myös se, mistä ja millaisista paikoista puhutaan, tulee ottaa huomioon. Jos tutussa ja tuttavallisessa tilanteessa puhutaan paikoista, jotka ovat puhujille osin tai kokonaan vieraita, käytetään tietysti paikkojen ”oikeita” eli virallisia tai yleiskielisiä nimiä. Tutuista paikoista tai asioista puhuttaessa voidaan luontevasti käyttää ”tuttavallisia” ja esimerkiksi pitemmistä nimiasuista lyhentyneitä asuja. (Ainiala ym. 2008, 150–151.) Usea vastaaja tuo esiin saman huomion, että tuttujen kesken 2CV:stä käytetään mahdollisesti tuttavallisempaa nimeä kuin vieraiden kuullen.

Useat informantit käyttävät 2CV:een antamaa nimeä **kaikissa tilanteissa**, eivätkä välitä autolle annetun erisnimen mahdollisesti aiheuttamasta kummastuksesta muissa ihmisissä. Yksi informantti kertoo, että ”kaikki kutsuvat nimeltä *Aka*” (7, 18). Toinen vastaaja kertoo puolestaan, että he käyttävät ihan yleisesti *Puolukka*-nimeä, kun puhuvat nimenomaan siitä kulkimesta (16, 45).

Pääasiassa 2CV-harrastajat käyttävät kulkimensa nimeä **perhe- ja ystäväpiirissä** sekä luonnollisesti 2CV-harrastajien kanssa. 2CV:t eroavat esimerkiksi lemmikeistä siinä, että niiden nimiä ei välttämättä haluta kertoa kaikille.

Kaikki sitikkäväki, ketä tunnen, puhuu totta kai Olga-Sofiasta. Samoin työkavereiden ensimmäinen kysymys kesäaamuina töihin tullessa: Tulitko Olgalla? Mennäänkö sillä syömään? Kuka saa ajaa? Eli suurin osa ystäväpiiristä on ymmärtäneet että se ei ole auto vaan Olga-Sofia. Mutta sitten on myös näitä tyyppejä jotka ei vaan voi ymmärtää että autolla on nimi, puhumattakaan siitä että sitä myös puhutellaan nimellä! Olen onneksi opinut tunnistamaan ihmistyyppiä (siis tosikot ja muka tärkeät ihmiset) ja kartan heidän kanssaan aiheesta keskustelua. (19, 49)

Kukaan tuskin välttää käyttämästä koiransa nimeä vieraiden ihmisten kuullen, mutta kaikki 2CV-harrastajat eivät halua saattaa muiden tietoon, että he ovat nimenneet elottoman kulkimensa, ” tosin nimi kyllä luonnollisesti kerrotaan, jos joku kysyy” (37, 117). Osa informanteista toi siis esille sen, että asiaa harrastamattomien keskuudessa viitataan usein vain räätäriin tai käytetään muuta 2CV:n yleisesti tunnettua nimitystä.

Perheen kesken puhuttiin Tipistä ja Tipihipistä, vieraampien kanssa sätkästä, räätäristä (vähemmän) tai kulkimesta. (12, 29)

Autojen ym. elottomien kohteiden nimeäminen erisnimellä on vielä sen verran uusi ilmiö, että se saattaa olla osasyynä 2CV:n nimen salailuun. Tulevaisuudessa ihmiset voivat olla tietoisempia nimeämiskulttuurista, eivätkä tällöin pidä ihmeellisenä 2CV:idenkään nimeämistä. *Eemelin* (3, 7), *Keltun* (3, 8) ja *Hissun Kissun* (3, 9) omistajakin kertoo, että arkikielessä kulkimien nimiä käyttävät perheenjäsenet ja läheiset tutut, mutta silloin ei tule puhuttua nimillä, kun keskustele sellaisen henkilön kanssa, joka ei ole ko. kulkimia koskaan nähnyt. Myös *Stiinan* omistaja erottelee käytössä kulkimen eris- ja yleisnimen:

Käytän nimeä aina, kun puhun ihmisten kanssa, jotka tietävät että minulla on räätäri. Jos puhun täysin ulkopuoliselle ihmiselle, en käytä autosta nimeä vaan sanon räätäri. Vähän siis samalla tavalla kuin jos puhun esimerkiksi lapsestani ulkopuoliselle, sanon että poikani, mutta tutuille puhun tietysti hänen nimellään. (21, 52)

Kuten ihmisten nimiä käytetään **erottelutarkoituksessa**, niin sama funktio on myös 2CV:iden nimillä.

Perhe ja kaveripiirissä kyseisiä nimiä käytetään, jotta tiedetään mistä yksilöstä puhutaan. Vähän niin kuin seitsemän lapsen lapsiperheessä on ihan hyvä että jokaisella on omat nimet, jotta tiedetään kenestä puhuu ;) (4, 10; 11)

Kulkimen nimeä käytetään, kun tuntuu tärkeältä erotella oma kuljin muista kulkimista. Myös silloin, jos omistaa itse useamman kulkimen, niin on mielekästä nimetä ne, niin kulkimiin on helpompi viitata.

Kaikki 2CV-harrastajat eivät käytä kulkimensa nimeä, vaikka ovat sille sellaisen antaneetkin. Kaikki vastaajat eivät siis miellä 2CV:tä yhtä inhimilliseksi olenoksi kuin ne, joiden mielestä kuljin on yksi perheenjäsenistä ja joiden mielestä on itsestään selvää, että kulkimen nimeä käytetään aina.

Ei kai sitä oikeastaan kummemmin käytetä, tosin useimmat asian harrastajat, ainakin vanhemmat, tunnistavat varmaan mistä waunusta on kysymys, jos nimen kuulevat. (11, 28)

Ne, jotka eivät käytä kulkimen nimeä, viittaavat siihen 2CV:n yleisillä kutsumalempinimillä. Yksi vastaaja käyttää omista kulkimistaan nimityksiä *nelkku* (36, 110), *sätkä* (36, 110) ja *paku* (36, 112), vaikka 2CV:illä on nimetkin. Myös kulkimen ulkonäköön viittaavia nimityksiä käytetään niin sanotun oikean nimen sijasta. Esimerkiksi *Lyyli*-nimen (18, 48) sijasta kulkimesta käytetään tuttujenkin kesken nimitystä ”punainen räätäri”.

Edellä mainittujen käyttöyhteyksien lisäksi vastaajat kertovat käyttävänsä kulkimensa nimeä muun muassa osallistuessaan 2CV-kisoihin tai esimerkiksi kertoessaan kulkimen kanssa tehdyistä reissuista (24, 55). Yksi vastaaja (29, 67) kertoo, että kulkimen nimeä käytetään, kun puhutaan samalla perheen toisesta autosta (Citroën C5). 2CV:n erityisyydestä kertoo tässäkin tapauksessa se, että sille on annettu nimi, ja C5-malliselle ajoneuvolle ei. Aineistostani löytyy myös niitä, jotka ovat antaneet kulkimelle nimen, mutta eivät tiedä, ketkä nimeä käyttävät (33, 104).

5. Lopuksi

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää Citroën 2CV -mallisten ajoneuvojen nimiä ja nimeämisperusteita. Lisäksi tarkastelun kohteena olivat nimenantajat ja -antotilanteet sekä nimien käyttäjät ja käyttötilanteet. Osuvan perustelun 2CV:iden nimeämiskulttuurille antaa yksi vastaajista, joka kuvaa asiaa näin: ”Ei tulisi mieleenkään nimetä jotain V70-Volvoa jollain kutsumanimellä, mutta 2CV:n kohdalla se tuntuu aivan luonnolliselta. Nautittavaa kaartaa sillä naapurikollegan ison mustan Hummerin viereen – ja nauttia parkkipaikalla sympatiahuomiosta isottelevan jenkkikorston saadessa loat niskaansa.” (14, 37) 2CV ei siis ole – ainakaan 2CV-harrastajien näkökulmasta – tavallinen auto, vaan persoonallinen yksilö. Reinert Kvillerudin (1994, 241) mukaan asenteemme autoihin on moniselitteinen. Kvillerud esittää ajatuksen, että ehkä ihmisen paras ystävä ei enää olekaan hänen koiransa, vaan hänen autonsa. Auto ei ole pelkästään teknologiaa, vaan sen nimeäminen osoittaa, että sillä on elämässämme henkilökohtainen merkitys

Katja Korkalaisen (2005, 11) mukaan sellaiset paikannimet, joita tarvitaan, säilyvät. Ihmiset puhuvat paikoista, jotka ovat heille syystä tai toisesta tärkeitä. Sama pätee muihin esineisiin tai asioihin. 2CV-harrastajat ovat nimenneet kulkimensa, koska nämä ovat heille tärkeitä, kuin perheenjäseniä. Nimettyihin kulkimiin on helpompi viitata puheessa kuin anonyymeihin ajoneuvoihin.

Keräsin aineistoni kysymyslomakkeella, jonka välitin Suomen 2CV-Kilta ry:n keskustelufoorumille ja jaosten yhteyshenkilöille. Lisäksi lähetin kysymysruntoni 2CV-Kilta ry:n jäsenlehti *Nyytisten* toukokuun 2011 numeroon. Eniten vastauksia sain itse nimen lisäksi kysymykseeni nimenantoperusteesta, jonka vastaajat tuntuvat muistavan hyvin. Nekin, jotka eivät muistaneet nimenantoperustetta tai eivät muusta syystä sitä kertoneet, kertoivat kuitenkin kulkimensa nimen. Jaottelin nimenantoperusteet 13 kategoriaan, joista muu-kategoria pitää sisällään useita erilaisia ja yksittäisiä nimenantoperusteita.

Heidi Laine (1997, 73) on jakanut kissanimien valintaperusteet viiteen pääryhmään. Suosituin valintaperuste oli nimenantajan omiin mieltymyksiin perustuva nimi, jonka taustalla oli usein jokin nimenantajalle tärkeä esikuva. Esikuva oli myös 2CV:n kohdalla useimmin mainittu nimenantoperuste. Kissoja on nimetty sekä fiktiivisten (esim. sarjakuvahahmot) ja todellisten olioiden, kuten toisen kissan mukaan. Samoin ovat toi-

mineet myös 2CV:iden nimeäjät, tosin sillä erotuksella, että fiktiivisten hahmojen lisäksi esikuvana toimi usein ihminen tai lemmikki, ei toinen 2CV. Kissoja ristittiin leikkimielisesti myös ihmisten kaimoiksi. 2CV:iden kohdalla ihmiskaimaa pidettiin ennemminkin kunnianosoituksena kuin leikkimielisenä viittauksena.

Laineen (1997, 74) tutkimuksen mukaan toiseksi suosituinta oli antaa kissalle nimi tämän ominaisuuksien perusteella. Omassa aineistossani ominaisuuteen perustuvia nimiä on kolmanneksi eniten. Laineen mukaan kissan ulkonäköön viitattiin eniten, mutta myös kissan luonne ja tavat olivat innoittaneet monia nimeäjiä. Taksikuski liikanimiä tutkineen Mäentaa (2001) mukaan nimettävän ulkomuoto ja tavat ovat suosituimpia nimeämisperusteita. 2CV:iden kohdalla tavoiksi voidaan mieltää 2CV:n olemassa olevat tai kuvitellut ominaisuudet. Ominaisuudet ovat kolmanneksi ja ulkonäkö neljänneksi yleisin 2CV:n nimenantoperuste.

Autojen nimiä tutkineen Janne Seppälän mukaan valtaosa eli neljäsosa kaikista nimeämisyistä liittyy auton kokoon ja muotoon. Sitten tulevat auton käytettävyys ja alkuperä. (Jokela 2011a.) Muun muassa kokoon ja muotoon eli ulkonäköön perustuvia nimiä on aineistossani viidenneksi eniten. Alkuperä, eli omassa aineistossani ranskalaisuus, on puolestaan toiseksi harvinaisin nimenantoperuste.

Laineen (1997, 3) tulosten mukaan yhdellä ja samalla kissalla voi olla rekisterinimi, kutsumanimi ja (yleensä liuta) lempinimiä. Muutama aineistoni 2CV:hen viitataan usealla nimellä, mutta kyseessä on tavallisesti niin sanottu virallinen nimi sekä siitä muodostettuja lempinimiä. Lisäksi kulkimeen saatetaan viitata 2CV:n yleisillä kutsumanimillä (esim. räätäri). Koska 2CV:tä ei ole pakko nimetä virallisesti, kuten esimerkiksi rotukissoja, joiden nimeämisessä on tietyt säännöt (Ainiala ym. 2008, 269), niin annetuilla nimillä ei ole olemassa mitään rajoituksiakaan. Kulkimien omistajat ovat siis voineet antaa 2CV:lle niin mielikuvituksellisen nimen kuin haluavat, minkä vuoksi erilisille kutsuma- ja lempinimille ei välttämättä ole tarvetta. Laine mainitseekin, että kissan kutsumanimi vastaa ihmisen etunimeä käytöltään. Tällä nimellä kissaa kutsutaan arkipäivän tilanteissa, se on kissan käytetyin ja tavallisin nimi. Kaikilla rotu- ja kotikissoilla on kutsumanimi, jopa maaseudun navettakissoilla. Onhan navettakissoja yleensä enemmän kuin yksi, ja ne on siis erotettava keskenään. (Laine 1997, 5.)

Koirien nimiä tutkinut Tuomisto (1992) jakoi nimenantoperusteet 12 luokkaan. Ominaisuuteen perustuvat nimet olivat enemmistönä hänen aineistossaan. Kolmanneksi suosituimpia olivat kirjallisuuteen, elokuvaan tai musiikkiin perustuvat nimet, joita on 2CV-aineistossa vasta seitsemänneksi eniten. Neljänneksi eniten koiria nimettiin ihmisten tai eläinten kaimoiksi. Tämä kategoria vastaa siis omaa esikuva-kategoriaani. Tuomiston tutkimuksen mukaan suurin osa koirien nimistä on annettu sekalaisin perustein. Tämän voi katsoa vastaavan muu-kategoriaani, johon lukeutuu 39 2CV:n nimeä (vrt. esikuva-kategorian 51 nimeä).

2CV:n nimen vaihtamiseen vastaajat suhtautuvat sekä puolesta että vastaan. Osa on vankasti sitä mieltä, että kulkimen nimeä ei tule muuttaa. Informantit perustelivat tätä muun muassa sillä, ettei ei lemmikinkään nimeä noin vain muuteta. Kuljin siis mielleltään elolliseksi ja inhimilliseksikin olennoksi, jolle on annettu nimi aivan kuin mille tahansa perheenjäsenelle. Ne, jotka olivat kulkimensa nimen muuttaneet, olivat pääasiassa tehneet sen omistajanvaihdoksen yhteydessä tai kun kulkimen ulkonäkö oli muuttunut, esimerkiksi uuden värin myötä. Aineiston perusteella suurin vaikuttava syy nimen vaihtumiseen vaikuttaa olevan alkuperäisen nimenantoperusteiden muuttuminen.

Osalla aineistoni kulkimilla oli nimi jo nykyiselle omistajalle siirtyessään. Kaikki informantit eivät vastanneet kysymykseen nimenantajasta, mutta saamieni vastausten perusteella suurimman osan nimistä ovat antaneet kulkimen omistajat. Usein myös joku perheenjäsen tai perheenjäsenet yhdessä toimivat nimenantajina. Kaikki vastaajat eivät osanneet nimetä tiettyä nimenantajaa, ja useampi informantti kertoikin nimen vain tulleen jostain. Todennäköisesti kulkimen nimi on näissä tapauksissa muodostunut huomaamatta arkipuheessa, kun on tullut tarve viitata 2CV:hen jollakin nimellä.

Nimenantamisen ajankohdassa ilmenee myös hajontaa. Osa informanteista kertoo nimenneensä kulkimensa välittömästi, kun taas osalla nimeämisprosessi vei paljon aikaa. Muutama vastaaja kertoo nimeämisprosessin olevan vielä kesken, vaikka kuljin on ollut heillä jo pidemmän aikaa. Kestosta huolimatta nimeäminen on 2CV-harrastajille kuitenkin tärkeä prosessi.

Yllättävää on se, että kaikki eivät käytä kulkimen nimeä, vaikka ovat sellaisen antaneet. Tämä voi johtua osaltaan siitä, että *rättäri*-yleisnimen käyttö on selkeämpää, koska sen ymmärtävät yleensä kaikki. Tietyn erisnimen käyttö taas voi johtaa joissain tilanteissa

harhaan, jos läsnäolijat eivät tiedä kulkimen omaavan nimeä. Monet vastaajista kertovat kuitenkin käyttävänsä kulkimensa nimeä kaikissa tilanteissa. Todennäköisesti he ovat niitä, jotka vahviten mieltävät kulkimen inhimilliseksi perheenjäseneksi. Pääasiassa kulkimen erisnimeä käytetään ystävä- ja perhepiirissä. Nämä ovat niitä tilanteita, kun uskaltaa käyttää hellyyttäviä ja hassuja nimiä ajoneuvosta ilman naurunalaiseksi tule-
mista.

Kuten olen todennut, autojen nimistä ei juuri ole tehty tutkimusta. Ei ole vakiintuneita auton nimiä, mutta kissan, koiran ja lehmien on. Ainakin kissoilla ja koirilla on omat nimipäiväkalenteritkin. 2CV:t ovat myös harvemmin olleet tarkastelun kohteena, johon ehkä niiden suhteellisen pienestä määrästä Suomessa. Uskon kuitenkin, että tutkittavaa aineistoa riittää, jopa 2CV:iden nimien osalta, koska yksi vastaaja (50) totesi, että ”olisi muuten kiva tietää, miten nimensä ovat saaneet *Knööli, Hipsu, Sikatti, Aaku, Naperox, Raisu, Burleski...*”, ja näitä nimiä ei aineistossani ollut. Joka tapauksessa autojen (eris)nimien tutkimus tulee todennäköisesti keskittymään omistajallaan pidempään oleisiin ajoneuvoihin, sillä kuten Jokela (2011a) tuo esille artikkelissaan: ” Jos autonsa vaihtaa kolmen vuoden välein, ei siitä tule perheenjäsentä, jonka luonne ja viat ehtisivät paljastua käyttäjälleen.” 2CV-harrastajille näin ei ole käynyt.

Koiraa kaipaen edelleen, mutta uutta karvaturria en ole itselleni hankkinut, tämä *Lemmikki* riittääkään minulle. (24, 55)

LÄHTEET

MUUT LÄHTEET

Autojen lempinimiä merkeittäin [Viitattu 28.1.2011] Saatavissa:
<http://www.sci.fi/~alphabet/autot2.html>.

AutoWiki s.v. *Citröen* 2CV [Viitattu 5.5.2013] Saatavissa:
http://www.automiki.fi/index.php/Citro%C3%ABn_2CV.

Leevi and the Leavings – Vakosamettihousuinen Mies Lyrics [Viitattu 5.5.2013] Saatavissa:
http://www.lyricsmania.com/vakosamettihousuinen_mies_lyrics_leevi_and_the_leavings.html

Suomen Vapaat 2CV Harrastajat [Viitattu 28.1.2011] Saatavissa: <http://fin2cv.com/>.

Suomen 2CV-Kilta ry [Viitattu 28.1.2011] Saatavissa: <http://www.suomen2cvkilta.fi/>.

Wikipedia s.v. *Citroën* 2CV [Viitattu 28.1.2011] Saatavissa:
http://fi.wikipedia.org/wiki/Citroën_2CV.

KIRJALLISUUS

Ainiala, Terhi 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 667, Helsinki.

Ainiala, Terhi 2003: Kaupunkinimistö tutkimuksen perusteet. *Virittäjä* 2/2003, s. 207–225.

Ainiala, Terhi 2006: Tuotenimi houkuttelee. S. 42. *Hiidenkivi* 4/2006.

Ainiala, Terhi; Saarelma, Minna ja Sjöblom, Paula 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Alford, Richard D. 1988. *Naming and Identity. A Cross-Cultural Study of Personal Naming Practices*. Hraf Press, New Haven, Connecticut.

Algeo, John 1973. *On Defining the Proper Name*. University of Florida Humanities Monograph Number 41, Gainesville.

Andersson, Thorsten 1994: Olika egenamnskategorier – förenande och särskiljande drag. Teoksessa: *Övriga namn. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4–6 december 1991*. S. 15–42. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Andersson, Thorsten 1997: Name-formation – and other word-formation. Teoksessa: *You name it. Perspectives on onomastic research*. S. 47–53. Toim. Ritva Liisa Pitkänen and Kaija Mallat. Studia Fennica Linguistica 7, Finnish Literature Society, Helsinki.

Anttila, Elina 1993. *Koirien nimet ja nimeämistavat*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Anttila, Elina 1994: Finska hundnamn – motiv och lexikaliska typer. Teoksessa: *Övriga namn. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4–6 december 1991*. S. 129–137. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Bayley, Stephen 2009: *Auto: vapaus, tyyli, seksi, voima, liike, väri, kaikki*. Kustannus-osakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Benson, Sven 1981: Smeknamn – öknamn. Teoksessa: *Personnamsterminologi. NORNAs åttonde symposium i Lund 10–12 oktober 1981*. S. 109–113. Toim. Göran Hallberg, Stig Isaksson ja Bengt Pamp. NORNA-rapporter 23. NORNA-förlaget, Uppsala.

Bertills, Yvonne 2003. *Beyond Identification. Proper Names in Children's Literature*. Åbo Akademis Förlag, Åbo.

Blomqvist, Marianne 1993. *Personnamnsboken*. Oy Finn Lectura Ab, Loimaa.

Carroll, John M. 1983. Toward a functional theory of names and naming. Teoksessa. *Linguistics. An interdisciplinary journal of the language sciences*. S. 341–371. Toim. Johan van der Auwera, Ann Kelly, Östen Dahl, Hans-Martin Gärtner, José Hualde, Wolfgang Klein ja Beth Levin. Volume 21–2, 1983. Mouton publishers, Amsterdam.

Chastnaya-Leppäniemi, Olga ja Katariina Krabbe, Katariina (toim.) 2003: *Valitse nimi lapselle!* Kustannusosakeyhtiö Perhemediat. 2. painos, Helsinki.

Ehn, Wolter 1994: Herrgårdens konamn. Teoksessa: *Övriga namn. Norna-rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4–6 december 1991*. S. 191–196. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Embleton, Sheila ja Lapierre, André 1997: Commercial aircraft naming. History of naming of means of transport. Teoksessa: *You name it. Perspectives on onomastic research*. S. 217–236. Toim. Ritva Liisa Pitkänen and Kaija Mallat. *Studia Fennica Linguistica* 7, Finnish Literature Society, Helsinki.

Forsman, A. V. 1891: *Pakanuudenaikainen nimistö: tutkimuksia Suomen kansan persoonallisen nimistön alalla*. Kirjoituksia isänmaallisista aineista. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Gardiner, Alan H. 1940. *The Theory of Proper Names. A Controversial Essay*. Oxford University Press, London.

Haahtela, Irina 2011. *Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Hoivanimien muodostaminen, nimenantoperusteet ja funktiot*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.

Haanpää, Henna 2011. *Ulvilalaisten yritysnimien rakenne ja yritysten nimeämiseen vaikuttavat tekijät*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos.

Haasun, Sibylla 1994: Från Ormen Länge till kemikalietankern Flamenco – kring svenska båtnamn – alla kategorier genom alla tider. Teoksessa: *Övriga namn. Norna-rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991*. S. 255–267. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Hakulinen, Auli (toim.) 1989: *Suomalaisen keskustelun keinoja I*. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Hedberg, Mimosa 2013. Onko sinun koirallasi tavallinen nimi? *Iltalehti* 4.3.2013.

Højgaard Holm, Lilliane 1994: Om *Danmark, Lillebelt, Valdemar, Marie* – og alle de andre! Et studie i danske færgers og ruteskibes nave. Teoksessa: *Övriga namn. Norna-rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991*. S. 295–314. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Holm, Sini 1996. *Turkulaisravintoloiden nimistä ja nimenantoperusteista*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Holst, Rauni (toim.) 1994: *Mikä lapselle nimeksi?* 1994. Oy Mölnlycke Ab, Helsinki.

Honkanen, Anita 2001. *Suomenhevosten kutsuma- ja lempinimistä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

HS = Helsingin Sanomat

Jokela, Marko 2011a. Auton lempinimi syntyy usein koon ja muodon vuoksi. *Helsingin Sanomat* 9.4.2011.

----- 2011b. Autonnimien Elias Lönnrot. *Helsingin Sanomat* 9.4.2011.

Kalske, Marja 2005: *Suomessa syntyneiden hevosten nimistö*. Painosalama Oy, Turku.

----- 2006: *Työhevosten nimet*. Pieniä Vihkosia nro 4. Suomen maatalous-
museo Sarka, Loimaa.

Karlgren, Hans 1994: Kommersiella namn. Teoksessa: *Övriga namn. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991*. S. 63–80. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Karlsson, Hugo 1994: Namn på ånglokomotiv. Teoksessa: *Övriga namn. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991*. S. 203–215. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Kiviniemi, Eero 1975: *Paikannimien rakennetyypeistä*. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Suomi 118:2, Helsinki.

----- 1982: *Rakkaan lapsen monet nimet. Suomalaisten etunimet ja nimen- valinta*. Weilin+Göös, Espoo.

----- 1987: Voidaanko nimeämisperusteet luokitella? Teoksessa: *Kieli 2*. S. 7–34. Toim. Eero Kiviniemi ja Ritva Liisa Pitkänen. Helsingin yliopiston suomen kiel- len laitos.

----- 1993: *Iina Linta Maria. Etunimiopas vuosituhanen vaihteeseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 590, Jyväskylä.

----- 2006: *Suomalaisten etunimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1103, Helsinki.

Korkalainen, Katja 2005. Puu-Kuopiosta kerrostalokaupungiksi. Kuopion kaupunkiku- van muutos epävirallisten paikannimien valossa. Teoksessa: *Kaupungin nimet. Kym- menen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*. S. 56–87. Toim. Terhi Ainiala. Kotimaisten kiel- ten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134, Helsinki.

Koski, Mauno 2004: Sekundaarinimiä ja opettajien viittaussnimiä. S. 40–80. *Sananjalka* 46/2004.

Krohn, Hannu 1994: *Citroën ja Korpivaara 1934–1994*. PunaMusta Oy, Helsinki.

Kvillerud, Reinert 1994: Vardagliga namn på bilar. En studie om namsgivning. Teoksessa: *Övriga namn*. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991. S. 229–241. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Kuukasjärvi, Neena 1997. *Suomenhevosten nimistä*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Laine, Heidi 1997: *Kissojen nimet ja nimeämistavat*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Mentula, Mikko 2006. Klonkku, Reppuli ja Hallavaharja. Fiktiivisten erisnimien muodostus, merkitykset ja funktiot J. R. R. Tolkienin teoksessa *Taru sormusten herrasta*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Mielikäinen, Aila 2005. Nimistön- ja sanastontutkimuksen rajamaastossa. Slangi, puhekieli ja murre epävirallisissa paikannimissä. Teoksessa: *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistä*. S. 26–55. Toim. Terhi Ainiala. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134, Helsinki.

Mikkonen, Pirjo 2005: Etunimet, ikkuna kansakunnan historiaan. Teoksessa: Kustaa Vilkuna: *Etunimet*. S. 17–22. Toimittanut Pirjo Mikkonen. Neljäs, uudistettu laitos. Otava, Helsinki.

Mikkonen, Pirjo; Salonen, Minna ja Manni-Lindqvist, Tiina (toim.) 2008: *Kielitoimiston nimiopas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 148, Helsinki.

Mikloweit, Immo 2009: *Rättäri Citroën 2CV*. Minerva Kustannus, Helsinki.

Morgan, Jane; O'Neill, Christopher; Harré, Rom 1979: *Nicknames: Their Origins and Social Consequences*. Routledge & Kegan Paul, London.

Mustakallio, Sari 1996. Sisko ja sen Veli. Veli-, Veikko-, Veijo- ja Sisko-nimien leviäminen. Teoksessa Eero Kiviniemi ja Sari Mustakallio (toim.) *Nimet, aatteet, mielikuvat. Kolme näkökulmaa nimiin. Kieli 11*. S. 9–98. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Mäentaka, Samuli 2001. *Turkulaisten taksinkuljettajien köllinimet*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Nissilä, Viljo 1962. *Suomalaista nimistöntutkimusta*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 272, Sanakirjasäätiön nimistöjaoksen julkaisuja 2, Helsinki.

Noble, Vernon 1976. *Nicknames. Past and Present*. Hamish Hamilton, London.

Nuessel, Frank 1992. *The Study of Names. A Guide to the Principles and Topics*. Greenwood Press, Westport.

Nurmi, Esko 2002. Suomalaiselle tuotteelle halutaan suomalainen nimi. *Helsingin Sanomat*, Talousliite 18.9.2002.

Närhi, Eeva Maria 1996: *Suomalaista sukunimikäytäntöä*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Edita. Helsinki.

----- 2004. *Se tavallinen Virtanen. Suomalaisen sukunimikäytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1921*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 959, Helsinki.

Partanen, Katriina 2000. *Kultapoju ja Saunapalvi: hevosten lempinimet ja nimeämistavat*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Pearl, Leonard 2007. *Hahmonimet hahmottumassa: Disney-piirroselokuvissa esiintyvien suomenkielisten henkilönnimien sananmuodostus, rakenne ja merkityssuhteet*. Pro gradu tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Piironen, Taito (toim.) 1967. *Historian etunimistöä*. Valtion humanistisen toimikunnan asettaman etunimitoimikunnan suositus. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Tietolipas 44, Helsinki.

Raikunen, Miina 2009. *Tuotenimien rakenne ja funktiot*. Tarkastelussa Valion tuotenimet. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Rantanen, Risto. Viiksikissojen satumaa. [Sähköpostiviesti.] Vastaanottaja Netta Kedonperä. Lähetetty 17.5.2011.

Riihonen, Eeva 1992. *Mikä lapselle nimeksi?* Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Rogan, Bjarne 1994: Navn eller nummer? Motiver for navngiving av ting. Teoksessa: *Övriga namn. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991*. S. 81–100. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Räikkälä, Anneli 1972: Nimistötietoa. Teoksessa: *Nimikirja*. S. 7–40. Toim. Hannes Sihvo. Kalevalaseuran vuosikirja 52. WSOY, Porvoo.

Saarelma, Minna 2007: *Nimi lapselle*. Minerva Kustannus Oy, Hämeenlinna.

Saarelma-Maunumaa, Minna 2001: Kaimoja ja kummin kaimoja – Samanimisyys henkilönnimisysteemissä. Teoksessa: *Kieli 14. Nimien maailmasta*. S. 192–213. Toim. Kaija Mallat, Terhi Ainiala ja Eero Kiviniemi. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Saarelma-Maunumaa, Minna 2003. *Edhina Ekogidho – Names as Links. The Encounter between African and European Anthroponymic System among the Ambo People in Namibia*. Studia Fennica Linguistica 11, Finnish Literature Society, Helsinki.

Saarikalle, Anne ja Suomalainen, Johanna 2007: *Suomalaiset etunimet Aadasta Yrjöö*n. Gummerus Kustannus Oy, Jyväskylä.

Sandahl, Bertil 1994: Engelska och nederländska fartygsnamn från tiden 1280–1380. Teoksessa: *Övriga namn. Norna- rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde*

symposium I Göteborg 4–6 december 1991. S. 269–294. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Sarkkinen, Tarja 1997. *Kissan kutsumanimien äänteelliset piirteet ja nimeämisperusteet*. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Seppälä, Janne 2008. *Kaksi- ja nelipyöräisten kulkineitten kansanomaisen nimistö Suomessa ja Virossa*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Seppänen, Eeva-Leena 1998. *Läsnäolon pronominit. Tämä, tuo, se ja hän viittaamassa keskustelun osallistujaan*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Sivula, Jaakko 1989: Deskriptiiviset sanat. Teoksessa: *Nykysuomen sanavarat*. S. 165–182. Toim. Jouko Vesikansa. WSOY, Juva.

Sjöblom, Paula 2000a: Soma, Kärsä-Pähkinä ja Junavahti. Turkulaisten asunto-osakeyhtiöiden nimet. S. 373–392, *Virittäjä* 3/2000.

----- 2000b: Yritysnimet – rajanvetoja. S. 141–156. *Sananjalka* 42/2000.

----- 2003: Yritysten nimeäminen Suometarten aikaan. Teoksessa: *Suomettaren helmoista. Tutkielmia 1800-luvun suomen kielestä*. S. 125–148. Toim. Tommi Kurki, Päivi Laine ja Arja Lampinen. Kirja-Aurora, Turku.

----- 2006: *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisen yritysnimistön rakenne ja funktiot*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Sparke, Penny 2005: *Auto. Sata vuotta muotoilua*. WSOY, Helsinki.

Ståhlberg, K. J. 1947: Etunimilain perustelut. Teoksessa: *Etunimikirja*. S. 17–39. Toim. Hannes Teppo ja Kustaa Vilkuna. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Tuomisto, Anna-Stiina 1992. *Koirien nimistä ja nimeämisestä*. Sivulaudaturtyö. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Utterström, Gudrun 1994: Trollhättan, Roxen, Claes de Frietzcky, Gefion, Halfdan snälle, Tvåan, Kraftig och Pantern. Om namn på svenska lok. Teoksessa: *Övriga namn. Norna-rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4–6 december 1991*. S. 217–227. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Uusi suomalainen nimikirja 1988. Etunimet: Kustaa Vilkuna, avustajat Marketta Huitu ja Pirjo Mikkonen. Sukunimet: Pirjo Mikkonen ja Sirkka Paikkala. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Vaattovaara, Heidi 1996. *Suomen bokseri- ja rottweilerikennelnimet sekä kennelnimien nimenantoperusteet*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Vahtola, Jouko 1997: The oldest Finnish personal names. Teoksessa: *You name it. Perspectives on onomastic research*. S 268–273. Toim. Ritva Liisa Pitkänen and Kaija Mallet. *Studia Fennica Linguistica 7*, Finnish Literature Society, Helsinki.

Vatanen, Osmo 1993. *Lakka Hillantytär ja Ursula: pohjoiskarjalaisten karjantarkkailutilojen lehmännimistöä*. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.

Vatanen, Osmo 1997: *Ystävä, Hyvä ja Äpyli – nämäkin lehmännimiä*. Suomen kotieläinjalostusosuuskunta, Jyväskylä.

Vesikansa, Jouko 1989: Etunimet. Teoksessa: *Nykysuomen sanavarat*. S. 276–295. Toim. Jouko Vesikansa. WSOY, Juva.

Viitala, Tarja 1995. *Lehmännimiä Jämsässä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Vilkuna, Kustaa 1959. *Oma nimi ja lapsen nimi. Tietoja etunimistämme*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Vilkuna, Kustaa 2003: *Etunimet*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Vilkuna Kustaa 2005: *Etunimet*. Toimittanut Pirjo Mikkonen. Neljäs, uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Vilkuna, Teppo 1947: *Etunimikirja*. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.

Villarsen Meldgaard, Eva 1994: Det nutidige Danmarks kulturelle forfatning belyst gennem kattenavne. Teoksessa: *Övriga namn. Norna-rapporter 56. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium I Göteborg 4–6 december 1991*. S. 117–127. Toim. Kristinn Jóhannesson, Hugo Karlsson ja Bo Ralph. NORNA-förlaget, Uppsala.

Villikka, Minna 1997. *Suomenhevosten nimistä ja nimeämisperusteista*. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.

Wirkkula, Sami 2007: *Päämääränä matka: diskurssianalyttinen näkökulma Citroën 2CV -kulttuurin merkityksiin*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitos.

Välimaa, Minna 2008. *Kosken ja Marttilan yritysnimet: yritysnimien rakenne ja kielellinen alkuperä*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos.

Yli-Vakkuri, Valma 1989: *Suomalaisen puhuttelun piirteitä*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen pienöitä. SYKLI 55. Eripainos, Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja XXXVI.

Zilliacus, Kurt 1997. On the function of proper names. Teoksessa: *You name it. Perspectives on onomastic research*. S. 14–20. Edited by Ritva Liisa Pitkänen and Kaija Mallat. *Studia Fennica Linguistica* 7, Finnish Literature Society, Helsinki.

	RANSKA- LAISUUS	VÄRI	ULKO- NÄKÖ	REKIS- TERI- TUNNUS	MALLI	ESIKUVA	SUKU- PUOLI	OMINAI- SUUS	MUSIIK- KI, ELOKU- VAT, KIRJAL- LISUUS	SANA- LEIKKI	YHDIS- TELMÄ	MUU	NIMI VALMII- NA	PERUS- TEIDEN MÄÄRÄ
Blabla				X										1
Bluebelle						X								1
Boletus Edulis / herkkusieni		X												1
Caesar		X				X		X			X			4
Car a Melli										X				1
Car Daani										X				1
Car de Avant eli avantcarde			X			X								2
Car de Mumma eli Mumman auto						X				X				2
Car de Mumma II										X		X		2
Car de Rooppi eli garderope			X							X				2
Car Jacco										X				1
Car Ju										X				1
Car Mee										X				1
Car Mia										X				1
Car Miva										X				1
Car na Laiva										X				1
Car Paasi										X				1
Car Paatti										X				1
Car Palo										X				1
Car Tano										X				1
Car Vainen										X				1
Car Viainen										X				1

	RANSKA- LAISUUS	VÄRI	ULKO- NÄKÖ	REKIS- TERI- TUNNUS	MALLI	ESIKUVA	SUKU- PUOLI	OMINAI- SUUS	MUSIIK- KI, ELOKU- VAT, KIRJAL- LISUUS	SANA- LEIKKI	YHDIS- TELMÄ	MUU	NIMI VALMII- NA	PERUS- TEIDEN MÄÄRÄ
Car Vinen										X				1
Charlie I					X	X								2
Charlie II					X	X								2
Citlooda			X			X								2
Clockwork Orange													X	1
D&D						X								1
Daffy Duck		X				X								2
Eemeli						X								1
Eikka				X										1
Eino Juhani				X										1
Elmeri						X				X		X		3
Eloveena													X	1
Elysee		X				X								2
Emmanuelle									X					1
Enkku			X									X		2
Fleur de Lis	X		X					X						3
Foxy Lady									X					1
Geezetvee				X										1
Görmit		X				X			X					3
Hanikka				X										1
Harmaa Eminenssi		X												1
Harmaavarpunen		X						X			X			3

	RANSKA- LAISUUS	VÄRI	ULKO- NÄKÖ	REKIS- TERI- TUNNUS	MALLI	ESIKUVA	SUKU- PUOLI	OMINAI- SUUS	MUSIIK- KI, ELOKU- VAT, KIRJAL- LISUUS	SANA- LEIKKI	YHDIS- TELMÄ	MUU	NIMI VALMI- NA	PERUS- TEIDEN MÄÄRÄ
Make				X										1
Marseille						X	X							2
Matti-Faarao				X				X						2
Mehari					X									1
Meimi Kömpiäinen												X		1
Meluuna						X		X						2
Miikkulainen						X			X					2
Mondrian (ent. Duffy Duck)						X								1
Mondy (4, 10)	X													1
Mondy (30,77)	X													1
Monika	X	X					X		X					4
Move								X						1
MUCHACHO												X		1
Namikka				X										1
Namikka				X										1
Nauris			X											1
NoName												X		1
Nuppu		X					X						X	3
Olga-Sofia (ent. Ossi 19, 49)				X			X							2
Oranssi		X												1
Ossi (19,49)				X										1
Ossi (30, 79)						X					X			2

	RANSKA- LAISUUS	VÄRI	ULKO- NÄKÖ	REKIS- TERI- TUNNUS	MALLI	ESIKUVA	SUKU- PUOLI	OMINAI- SUUS	MUSIIK- KI, ELOKU- VAT, KIRJAL- LISUUS	SANA- LEIKKI	YHDIS- TELMÄ	MUU	NIMI VALMII- NA	PERUS- TEIDEN MÄÄRÄ
Wampusu						X		X						2
Wanha Paska (ent. Vagabond)			X											1
Wanha Rouva (= La Petite Rosalie)												X		1
Vanhus (= vanhus)												X		1
Vekseli													X	1
Ventti				X									X	2
Wertner von Ostsee												X		1
Wiiperi						X								1
Vorssa													X	1
Väyrynen						X								1
Väyrynen Junior												X		1
Yellow Mellow I									X					1
Yellow Mellow II									X					1
Yellow Mellow III									X					1
Zeus				X				X						2
Z-Ori						X								1
Öklämöykky			X									X		2
YHTEENSÄ	11	27	21	20	9	51	10	23	15	25	16	39	15	